

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Slægten fra »Gaardhøje«

Slægtshistorie baseret paa arkivstudier
foretaget af Børge Gaardhøje,
Rosen Allé 4, Hareskovby, Værløse

Slægten fra »Gaardhøje«

Slægtshistorie baseret paa arkivstudier
foretaget af Børge Gaardhøje,
Rosen Allé 2, Hareskovby, Værløse

Bog no.

**Trykt i 70 nummererede eksemplarer
hos
Hvidbergs Bogtryk, Bagsværd**

Indholdsfortegnelse

Forord	Side 5
Slægtsnavnet	” 7
Slægtsgaarden »Gaardhøje«	” 11
Kildehenvisning til afsnittet »Slægtsgaarden Gaardhøje«	” 19
Slægten fra »Gaardhøje«	” 21
1. kendte generation (ca. 1630 - ca. 1710)	” 21
Kildehenvisning til afsnittet »1. kendte generation«	” 24
2. kendte generation (ca. 1670 - ca. 1770)	” 24
Kildehenvisning til afsnittet »2. kendte generation«	” 37
3. kendte generation (ca. 1715 - ca. 1815)	” 39
Kildehenvisning til afsnittet »3. kendte generation«	” 53
4. kendte generation (ca. 1760 - ca. 1850)	” 55
Kildehenvisning til afsnittet »4. kendte generation«	” 61
5. kendte generation (ca. 1800 - ca. 1900)	” 63
Kildehenvisning til afsnittet »5. kendte generation«	” 68
6. kendte generation (ca. 1860 - ca. 1950) og senere generationer	” 69
Jørgen Poulsen Jørgensen Gaardhøje og hans efterkommere	” 69
Anna Østergaard Nielsen f. Gaardhøje	” 75
Kristine Wille f. Gaardhøje og hendes efterkommere	” 75
Else Elken f. Gaardhøje og hendes efterkommere	” 77
Søren Christian Jørgensen Gaardhøje og hans efterkommere	” 79
Carl Gaardhøje og hans efterkommere	” 83
Aksel Gaardhøje	” 85
Kildehenvisning til afsnittet »6. kendte generation«	” 85
Slægtshistoriske bemærkninger og analyser	” 87
Alfabetisk personregister	” 91
Oversigts-Stamtavle	” 99

Forord

*Søg tilbage, du, der ejed' Nuet,
Løft kun Sløret for en svunden Tid,
Lær af Slægten, der gik under Mulde,
Af dens Virke – af dens Kamp og Strid.*

(H. J. Aastrup i Hardsyssel Aarvog 1957)

I marts 1963 sendte jeg til medlemmer af Gaardhøje familien en duplikeret udgave af slægtshistorien, som den paa daværende tidspunkt forelaa paa basis af mine studier i aarene 1941-50 hovedsaglig i Landsarkivet i Viborg og Rigsarkivet i København suppleret med overleveret slægtshistorisk materiale samt mundtlige beretninger fra ældre medlemmer af slægten.

Den foreliggende udgave af slægtshistorien, der er i bogform og med illustrationer, er naturligvis i hovedsagen baseret paa udgaven af 1963, men der er dog kommet et ikke ubetydeligt nyt materiale til, ikke mindst opnaaet gennem Amsterdam byarkiv og omhandlende medlemmer af slægten, der emigrerede til Holland i 1700-tallet og gennem arv bidrog til den hjemlige families økonomiske fremgang. Der er desuden søgt givet i beskedent omfang et billede af tiden, de ældre generationer levede i, selv om hovedformaalet stedse har været at skrive en slægtshistorie og ikke en slægtsroman.

For at lette oversigten er saavel hoved- som sidelinier i samme generation behandlet i samme afsnit og ikke, som i den første udgave, hver for sig. Behandlingen af sidelinierne er dog i almindelighed ret kortfattet, kun hvor de frembyder særlig interesse er undersøgelsen fyldigere og eventuelt udstrakt til flere generationer. Det gengivne billedmateriale omfatter fortrinsvis ældre fotografier og er, hvad nulevende medlemmer af slægten angaar, ukomplet. I denne forbindelse henvises til det fotografi, der blev taget ved den første slægtsfest i 1963.

Jeg er udmærket klar over – som der staar i en artikel i Hardsyssel Aarvog for 1953 – at ros og anerkendelse skal man ej sigte paa, lønnen maa man høste hos sig selv i glæden over selve arbejdet og i bevidstheden om at have ydet et slægts- og kulturhistorisk bidrag, men det er dog mit haab, at de medlemmer af slægten Gaardhøje, der modtager denne nummererede udgave af slægtsbogen, vil bevare den i familiens eje, saaledes at ogsaa senere generationer kan faa kendskab til deres forfædres tilværelse og maaske selv faa lyst til at føre slægtshistorien videre.

Hareskovby i januar 1978.

Børge Gaardhøje.

UH/LC
JUSTITSMINISTERIET

Familieretskontoret
Slotholmsgade 10
(01) 12 09 06

1216 København K., den 29 JUNI 1976

Brev nr. 050329
Fam.ktr. journal nr. 1976-9670-529.

+ 1 bilag.

I anledning af Deres derom fremsatte anmodning skal man vedlagt fremsende genpart af en for forretningsbestyrer Jørgen Poulsen Jørgensen den 13. marts 1895 udfærdiget navnebevilling til at føre familienavnet Gaardhøje.

Det tilføjes, at der først ved lov nr. 89 af 22. april 1904 om navneforandring, der trådte i kraft den 1. juli 1904, blev givet regler om beskyttelse af slægtsnavne. I perioden fra den 1. juli 1904 til den 1. juli 1905 kunne beskyttelse af slægtsnavne opnået før lovens ikrafttræden opnås ved anmeldelse til justitsministeriet. Såvel navnet Gaardhøje som navnet Gaardhøie er i denne periode anmeldt til justitsministeriet, og det er herefter ikke nødvendigt at foretage videre vedrørende beskyttelse af navnene.

P.M.V.

E.B.

K. A. Knudsen

Hr. Børge Gaardhøje,
Rosenallé 4,
3500 Værløse.

Slægtsnavnet

Gaardhøje navnet er uden tvivl meget gammelt, selvom man først finder det omtalt i 1524. Det var dengang ikke familiens navn, men gaardens. Den laa og ligger stadig i Maabjerg sogn udenfor Holstebro. I 1524 boede der ingen af den nuværende Gaardhøje familie, men en selvejerbonde ved navn Chresthen Lassen. Gaardens navn stavedes dengang Gordhöffwe, senere skiftede stavemaaden til Gaardhöffve i 1585, medens en præsteindberetning fra 1638 anfører navnet som Gardhöye. I de følgende par århundreder skifter stavemaaden mellem Gaardhöy og Gaarhöy, for i 1800 tallet at blive til Gaardhøie og endelig nu til Gaardhøje – og stadig uden bolle aa! Dog har vejen, der fører forbi gaarden, faaet navnet Gårdhøjevej efter at Maabjerg er blevet indlemmet i Holstebro kommune.

Navnets oprindelse har saa afgjort forbindelse med gaarden »Gaardhøje«s beliggenhed – mellem Maabjerg sogns høje. Dette anføres ogsaa i en præsteindberetning fra 1638, hvori det hedder: »*Enten gaarden haffuer sin naffn aff nogle høje, der ligger ved gaarden, eller gaarden haffuer sin naffn aff højene, ved jeg icke*«. I sin bog »Maabjerg Sogn før og nu« skriver C. Th. Frølund, at »Gaardhøje« sandsynligvis har navn efter en nedlagt herregaards høje, medens paa den anden side O. Nielsen i »Historisk-topografiske Efterretninger om Hjerm og Ginding Herreder 1895« mener, at navnet maa hidrøre fra en »gaarde« d.v.s. en fiskegaarde i bækken. Da der saavidt vides ikke har været nogen bæk i gaardens umiddelbare nærhed, lyder denne formodning ikke særligt sandsynlig. Derimod har der været en del større og mindre høje omkring gaarden, som det fremgaar af et gammelt matrikelkort fra 1799. Der var bl. a. Lille Høj, Sønder Skraahøj, Høj Toft o. a., saa den gamle præsteindberetning fra 1638 har nok den rigtige forklaring paa navnets oprindelse. Endelig skal nævnes en artikel »Nogle højnavne i Hardsyssel« hvori det hedder: »*Gaardhøje, en gaard i Maabjerg, nævnes allerede før eller omkring 1500. I udkanten af gaardens have findes en gravhøj, og efter udtalen at dømme, maa der have være flere. »Gaard« i denne gamle dannelse har vel haft betydningen »Gærde«* (Hardsyssel Aarbog No. 57/1963, side 46).

Først i 1699 kom Gaardhøje-familien til gaarden »Gaardhøje«. Man hed dog ikke Gaardhøje, men som det var skik og brug fik sønnen faderens fornavn til efternavn tillagt et -sen. Dog var i officielle dokumenter saavel som i private som oftest gaardens navn anført efter familienavnet, f. eks. Jens Jørgensen Gaardhøje og endda i nogle tilfælde kun Jens Gaardhøje, altsaa allerede for århundreder tilbage identificerede man familien med gaardens navn. Det var derfor ikke at undre, at man, da myndighederne i slutningen af 1800 tallet opfordrede befolkningen til at antage et uforanderligt familienavn, istedetfor de evindelige skiftende »sen« navne, ansøgte Justitsministeriet om tilladelse til at føre navnet Gaardhøje som slægtsnavn. Rent praktisk blev sagen ordnet paa den maade, at den, der sidst havde ejet gaarden »Gaardhøje«, som man maatte sælge i 1888, nemlig Jørgen Poulsen Jørgensen, og som iøvrigt var den

DET KONGELIGE DANSKE JUSTITSMINISTERIUM

V I C H R I S T I A N D E N N I E N D E,

AF GUDS NAADE KONGE TIL DANMARK, DE VENDERS OG GOTHERS,
HERTUG TIL SLESVIG, HOLSTEN, STORMARN, DITMARSKEN, LAUENBORG
OG OLDENBORG,

Gjøre vitterligt: At Vi, efter derom allerunderdanigst gjort Ansøgning og Begjæring, allernaadigst have bevilget og tilladt, saa og hermed bevilge og tillade, at Forretningsbestyrer Jørgen Poulsen Jørgensen af Vinderup under Ringkjøbing Amt udi Vort Land Nørrejylland, som er født i Maabjerg under bemeldte Amt den 30. April 1858, hjemmedøbt samme dag og fremstillet i Maabjerg Kirke til Daabens Publikation den 11. Juli samme Aar maa for fremtiden føre Familienavnet Gaardhøje, saa at hans fulde navn bliver Jørgen Poulsen Jørgensen Gaardhøje.

Iøvrigt er det en Selvfølge, at denne Navneforandring bliver uden nogensomhelst følge for den paagjældendes Retsforhold til Trediemand, saa at han hverken skulle tabe de af ham forhen under det tidligere Navn erhvervede Rettigheder, eller fritages for de Forpligtelser, som han hidtil under dette Navn maatte have paadraget sig. Saa skal og denne Vor allerhøieste Bevilling læses til Thinge, ligesom det Fornødne om den skete Navneforandring bliver at tilføre vedkommende Ministerialbog.

Forbydende Alle og Enhver imod det, som foreskrevet staar, Hinder at gjøre.

ældste af søskendeflokken, indgav ansøgningen, der blev bevilget ved kongelig resolution af 13. marts 1895. Der var blot det kedelige ved denne bevilling, at den ikke sikrede eneret paa navnet. Dette skete først ved lov af 22. april 1904, der gav regler om beskyttelse af slægtsnavne. Efter lovens ikrafttræden anmeldte familien baade navnet Gaardhøie som navnet Gaardhøje som slægtsnavn – nogle brugte den ene nogle den anden stavemaade – til Justitsministeriet, hvorefter sidenhen navnet stavet paa begge maader har været lovbeskyttet og forbeholdt Gaardhøje familien paa de i loven med senere tillæg fastlagte vilkaar. Som det fremgaar af skrivelse af 29. juni 1976 fra Justitsministeriet til forfatteren, er det herefter ikke nødvendigt at foretage videre vedrørende beskyttelse af navnene.

Inden man kom saavidt, var der dog sket det, at den nye ejer af »Gaardhøje« havde ladet sine 3 børn født i henholdsvis 1890, 1892 og 1895 døbe med efternavnet Gaardhøje. Dette var der naturligvis intet at gøre ved, men ved skæbnens luner døde de 2 drenge, inden de stiftede familie, medens den tredie, en pige, blev gift Wille og saaledes ikke førte navnet videre. Saa i dag er det kun medlemmer af vor familie, der bærer eller har baaret slægtsnavnet Gaardhøje.

Slægtsgaarden »Gaardhøje«

Som nævnt ligger gaarden »Gaardhøje« i Maabjerg sogn umiddelbart nord for Holstebro. Maabjerg sogn er en del af Hardsyssel beboet af Haruderne, der allerede nævnes af Cæsar aar 58 f. C. og senere aar 5 f. C. af kejser Augustus i forbindelse med det romerske flaadetogt til Jylland. Den eneste gang romerne gæstede Jylland (1). Digteren Thøger Larsen skrev i 1927 i digtet »Hardsyssel« bl. a.:

*Endnu gaar der Saga om Kæmpfærd
med blodige Sværd,
af Hardernes Hære i Hærgedrift –
gennem Romerskrift.
Paa Oldtidspræget skal Ætterne kendes,
og stridige Karle, der sjældent blændes,
gaar tit mod Blæsten
fra Vesten*

I Trap's »Statistisk-Topografiske Beskrivelse af Danmark« fra 1858 beskrives Maabjerg sogn saaledes: »*Temmeligt jævnt og flere Steder sidt med for Størstedelen sandmuldede Jorder med Sandunderlag, en mindre Deel med Leerunderlag og leerblandede, den største Deel af Sognet er taget under Ploven, dog findes endnu betydelige Hedestrækninger. Navnet skal komme af Made = Eng og Bjerg og passer ogsaa godt til Sognet, hvis Natur veksler mellem Enge og Høje. Højene, der er Gravhøje fra den yngre Stenalder (ca. 2500 - 1200 f. C.) er Led i en Kæde af Høje, der strækker sig fra Bovbjerg over Maabjerg til Borbjerg, anlagte langs de gamle Veje*« (2).

Sognets navn er gammelt, det nævnes allerede ca. 1330 (Mobiergh), det samme er tilfældet med en række af de gaarde eller samlinger af gaarde, der stadig findes i sognet saasom Frøjk (1418 Frøydewigh), Dellerup (1441 Dylrup), Sønderlund (1506 Sønderlund), Gaardhøje (1524 Gordhöffwe), Døes (1524 Dösse), Tradsbjerg (Trodsborig), Lægaard og Særkjær (Serkier) noget senere (3).

Hvorlænge der har eksisteret en gaard i Maabjerg sogn med navnet »Gaardhøje« har det ikke været muligt at konstatere. Første gang gaarden nævnes er som omtalt i 1524, hvor Chresthen Lassen, Gordhöffwe, giver skøde til herremanden Jens Hvas til »Kaas« paa 1/4 af gaarden »Holsagger« i Ginding herred sammen med Per Chresthensen, Dösse, og Jös Ibssen, Holsteborge (Hestberg, Hodsager sogn) (4). Det maa antages, at »Gaardhøje« paa dette tidspunkt har været en selvejergaard, da det ville være ret usædvanligt, at en fæstebonde besad og skødede ejendom til en herremand. Yderligere var der paa daværende tidspunkt et betydeligt antal selvejergaarde i Vestjylland; et forhold der dog snart skulle ændres radikalt. Under grevfejden i 1534 fik skipper Clement (eller Clement Andersen) kraftig tilslutning fra de vestjydske bøn-

der, der aabenbart ogsaa ønskede at faa den afsatte og fangne Christian d. 2. tilbage som konge. Men hertug Christians (den senere Christian d. 3.) fêltherre Johan Rantzau slog overalt bønderne paa flugt; bl. a. flygtede 5000 bønder fra Holstebro, da Johan Rantzau nærmede sig. De bønder, der havde sluttet sig til skipper Clement, skyndte sig at aflægge hyldningsed til Christian d. 3., men det hjalp dem ikke: de blev dømt fra liv og gods, men for at redde halsen fik de mulighed for at betale en saakaldt »halsløsning«, hvilket gik ud paa, at deres ejendom blev konfiskeret til fordel for kronen, og de selv blev fæstebønder (5). »Gaardhøje«s ejer Chresthen Lassen, der jo havde gjort forretning med herremanden Jens Hvas, som i 1536 blev henrettet i Viborg for at have deltaget i grevefejden paa bøndernes side, har nok ogsaa været aktiv under skipper Clement, for i 1585 optræder »Gaardhøje« som fæstegaard under kronen (6). Der er saaledes meget stor sandsynlighed for, at den efter grevefejden er blevet konfiskeret. Der nævnes saaledes i O. Nielsen's »Historisk-Topografiske Efterretninger om Hjerm og Ginding Herreder«, at »i 1536 blev en Del Jord i Maabjerg lagt ind under Kronen«.

Fremgangsmaaden synes at have været den, at man konfiskerede al ejendom og jord i de oprørske herreder, og saa overlod det til bønderne selv at bevise, at de ikke havde støttet skipper Clement. Grevefejden var jo som nævnt bøndernes reaktion paa Christian d. 2.s fjernelse. Han betragtedes som bøndernes ven og havde ogsaa udstedt en lov, der skulle værne bonden mod herremanden. I loven tales om »den ukristelige Sædvane at sælge og bortgive stakkels Bønder og kristne Mennesker ligesom andre Kreaturer«. Men Christian d. 2. kunne ikke klare sig mod den stærke adel, og for bønderne blev resultatet som allerede omtalt for »Gaardhøje«s vedkommende, at endnu flere blev fæstebønder, saa næppe en tiendedel af landets jord tilhørte selvejerbønder (7).

I 1585 sad der paa »Gaardhøje« en fæstebonde ved navn Nardus Andersen, der i fæsteafgift eller landgilde, som det hed, skulle udrede: 1 fjerding smør (28 kg. netto), 1 td. 2 skæpper rug, 2 tdr. havre, 1 skovsvin, 1 faar, 1 gaas, 2 høns, 2 skilling leding og 6 heste gæsteri. Særlig »leding« er interessant i forbindelse med opklaringen af »Gaardhøje«s skæbne efter grevefejden, idet denne afgift eller skat paa reformations-tiden kun paalagdes jordegne bønder. Den er da ved disses overgang til fæstere blevet bibeholdt. Dengang som nu kom man sjældent af med en skat!

Som led i mageskifte med kong Frederik d. 2. overtog marsken Peder Gyldenstiern til »Thimgaard« bl. a. »Gaardhøje« (8). Peder Gyldenstiern, der fik »Thimgaard« i 1565, var opdraget sammen med den senere kong Frederik d. 2. Han døde ugift i 1594, og »Thimgaard« gik til broderen Axel Gyldenstiern, der var statholder i Norge. Den sidste mandlige Gyldenstiern døde i 1637, og »Thimgaard« gik over til en broderdatter, men det gik aabenbart ikke saa godt, for i 1651 gjorde kreditorerne udlæg i gaarden og solgte den til Mogens Sehested til »Nørre Holmgaard« i Møborg sogn, Skodborg herred. Det kan være paa dette tidspunkt, at »Gaardhøje« kom under »Nørre Holmgaard«, hvorunder den skulle forblive som fæstegaard, indtil den antagelig omkring 1759 blev købt af vor familie til selveje (9). En anden version er den, at Mogens Sehested, der i 1631 var blevet gift med en broderdatter af Peder Gyldenstiern – Elisabeth Gyldenstiern – har faaet »Gaardhøje« som en del af hendes medgift, saa-

ledes at »Gaardhøje« er kommet under »Nørre Holmgaard« paa det tidspunkt, hvor Mogens Sehested købte denne hovedgaard, nemlig i 1645.

»Nørre Holmgaard« nævnes allerede i 1517 som værende i Sehested'ernes eje, nemlig i Jens Thomesen Sehested's. Han var forøvrigt sammen med Mogens Munk en af hovedmændene bag fordrivelsen af Christian d. 2. »Nørre Holmgaard«s udseende omkring 1589 beskrives saaledes i »Pontoppidans Danske Atlas«: *»Borgegaarden er indbygget i fire Huse, hvoraf det fornemste er grundmuret og har et højt Taarn bedækket med Bly«,* og tilføjes der i Hardsyssel Aarbog: *»En storartet repræsentant for den danske renaissance arkitektur, som ellers ikke har sat sig mange spor i Vestjyllands herregaardsbyggeri, og dens tilintetgørelse er saa meget mere beklageligt, som den jo udelukkende er en følge af udstykning og frasalg af bøndergods«* (Hardsyssel Aarbog No. 52/1958, side 145/146). Mogens Sehested, der som nævnt overtog »Nørre Holmgaard« i 1645, var en broder til Hannibal Sehested, Christian d. 4.s svigersøn. I 1657 arvede Mogens Sehesteds søn, Jens Sehested, »Nørre Holmgaard«. Han var gift med en anden Gyldenstiern nemlig Sophie Gyldenstiern.

Om »Gaardhøje« under »Nørre Holmgaard« foreligger der en række oplysninger. Saaledes var der i 1664 en fæstebonde ved navn Peder Hansen, og gaardens størrelse angives til hartkorn 6 tdr. 1 1/2 skæppe, 1 1/2 fjerdingkar og 1 album, ialt ca. 110 tdr. land. Fæsteafgifterne var praktisk talt som i 1585! I 1678 var der kommet 2 fæstebønder paa »Gaardhøje«, nemlig Christen Nielsen og Peder Christensen. I 1688 var der de samme 2 fæstebønder (10), medens der i 1696 foruden Christen Nielsen var kommet en ny fæster Lars (eller Laurids) Jensen (11). Han har antagelig giftet sig med den tidligere fæster Peder Christensens enke, ligesom den anden fæster Christen Niensens enke, antagelig aar 1700, efter mandens død i 1699 giftede sig med en ung mand Jørgen Jensen, der saa indgik i fæstemaalet og blev den første af familien Gaardhøje, der kom til gaarden af samme navn. De 2 fæstebønder Laurids Jensen og Jørgen Jensen har saa siddet med 2 gamle koner, af hvilke den ene døde 1704, 54 aar gammel, og den anden i 1715, 82 aar gammel! Begge giftede sig dog hurtigt igen – og med ganske unge piger!

»Gaardhøje« var fortsat fæstegaard under »Nørre Holmgaard«, som nu ejedes af Jens Sehesteds enke Sophie Gyldenstiern. Om hende fortælles der i Evald Tang Kristensens bog »Gamle Folks Fortællinger om det jydsk Almueliv« (12), at hun var en meget indbildsk og haardhjertet dame. Ved sit giftermaal med Jens Sehested forlangte hun, at de skulle vies til venstre haand, da hun var af højere adel end han. Over for fæstebønderne var hun meget haard og tog bohave og sengeklæder fra dem, hvis de ikke betalte deres fæsteafgifter rettidigt. Hun gemte det paa loftet, og da Peder Dinesen (Maa være Christen de Linde, som overtog »Nørre Holmgaard« efter Sophie Gyldenstierns død i 1730) overtog Holmgaard, sammenkaldte han bønderne, forat de eventuelt kunne finde deres ejendele.

I 1730 blev altsaa »Nørre Holmgaard« og dermed ogsaa »Gaardhøje« overtaget af Christen de Linde fra den kendte Holstebro familie. Han beholdt gaarden indtil sin død i 1753, og paa »Gaardhøje« fortsatte Jørgen Jensen som fæster af »halve Gaardhøy«, medens fæsteren af den anden halvgaard efter Laurids Jensens død i 1729 var dennes søn Jens Laursen. Gaardens hartkorn angives til 5 tønder, 4 skæpper, 2 fjerdingkar og 2 album, medens landgildet eller fæsteafgiften bestod af 3 tdr. byg, 2 tdr.

VENÖ
BUGT

STRUER

K. LUSTENBERG
K. HEDER

K. VON HEDER
K. PLANTAGE

NISSEM FJORD

HOLSTEBRO

havre, 4 lispund smør (ca. 58 kg.), 1 skovsvin, 1 faar, 1 gaas, 2 høns, 9 mark 4 skilling gæsteri og 6 rigsdaler arbejdspenge. Den sidste post var afløsning for hoveripligten paa »Nørre Holmgaard«, der laa for langt væk fra »Gaardhøje« til, at det var praktisk at forlange hoveriarbejde.

Efter Christen de Linde's død kom »Nørre Holmgaard« til auktion i 1754, og den 21. maj 1755 udstedtes auktionsskøde paa gaarden til forvalter Peder Dinesen (13). Denne kom dog hurtigt i økonomiske vanskeligheder og »eendeel frie og Strøegods, Bechmark og Holmgaard da tilhørende« blev stillet til auktion den 28. februar 1758 (14). »Gaardhøje« blev sammen med andet bøndergods solgt til købmand Simon Andrup i Lemvig, der allerede i april 1759 udstedte en panteobligation med sikkerhed i Bechmark hovedgaard med underliggende bøndergods, men i fortegnelsen over dette bøndergods nævnes »Gaardhøje« ikke (15). Da det ikke har været muligt at finde »Gaardhøje« nævnt senere under de to nævnte hovedgaarde, Holmgaard og Bechmark, hvoraf den første paany solgtes i 1763, og heller ikke under andre i denne egn liggende herregaarde som Ausumgaard og Krogsdal, tyder alt paa, at det er omkring dette tidspunkt – 1758/59 – at »Gaardhøje«s 2 fæstere, Jens Jørgensen og Jens Laur- sen, har købt dobbeltgaarden til selveje.

Simon Andrup var jo købmand og ikke landmand, saa det lyder ikke spor usandsynligt, at han har solgt bøndergods til de fæstere, der var istand til at betale, og det er der meget, der tyder paa, at ialtfald Jens Jørgensen kunne, men herom nærmere under omtalen af denne. Langt de fleste steder var det ikke bønderne selv, men en jordspekulant – en herregaardsslægter – der købte godset og saa solgte fæstegaardene til bønderne. »Slagtingen« skete i to trin: først bøndergodssalget saa herregaardens udstykning i parceller. Det kan yderligere nævnes, at det netop var omkring 1758, at Vestjylland oplevede sine første »Godsslagtinger«, hvor bl. a. en herregaard som Gudum Kloster solgte bøndergodset til fæsterne. I »Nødskovs litterære Arbejder« (16) hedder det om denne periode: »*Til Ære for Slutningen af det attende Aarhundrede og til Ære for Vestre Jylland have en stor Mængde Bønder, især i det sidste Decennium, omskiftet Trældommen med Selvstændighed. Man kan alene i Vestre Egnen fra Aaret 1788 tælle Herregaarde, hvorfra Bønderne ere solgte til dem selv og Hovedgaards Markerne tildeels parsellerede, nemlig Krogsgaard, Lindberg, Dejbjerglund, Brejninggaard, Herningsholm, 2 Holmegaarde o. andre. Ville man kun gaae den gyldne Middelvej og ikke parcellere i for smaae Jordstykker! Er det Velstand for et Land at fylde med Husmænd, der ikke kan føde sig selv, ikke selv drive deres Avl? Gaaer det ikke udpaa Gaardmændenes og de arme Arbejdsbesters Bekostning?*« Hvad angaar problemet med for smaa brug, viste jo 1920'ernes udstykningspolitik, at gamle Nødskov havde ret i sine profetier!

Disse udstykninger af godserne, hvortil impulsen sikkert er kommet fra Hertugdømmerne, hvor lignende foreteelser allerede var begyndt mellem 1730 og 1740, blev dog delvis stoppet af regeringen ved en forordning af 15. maj 1761. Men »Bechmark«, hvortil »Gaardhøje« jo kom ved Simon Andrups køb i 1758, var allerede blevet slaget i 1750'erne, idet dens jordtilliggende gik ned fra 210 tdr. hartkorn til under 100 tdr., saa da Simon Andrup købte hovedgaarden, var allerede meget fæstegods frasolgt (17). Spørgsmaalet om tidspunktet for »Gaardhøje«s overgang til selveje har det ikke været muligt at faa fastlagt, da der ikke synes at være tinglyst et skøde. Dette sidste støttes

Generalstabskort over Holstebro egnen. Tilhøjre er understreget Gaardhøje og Tradsbjerg. Midt i kortet Nørre Holmgaard og tilvenste Rysensten og Rammegaards beliggenhed.

Det gamle stuehus paa »Gaardhøje« bygget mellem 1800 og 1805 og nedbrændt i 1920'erne.

Det nuværende stuehus med bl. a. postmester Christian Gaardhøje paa besøg.

Avlsbygningerne paa »Gaardhøje« opført i 1880'erne. I forgrunden Niels, der tjente paa »Gaardhøje« dengang.

Indkørslen til »Gaardhøje« efter at det nye stuehus er opført.

ogsaa af en anmærkning i skøde- og panteprotokollerne for Hjerm herred, hvori det hedder, at Jens Jørgensen ikke synes at have tinglig ret paa gaarden. Det kan synes meget ejendommeligt, at Jens Jørgensen ikke fik tinglyst skøde ved køb af »Gaardhøje«, da han ellers altid og allerede i 1747 lod sine gaard- og jordkøb tinglyse. Har der maaske været en modstand fra sælgeren, købmand Simon Andrup's side? Denne stod netop for at skulle skifte med datteren af 1. ægteskab Ellen Margrethe, da han ville indgaa nyt ægteskab i foråret 1759. Hans aktiver bl. a. »Bechmark« blev opgjort til 10.725 Rigsdaler, medens gælden udgjorde 9.970 Rigsdaler, saa der blev jo ikke meget at give til datteren (18). Har han holdt salget af en del bøndergods udenfor? Han skulle jo giftes med en rig pige og har nok haft brug for kontanter i den anledning!

Men Jens Jørgensen skøder i 1788 »halve Gaardhöy« til sønnen Jørgen Jensen, saa han maa jo ialtfald paa dette tidspunkt have været ejer af gaarden (19). I 1799 faar saa Jørgen Jensen den anden »halve Gaardhöy« gennem ægteskab med datteren fra denne halvgaard. Købesummen for den første »halve Gaardhöy« blev sat til 298 Rigsdaler og for den anden til 280 Rdl. Jordtilliggendet angives til hartkorn 2 tdr. 6 skæpper, 2 fjerdingkar for den ene halvgaard i 1788 og til 2 tdr. 7 skæpper, 2 fjerdingkar og 1 album for den anden i 1799. I dette aar var »Gaardhøje« ifølge et matrikelskort udarbejdet samme aar saa tydeligt en dobbeltgaard (20). Ændringen til en almindelig 4-længet bondegaard er ifølge en gammel overlevering sket omkring 1805, hvor det stuehus, der brændte sidst i 1920'erne, skal være blevet opført. Det var, som fotografiet viser, en en-etages straatækt bygning, som efter branden blev afløst af en moderne med tegtag. Hvad stalde og lader angaar, findes der kun et billede fra 1927, men bygningerne paa dette ser ikke ud til at være meget gamle. Ifølge overleveringen skal de da ogsaa være blevet opført i begyndelsen af 1880'erne, da man fik et kreditforeningslaan på 25.000 kroner. Oplysningerne om opførelse af et stuehus i begyndelsen af 1800-tallet bekræftes iøvrigt i den ligtale (21), der af skolelærer Maigaard blev holdt ved Jørgen Jensens begravelse i 1851.

Om værdien af »Gaardhøje«s jorder foreligger der en taksation fra 1802 (22). Her er værdien per tønne hartkorn ansat til rigsdaler 450, altsaa for de ca. 6 tdr. hartkorn ialt ca. 2.700 rigsdaler. I 1844 kom der en ny matrikel til afløsning af den længst forældede fra 1688. Ifølge den ny matrikel havde »Gaardhøje« af hartkorn 11 tdr., 7 skæpper, 3 fjerdingkar og 1/4 album eller ca. 214 tdr. land.

Jørgen Jensen overdrog i 1845 »Gaardhøje« til sønnen Poul Jørgensen. Købesummen fastsattes til Rdl. 3.300 sølv, hvilket beløb skulle udredes til Poul Jørgensens søskende. Desuden var der aftægt til forældrene. Poul Jørgensen ejede »Gaardhøje« til sin død i 1882, hvorefter hans enke fik tilladelse til at sidde i uskiftet bo. »Gaardhøje«s hartkorn var paa dette tidspunkt 9 tdr. 6 skæpper, 3 fjerdingkar og 1 1/2 album, saa der var sket en reduktion i Poul Jørgensens tid. Enken Johanne Sørensdatter lod i 1882 optage et laan i gaarden paa kr. 25.000 i Vest- & Sønderjydske Kreditforening. Hun lod markerne mergele, en hedelod opdyrke og, som det synes, udhusene forny. I 1885 overdrog hun gaarden til den ældste søn Jørgen Poulsen Jørgensen samtidig med, at hun frasolgte 2 tdr. 6 skæpper af den bedste del af jorden til Niels Pedersen, der byggede en gaard paa den erhvervede jord. Endvidere frasolgte hun en parcel paa 3 fjerdingkar og 2 1/4 album til Anders Jensen. Sønnen Jørgen Poulsen Jørgensen drev kun gaarden i 3 aar. Den 28. juni 1888 solgte han »Gaardhøje« til Søren Christian

Pedersen fra Hjerm for kr. 39.500. Slægten Gaardhøje forlod dermed den gaard, der havde været dens hjem i 188 aar og det sogn – Maabjerg –, der i endnu længere tid havde været rammen om dens liv.

Den nye ejer drev »Gaardhøje« i 26 aar og frasolgte efterhaanden halvdelen af jorden. I 1914 solgte han »Gaardhøje« til Poul Christian Lund fra Frøjk. Gaardens hartkorn var nu kun 3 tdr. 3 skæpper, 3 fjerdingkar og 1 album. Købesummen var kr. 65.000. Lund maatte give op i 1933, og »Gaardhøje« kom til tvangsauktion. Den købtes af H. E. Bonne, der aaret efter afhændede den til Niels Houmark Andersen fra Tradsbjerg for kr. 85.000. Kreditforeningsgælden var paa kr. 65.000. Niels Houmark Andersen er stadig ejer af »Gaardhøje«, men har praktisk talt frasolgt al jord. Saaledes solgtes i 1972 ialt 34 hektar til Holstebro Kommune ved ekspropriation. Kommunen skal bruge jorden til veje og udstykning til bebyggelse og betalte herfor kr. 805.000!

Den aarhundrede gamle gaards tilværelse som landbrugsejendom er saaledes snart slut. Om dens bygninger kan bevares, naar Holstebro by æder sig helt ud til den, er nok meget tvivlsomt (23). Saa bliver der kun navnet tilbage – foreløbig har vejen, der fører forbi gaarden, officielt faaet navnet Gårdhøjevej – med bolle aa! Saa en dag maa Gaardhøje familien nøjes med at valfarte til vejen, der bærer dens navn!

Kildehenvisning til afsnittet »Slægtsgaarden Gaardhøje«

- (1) Hardsyssel Aarbog no. 22/1928, side 155-167
- (2) Hardsyssel Aarbog no. 3/1909, side 145 ff.
- (3) Trap: Kongeriget Danmark 8. bind (1928), side 133
- (4) Ældste danske Arkivregistratur 4. bind (1885), side 411
- (5) Historisk Tidsskrift, 8. række, 6. bind: Th. B. Bang Klementfejdens Efterspil
- (6) Originalt Mageskifte 578, Jydske Register, bind 4, side 76-b
- (7) Poul Hansen m. fl.: Den Danske Bondestand (1941)
- (8) Kronens Skøder 1585
- (9) Danske Slotte og Herregaarde, bind 12: Poul Mathias Nødskov Beskrivelse over Thimgaard
- (10) Matriklen 1688, Hjerm herred, Lundenæs amt
- (11) Konsumtion-, Folke- & Familieskat, Lundenæs amt
- (12) 2. afdeling, side 108/109, no. 265
- (13) Viborg Landstings Skøde- & Panteprotokol
- (14) Skodborg og Vandfuld Herreders Auktions Protokol 1754-1803
- (15) Viborg Landstings protokollerede breve
- (16) Hardsyssel Aarbog no. 35/1941, side 115/116
- (17) Hardsyssel Aarbog no. 32/1938, side 52
- (18) Chr. Møller Hansen: Købmandsslægten Andrup i Lemvig
- (19) Originalt skøde i forfatterens besiddelse
- (20) Matrikelsarkivet, København
- (21) Haandskrevet eksemplar i forfatterens besiddelse
- (22) Den iflg. Forordning af 1/10 1802 paabudte Afgift af Bondejord
- (23) Bro og By – en folkebog om Holstebro (1974)

Slægten fra »Gaardhøje«

Naar man vil forske i en bondeslægts historie og endda i en slægt, der i aarhundreder var fæstebønder, kommer man sjældent længere end til der, hvor kirkebøgerne holder op. Dog er der andet materiale, der kan give resultater udover kirkebøgerne, saasom skøde- & panteprotokoller, skifteprotokoller, præsteindberetninger og godsarkiver samt skattelister. I den Gaardhøje'ske slægtsforsknings tilfælde er der desværre ingen godsarkiver bevarede. Som allerede beskrevet under gaardens historie blev hovedgaarden »Nørre Holmgaard« »slagtet« i midten af 1700-tallet, og arkiverne er derved gaaet tabt. Ialtfald er de ikke afleverede til Landsarkivet i Viborg. Derimod har en bevaret justitsprotokol samt en præsteindberetning gjort det muligt at føre stamtavlen tilbage til midt i 1600-tallet, dog noget ukomplet hvad angaar fødsels- og dødsdatoer. Ogsaa oplysninger fra Amsterdam Byarkiv har bidraget væsentlig til beskrivelse af slægtens historie i 1700-tallet.

1. kendte generation (ca. 1630 - ca. 1710).

Den tidligst kendte af Gaardhøje slægten er Jens Willadsen, fæstebonde paa »Tradsbjerg« (1700 Tradsborig) i Maabjerg sogn. Han nævnes første gang i 1664 (1) som fæster paa »Tradsbjerg« med hartkorn 4 tdr. 3 1/2 skæppe, 1 1/5 fjerdingkar og 1 album til sognepresten for Holstebro og Maabjerg menigheder Christen Soelgaard, der altsaa var ejer af gaarden. Jens Willadsen, hvis fødselsdato ikke kendes, men som døde eller blev begravet den 1. december 1709, var gift med Anne Jørgensdatter, født i 1635 og død den 6. juni 1713. Medens det ikke har været muligt at fastslaa, hvem der var Jens Willadsens forældre, selvom disse jo nok ogsaa har været fæstere paa »Tradsbjerg« eller anden gaard i omegnen, synes Anne Jørgensdatters far at have været Jørgen Jensen ogsaa boende paa »Tradsbjerg«. Han nævnes i 1664 sammen med Jens Willadsen, men er ikke omtalt i 1688 (2), hvor der er ny fæster foruden Jens Willadsen, nemlig Christen Jensen, søn af Jens Willadsens søster Zidse Willadsdatter, saa det maa formodes, at Jørgen Jensen er død mellem 1664 og 1688.

Jens Willadsen og Anne Jørgensdatters børn kender vi bl. a. fra et retsmøde 1745 (3). Det var Jørgen Jensen (der førte slægten til »Gaardhøje«), født i maj 1672 og død i november 1757, Maren Jensdatter f. ca. 1674 og d. ca. 1730, Anne Jensdatter f. ca. 1677 og d. 1754 samt Johanne Jensdatter f. 1679 og d. 11/1 1742. Det falder i øjnene, at Jens Willadsens søn – og tilsyneladende den eneste – er døbt Jørgen Jensen og ikke som skik var, hvis det var den ældste søn, Willads Jensen, men dels kan der jo have været et tidligere født barn, der imidlertid døde, og som har haft navnet Willads, dels kan Jørgen Jensen være opkaldt efter morfaderen Jørgen Jensen i »Tradsbjerg«.

Forinden de 4 børn omtales nærmere, kan det være af interesse at se, hvorledes den tid var, hvori Jens Willadsen og Anne Jørgensdatter levede, altsaa 1600-tallet.

Midt i aarhundredet var Danmark plaget af krige, saaledes var Jylland i 2 1/2 aar besat af svenske tropper med deraf følgende indkvartering, skatter og plyndringer. Det hedder i en beretning fra 1644: »*De fattige Folk, der boede ved Landevejen, naar Fjender marcherede fra Holstebro og Norden om ad Thy, er tit og mange Gange bleven ganske udplyndrede, saa de ikke havde saa meget, at de kunde give et Barn at bide paa, men er jagede fra Hus og Hjem bort i Hede og Moser, og hvor de kunde fjæle dem med en ringe Ting, de kunde tage med sig, som og mange Gange blev opsøgt. Kornet, baade Rug og Byg, blev for en Del optændt paa Marken om Sommeren, da Fjenden drog ud*«. Og i 1659 hedder det: »*Afdelinger af kejserlige østrigske Ryttere tog meget ilde af sted, hvor de kom frem, skaaned ingen, udplyndrede Kirker, forjagede Præsterne og tog fra alle*«. Et resultat af de mange krige var øgede skatter, som heller ikke fæstebønderne slap for. 1660 var der konsumtionsskatten, som bl. a. omegnens bønder maatte betale, naar de drog til Holstebro markeder for at sælge deres produkter; der var kopskatten eller hovedskatten – en skat paa personer – desuden skat paa de tjenestefolk, man havde. Saaledes nævnes Jens Willadsen i 1697 at have haft en dreng og en pige i sin tjeneste og herfor har maattet betale 1 mark 8 skilling i skat. Der var desuden særlige krigsskatter og en matrikelsskat.

Hvordan boede man? Husene var smaa og lave, murene var klinet op af æltet ler, skillevæggene blev murede af vindtørrede sten, afpudsede i ler og derpaa kalkede. Gulvet var af æltet, stampet ler; oven og skorsten ligeledes klinet op af ler, vinduerne meget smaa med blyindfattede ruder. Der brugtes alkover eller indpaneledede senge; stuerne var saa lave, at en middelhøj mand maatte bukke sig under bjælkerne, og dørene var endnu lavere. Boligen har efter vore begreber været daarlig og usund. Ofte var der i stuehuset kun to stuer, den ene var spise- og opholdsstue for alle og desuden soveplads for familien. Her stod langs den ene væg det lange egetræsbord og bag det bænken, i hvilken der var plads til høns og gæs. Over bordet hang jernlampen, og ved skorstenen var der anbragt en aaben lerovn. Paa den anden langvæg fandtes alkoverne med det hjemmegjorte omhæng, og under loftet var der hylder til mælk og smør, til sykurve og andre brugsgenstande. Det øvrige bohav var gerne et skab og nogle trebenede stole eller simestole, d. v. s. stole med sæder af snoet halm. Den anden stue var storstuen, der kun brugtes til gilder. Af stuehusets øvrige rum var de vigtigste bryggerset og køkkenet, hvis da ikke stuen ogsaa brugtes som køkken (hvad man forøvrigt ogsaa gør i moderne byggeri i dag!). I opholdsstuen sad familien de lange vinteraftener samlet omkring en svagt lysende tranlampe eller et tællelys, alle sysselsatte med husflidsarbejde. Manden lavede med sin tællekniv river, plade- og grebskafter eller spandt reb af hjemmeavlet hamp eller af ko- og hestehaar. Karlene snoede simer eller bandt halmkurve. Kvinderne kartede og spandt, syede og strikkede. Folk tilvirkede selv deres klæder af uld og hør (4).

Og hvad spiste man? Man fik i almindelighed mad 5 gange om dagen, nemlig smør og brød naar man stod op, senere varmt øl og brød eller varm mælk og grød, saa midt-dagsmad med kaal, kød, vælling, fisk, hver ting til sin dag i ugen. Om eftermiddagen smør og brød og til aftensmad grød med surmælk eller øl. Saaledes var levemaaden altsaa paa den tid, da man hverken kendte brugen af kartofler eller kaffe i Vestjylland (5).

Skolegangen? Nok ikke meget, det var først pietismens udbredelse, der paa landet fremmede interessen for at lære at læse. Men Jens Willadsens søn Jørgen Jensen synes dog baade at have lært at læse og skrive. Fra 1707 til 1714 var han saaledes kirkeværg for Maabjerg kirke og førte dens regnskaber, som han har underskrevet – og synes det sammenlignet med senere familieunderskrifter, af ham selv og ikke med ført pen. Der kom jo ogsaa i 1708 en lov, der stillede krav om oprettelse af skoler i alle landets sogne. Undervisningen skulle foretages af degne og skoleholdere. Disse sidste skulle være »gudfrygtige og skikkelige karle, som er duelige til at informere, og som kan skrive temmeligt godt, men regne kun lidt, saa de kan lære børnene ordene, som staar i deres katekismus«.

Hvordan var det daglige arbejde og forholdet til fæstegaardens ejer? Jens Willadsen var som nævnt fæster til sognepræsten i Holstebro og Maabjerg Christen Soelgaard og betalte i 1664 i fæsteafgift: 1 ørte (= tønne) rug, 1 ørte byg (= 1 1/2 td.), 1 lispund smør (ca. 14 kg.), 1 skovsvin, 1 lam. Selvom præsten har haft andre landejendomme, maa man vel nok kunne gaa ud fra, at disse ogsaa har haft fæstere, saaledes at der ikke har været nogen hoveripligt for Jens Willadsen. Men forholdene har været beskedne, saaledes siges der i skatteindberetningerne fra 1683 (6), at han havde 1 hoppe, 1 plag, 2 køer, 4 faar og 1 svin, og hele »Tradsbjerg«s hartkorn laa omkring 4 tdr., som tilsyneladende i aarenes løb reduceredes og iøvrigt maatte deles mellem 2 fæstere. Dog har arbejdet i Jens Willadsens sidste leveaar, hvor han har maattet være nær ved de 70, nok været for meget, idet konsumptions- og folkeskatten 1697 som allerede nævnt oplyser, at han i sin tjeneste havde en dreng og en pige. Man maa jo næsten formode, at sønnen Jørgen Jensen, der først kom til »Gaardhøje« i 1699, ikke har været hjemme, men ude at tjene et andet sted. Dette var nok heller ikke helt usædvanligt, idet f. eks. Jens Willadsens søster Zidse Willadsdatters ældste søn Poul Jensen først var paa »Gaardhøje« (hos fætteren Jørgen Jensen) og siden i 1702 kom til Møborg sogn hos Jens Madsen Stougaard (7).

Samme Zidse Willadsdatter var født i 1628 og blev begravet den 14. august 1707. Hun var gift med Jens Powelsen, og deres børn var foruden nævnte Poul Jensen antagelig ogsaa Christen Jensen, der i 1688 nævnes som den anden fæster paa »Tradsbjerg«. Der er en ejendommelig lighed mellem de to familier: Jens Willadsens og Zidse Willadsdatters, begge sender de tilsyneladende den ældste søn ud at tjene paa større gaarde: Jørgen Jensen paa »Gaardhøje« i 1699 og Poul Jensen først paa »Gaardhøje« og senere hos Jens Stougaard i Møborg sogn. Man har nok villet give dem bedre muligheder end der kunne skaffes paa »Tradsbjerg«. Om eventuelle andre søskende til Jens Willadsen har det ikke været muligt af finde bekræftede oplysninger, men nævnes skal, at der paa »Lægaard« ligeledes i Maabjerg sogn i 1664 sad en bonde ved navn Christen Willadsen, og at der i 1715 i Amsterdam ved Jens Willadsens datter, Johanne Jensdatters, bryllup optræder »som assisterende« hende en tante med navnet Annitje Kats. Denne tante maa jo være dansk født, men hollandsk gift, og kan saa udmærket have været en søster til Jens Willadsen med det danske navn Anne Willadsdatter.

Kildehenvisning

til afsnittet

»1. kendte generation (ca. 1630 - ca. 1710)«

- (1) Matriklen 1664, Hjerm herred, Lundenæs amt
- (2) Matriklen 1688, Hjerm herred, Lundenæs amt
- (3) Holstebro Justitsprotokol 1737/48, folio 522 & 554
- (4) Hardsyssel Aarvog 6. bind/1912, side 11 ff. og »Den danske Bondestand« v/ Poul Hansen m. fl. (1941)
- (5) Hardsyssel Aarvog 35. bind/1941: Nødskovs litterære Arbejder, side 107 ff.
- (6) Kop- og Kvægskat 1683
- (7) Specifikation over Januar Termins Folketalsafgang pro Anno 1702 for de tilbemeldte til Landmilitzen indrullerede Ungkarle og Inderster udi Lundenæs og Bøvling Amter

2. kendte generation (ca. 1670 - ca. 1770).

Vi kommer nu til 2. generation, til Jørgen Jensen og hans 3 søskendes tilværelse, saavidt den har kunnet belyses. Der er her baade tale om undersøgelser i Danmark og Holland.

Jørgen Jensen blev som tidligere nævnt født i maj 1672 og kom som karl eller som det hed »Thieniste Dreng« til »Gaardhøje« i 1699, efter at gaardens ene fæster Christen Nielsen var død i januar maaned. Denne familie paa »Gaardhøje« var sikkert gode bekendte med Jens Willadsen paa »Tradsbjerg«. Saaledes nævnes de 2 mænd som tingsvidner paa Hjerm-Ginding herredsting i Sønderlund i Maabjerg sogn i 1691. Christen Nielsens enke, Anne Olufsdatter, der var født i 1633, var datter af Oluf Christensen, der aabenbart var tredie fæster paa »Tradsbjerg« i 1664, og stammede saaledes fra samme gaard som den unge Jørgen Jensen, hun fik som medhjælp efter mandens død i 1699. Jørgen Jensen var 27 aar, da han kom til »Gaardhøje« og blev paa et eller andet tidspunkt mellem 1699 og 1705 gift med den aldrende enke, som var paa alder mæd hans far. Det hedder i en oplysning fra 1705 (1), at »*Jørgen Jensen Garhöy hafver Hustru*«, og i Holstebro hovedkirkebog fra 1715: »*14. November 1715 blev Jørgen i Gaarhöy hans gamle Kone begravet 82 Aar gammel*«. Som det ikke var ualmindeligt, var familierne paa »Tradsbjerg« og »Gaardhøje« altsaa blevet enige om, at Jørgen Jensen skulle overtage baade »halve Gaarhöy« i fæste og samtidig enken, der jo har været lige ved 70 aar! At hun skulle leve, til hun blev 82, var der nok ingen – mindst af alle Jørgen Jensen – der havde tænkt sig! Man kan undre sig over, at Jørgen Jensen ikke blev gift med datteren i »Gaardhøje« Karen Christensdatter født i 1680 paa »Gaardhøje« og død sammesteds ugift i 1762. De var dog mere jævnaldrende, men der maa være visse aarsager til, at det blev moderen og ikke datteren.

Jørgen Jensens med-fæster i den anden »halve Gaardhøje« nemlig Laurids Jensen var ogsaa gift med enken efter den anden afdøde fæster Peder Christensen, men hun var dog betydeligt yngre, idet hun døde i 1707 kun 54 aar gammel, saa Laurids Jensen slap betydeligt »billigere« end Jørgen Jensen! Denne giftede sig dog ogsaa hurtigt efter »sin gamle Kones« død, nemlig i 1716 med en ung pige Anne Madsdatter, født i november 1693 paa »Huergele« – nu »Hvirvel« – i Vinding sogn noget syd for Holstebro. Hun var saaledes 22 aar ved giftermålet og kan det tænkes, at hun har været pige paa »Gaardhøje«, da den »gamle Kone« maaske ikke har kunnet klare husholdningen i sin høje alder. Ialtfald siger opstillingen over folkeskatten i 1713, at Jørgen Jensen har en pige i sin tjeneste og herfor betaler 3 mark i skat. Om Anne Madsdatters familie og fødegaarden »Hvirvel« foreligger der en del oplysninger. Gaarden, hvis navn skal komme af eng med græsarten Hvirle, var i 1548 under kronen ligesom »Gaardhøje«, men kom senere under Bøvling slot. I 1650 blev Laurits Gregersen, gift med Anne Fonager, fæster paa »Hvirvel«. Deres datter Karen Lauridsdatter blev 1685 gift med Mads Andersen Munksgaard fra Fjeldstervang og disse, der overtog »Hvirvel« i fæste, var Anne Madsdatters forældre. De døde i henholdsvis 1711 og 1721. Anne Madsdatter havde 6 søskende, af hvilke Anders f. 1691 senere overtog »Hvirvel« og i 1718 blev gift med, som en bog om Vinding sogn siger, den rige Søren Horslunds datter Ane med hvem han fik 13 børn! Anne Madsdatter blev gift den 25. oktober 1716 med Jørgen Jensen »Gaardhøje« – *»en Enche Mand af Maabjerg«* som teksten lyder i Vinding kirkebog (2).

I 1717 fødtes det første barn Mads Jørgensen, derefter en datter Anne Jørgensdatter f. ca. 1719 og død i Amsterdam i 1740, saa i 1722 sønnen Jens Jørgensen og endelig i 1723 datteren Anna Jørgensdatter. Jørgen Jensen var som tidligere nævnt fæster til hovedgaarden »Nørre Holmgaard« i Møborg sogn, men paa grund af den lange afstand til hovedgaarden var han fritaget for hoveripligt. Istedetfor betalte han foruden det normale landgilde, der i 1730 var paa 3 tdr. byg, 2 tdr. havre, 4 lispund smør, 1 skovsvin, 1 faar, 1 gaas, 2 høns, 9 mark 4 skilling gæsteri (Afløsning for den gamle pligt til at yde herremanden midlertidig kost og logi), 6 rigsdaler arbejdspenge, hvilket sidstnævnte beløb var kompensation for hoveripligten. Naar man ved, hvorledes hoveripligten udviklede sig til en utaalelig byrde for bønderne mange steder i landet, maa det sikkert have været en stor fordel for fæsterne paa »Gaardhøje« at svare en fast afgift hvert aar, saaledes at de helt kunne hellige sig deres eget landbrug.

Om Jørgen Jensens økonomiske forhold foreligger der ikke mange oplysninger, men det synes som om han har kunnet spare en del penge op. Selv om familien i 1747 modtog en efter forholdene ikke ubetydelig arv fra Jørgen Jensens afdøde søster i Holland, tyder dog sønnen Jens Jørgensens køb af jord og ejendom i aarene fra 1747 til 1759, hvor uden tvivl »Gaardhøje« blev købt til selveje, paa, at Jørgen Jensen har kunnet efterlade sig en del midler. Man kan tænke sig, at han deltog i den livlige handel dels over Hjerting, der i 1680 var blevet toldsted for studehandelen paa Hamburg og Holland, dels i handelen paa ladepladsen Struer, hvorom det i en beretning fra 1711 (3) hedder: *»en Deel Fæstebønder understod sig at indkjøbe paa 2 til 3 Mile, til at sælge Flæsk, Smør, Talg, Huder, Voks og Honning, ja til deraf at »blænde« Mjød at sælge i Pottetal, brygge Øl og Brændevin at sælge i Potter og Kander, samt sælge Jern, Salt, Humle, Tjære, Sæbe, Hør og Hamp, Holstebro By og Konsumptionsforvalteren til*

Skade. Man tager næppe fejl, naar denne Forprang særligt har fundet Sted i Sognene nord for Holstebro«. Det var særligt med Aalborg købmændene, at handelen i Struer foregik. Holstebros købmænd protesterede adskillige gange og fik endelig i 1798 en slags eneret paa Struer handelen. Man bemærker, at det især var fra sognene nord for Holstebro, denne uden tvivl indbringende handel foregik, saa hvorfor skulle Jørgen Jensen paa »Gaardhøje« ikke have været med? I handelen paa Holland har han maaske ogsaa deltaget; det maa huskes, at søsteren Johanne Jensdatter (Jannetje Jansz) i mange aar boede i Amsterdam, og hendes mand var forretningsmand, samt at baade hans egen datter og en nevø og en niece ogsaa opholdt sig dér, ligesom der synes at have været en faster, den tidligere nævnte Annetje Kats (Anne Willadsdatter).

Det er nok i dette direkte salg til opkøbere og eksportører, man skal finde forklaringen paa den tilsyneladende velstand, fæstebonden Jørgen Jensen skaffede sig i aarene op til midten af 1700-tallet. Egentlig skulle handelen gaa via de Holstebro købmænd, men saa kom der jo konsumptionsafgift paa ved Holstebro bygrænse, naar bønderne ville sælge deres produkter paa markederne i byen. Det fandt de slesvigholstenske kreaturhandlere ogsaa ud af, saa de opkøbte kreaturer direkte hos bønderne. Naa, de mange ildebrande i Holstebro og deraf følgende økonomiske kriser hjalp nok heller ikke købmændene i byen til at bevare handelen paa deres hænder. Byfogden i Holstebro skriver saaledes i 1743: *»De faa Handelsmænd, som her i Byen er, bruger nogen liden negotie ved at føre til Holland og udenlands Steder de Fedevarer saasom Uld, Voks, Korn og deslige Varer, som her i denne Landets Egn falder, hvorfra igen indføres fransk Brændevin, Specerier, Alenkram m. v. Smaasager. Samme Indførsel over Struer og Aalborg til Kjøbenhavn eller Norge, hvorfra hidføres norsk Furtømmer, Tjære, Staal, Hør, Hamp, Salt m. v. smaa Køb- & Handelsmands Varer, som her i Egnen kan afsættes*«.

Jørgen Jensen døde d. 24. november 1757, 85 aar gammel, medens hans anden kone Anna Madsdatter først døde i 1772, 78 aar gammel.

Jørgen Jensens ældste søster Maren Jensdatter, der døde ca. 1730, var gift med Søren Jacobsen, død 1761. De overtog fæstegaarden »Tradsbjerg« efter Jens Willadsen. Medens Maren Jensdatter kun blev nogle og halvtreds aar gammel, opnaede hendes mand at blive 87. I ægteskabet var der 4 børn, hvoraf 2 døde henholdsvis i 1709 og 1711. De 2 overlevende var Anna Sørensdatter og Jens Sørensen. Datteren Anna Sørensdatter, født ca. 1712 paa »Tradsbjerg«, blev gift i Amsterdam i august 1739 med Roeloff Hansen eller Hanse Beek, født 1713. Han boede ligesom Anna Sørensdatter hos sidstnævntes moster Johanne Jensdatter i Ridderstraat i Amsterdam. Roeloff Hansen, der var født i Drøbakk i Norge, døde aabenbart indenfor de nærmeste aar, for i august 1744 indgaar Anna Sørensdatter (paa hollandsk Anna Sybrants) nyt ægteskab med Lourens Adriaanse, der var fra Christiania (Oslo). I dette ægteskab var der 3 børn. Ifølge skifte i 1754 efter hendes moster Anne Jensdatter i Holstebro, skulle hun, der *»ellers opholder sig udj Amsterdam udj Holland*« paany være enke. Hendes broder Jens Sørensen (paa hollandsk Jan Sybrants) var ogsaa i Amsterdam omkring 1745, men synes at være død før 1754, da kun hans søster nævnes i skiftet efter mosteren i Holstebro.

Denne, Jørgen Jensens næstældste søster Anne Jensdatter, født omkring 1677, blev gift i Holstebro med »Borger og Indvaaner« Peder Jepsen. I ægteskabet var der

ikke børn. Han døde den 22. maj 1748, hun den 9. maj 1754. I juni samme aar afholdtes der skifteforretning over hendes efterladenskaber (4). De var vurderet til 12 Rigsdaler og 4 Mark, men indbragte ved en senere auktion 20 Rd. 3 Mark og 13 Skilling. Da hendes brodersøn Jens Jørgensen i »Gaardhøje« imidlertid havde betalt hendes begravelse med 8 Rd. 2 Mark og 10 Skilling, hvoraf 2 Rd. 4 Mark var for ligkiste og 1 Rd. 5 Mk. og 2 Sk. til mændene, der bar og til 2 potter brændevin til samme (!), ligesom der var udgifter til præst, klokker, kirkeværge, konerne der lagde hende i kiste samt pigen, der passede hende under 12 dages sygdom – det var heller ikke billigt at komme i jorden dengang – og yderligere forstrakt hende med diverse laan til 5 Rd. 2 Mk., blev der efter at auktions- og skiftehonorarene var fratrukket, kun 8 Skilling tilbage til arvingerne! Men den gode Anne Jensdatter kom dog ud af denne verden uden gæld!

Jørgen Jensens yngste søster Johanne Jensdatter drog til Holland som det hedder i Holstebro Justitsprotokol i 1745 *»udj sine unge Aar . . . nemlig Amsterdam for at søge sig en Tieniste og paa en lovlig Maade erhverve sit Brød«*. Hun havde allerede en tante Annitje Kats i Amsterdam – uden tvivl en søster til hendes far Jens Willadsen »Tradsbjerg«. Før hun rejste til Amsterdam, havde hun opholdt sig hos broderen Jørgen Jensen paa »Gaardhøje« – ialtfald i 1710 som det nævnes i skattelisterne. Allerede i 1500-tallet var der indvandring fra Danmark til Holland, saaledes Beck'erne, der oprettede en virksomhed i Amsterdam med handel med tøjvarer og beklædningsgenstande. I 1600-tallet oprettedes lagre bl. a. i Holstebro, og man tog ogsaa handelen med krydderier, sukker o. lign. op. En Holstebro pige Elisabeth Lind, født i 1595, blev gift i 1621 med købmand Peter Kristensen Becker og dette medførte, at der blev knyttet en forbindelse mellem Amsterdam og Holstebro. Saaledes kom flere medlemmer af familien Lind i Holstebro til Amsterdam og indtraadte i det Beck'erske firma. I 1642 blev Mads Jensen Lind kompagnon med svogeren Jacob Becker og næsten 100 aar senere, i 1734, kom endnu en Lind til familien i Amsterdam (5). Det kan være fristende at se en forbindelse mellem denne veletablerede familie og de slægtninge fra »Tradsbjerg« og »Gaardhøje«, der i første halvdel af 1700-tallet drog til Amsterdam. I Johanne Jensdatters testamente fra 1738 nævnes ialtfald som medarving *»hendes tidligere pige«* Anna Lind nu gift med Jacob Lind. Hun skulle have 40 Gylden.

Holland tiltrak iøvrigt i 1700-tallet mange unge bl. a. fra Danmark. Paa Holstebro egnen var det grundet de mange ildebrande svært at faa noget at bestille, bortset lige fra landbruget, saa unge mennesker drog til Amsterdam, der jo var centrum for den store kolonihandel. Som en indberetning fra byfogeden i Holstebro fra 1743 siger: *»Indvaanernes inclination er mest at rejse til Amsterdam, naar de ikke kan nære sig paa deres Fødested med Handel og Mark, thi Haandværker at lære finder de ikke for godt«*. Fra hollandsk Indien kom kaffe og sukker, fra Kina te og fra mange forskellige pladser krydderier. Men ogsaa indenfor den europæiske handel indtog Holland en dominerende rolle, idet man takket være billige fragter og hensigtsmæssige skibstyper havde hovedparten af kornhandel samt i almindelighed transporter af alle mulige varer til og fra skandinaviske, tyske og franske havne. Det var derfor ikke underligt, at ogsaa de unge fra Holstebro egnen følte sig tiltrukket af den store og kosmopolitiske by Amsterdam (6).

haer Welgevallen ende gelieve
 Sonde Legen Leggen van jmant,
 I. De let welke voorts staat ver
 klaardende Testatenen te weten
 hun Testament ende rijtste
 wille, begerende dat het selve
 nog hun overlijden onverbreke-
 lijk nagekomen ende agter
 volgt sal werden; t. by all-
 Testament, Codicille gifte mede
 de levende, ter sake van des Dood-
 ste andere makinge van -
 rijtste wille. Schoongenomen
 alle de behootlyke solemnity-
 ten naderthen vereijst in dese
 met genoegsaem en moete
 weten geot serveets verdelte
 hier in het rijtste benefic
 te mogen genieten, aldus -
 gedaen in Amstredam ten
~~aanwezenen~~ van Wooning te van
 de Testatenen getaent in de vrede
 Straat daer Bergen rijt hangt,
 ter presentie van Jerabmus Roelofs,
 ende Jan Jacob Delasablouere, als
 getuygen;

dit merk is + gestelt by
 Pieter Jansen + Blom

dit merk is + gestelt by
 Jannetje + Jansen

dit merk is + gestelt by
 Jerabmus + Roelofs
 Jan Delasablouere

D. B. R. dekenus No. 9.

Johanne Jensdatter (paa hollandsk Jannetje Jans), der ifølge Amsterdams Byarkivs oplysninger (7) blev begravet den 11. januar 1742, blev gift den 27. januar 1715 i Amsterdam 36 aar gammel – hun maa altsaa være født i 1679 – med en enkemand Pieter Jans (Peter Jensen) fra Bergen. Som hendes forlover nævnes hendes tante Annitje Kats. Som allerede nævnt er denne formodentlig en søster til Jens Willadsen i »Tradsbjerg« og maa i saa fald være kommet til Holland allerede i 2. halvdel af 1600-tallet. Pieter Jans boede i Ridderstraat i det hus kaldet »De Stad Bergen«, som Johanne Jensdatters anden mand købte i 1732. Hendes første mand døde i 1726 og blev begravet den 4. juni. Kort før hans død nemlig den 21. maj blev der oprettet et testamente (8). I dette hedder det bl. a. i oversættelse fra hollandsk: »*I Guds Navn, Amen. I Aaret Tusinde Syvhundrede Seks og Tyve efter vor Herre og Frelser Jesu Kristis Fødsel, Tirsdag den en og tyvende Maj omkring Klokken ni om Formiddagen indfandt sig hos mig, Johannes van Vileken, offentlig notar, Ægtefællerne Agtværdige Pieter Jansz og Ærbare Jannetje Jansz, bosat her i Byen og som er mig, Notaren bekendt. Han, Testator, som ligger syg i sin Seng og hun, Testatrice, som er rask, og som begge har Brugten af deres Forstand, Hukommelse og Mæle erklærede, at de med Henblik paa deres Død har gjort deres Testamente saaledes som her følger: For det første erklærer Testatorerne efter kristelig Rekommandation af deres Sjæl og Legeme at tilbagekalde alle tidligere Testamenter De disponerer altsaa paany over alle deres Efterladenskaber, baade fast Ejendom og Løsøre, Aktier, Kreditter og Rettigheder, intet i Verden undtagen, hvor det end befinder sig eller skulle blive fundet, og Testatorerne erklærer gensidigt, at den, der dør først, gør den overlevende til sin eneste og universal Arving Opstillet i Amsterdam, i Testatorernes Hjem i Ridderstraat, der hvor Bergen hænger ude, i Nærværelse af Jerasmus Roelofs og Jan Jacob Dela Sablonjere som Vidner*«.

Stedbetegnelsen »Ridderstraat, der hvor Bergen hænger ude« refererer sig uden tvivl til et skilt, der hang udenfor huset kaldet »De Stad Bergen«, og som var den tids husnummer. Da ingen af de 2 testatorer kunne skrive, har de undertegnet testamentet med et kryds, hvilket ogsaa er tilføjet for det ene vidnes vedkommende, som det ses paa den afbildede fotokopi af testamentets sidste side.

Johanne Jensdatter giftede sig paany den 26. juni 1729 med en anden nordmand Erasmus Jansz (Rasmus Jensen) ligeledes fra Bergen og 44 aar gammel, altsaa en 6 aar yngre end Johanne. Der blev kort efter oprettet et testamente mellem de nygifte (9). Fra dette testamente skal citeres: »*I Aaret Tusinde Syvhundrede ni og tyve efter vor Herre og Frelser Jesu Kristi Fødsel, Lørdag den treogtyvende Juli omkring Klokken fem om Eftermiddagen, mødte hos mig Johannes van Vilekens, offentlig Notar den Agtværdige Erasmus Jansz Bergh og den Ærbare Jannetje Jansz, Ægtefolk bosat i Ridderstraat, der hvor Byen Bergen hænger ude Han, Testator, er legemlig rask, hun, Testatrice, lidt svagelig, begge med den fulde Brug af deres Forstand, Hukommelse og Taleevne For det første erklærer Testatorerne, efter kristelig Rekommandation af deres Sjæl og Legeme, at tilbagekalde alle tidligere Testamenter og Testatorerne erklærer nu hinanden gensidigt, at den der dør først, gør den der lever længst til sin eneste og universelle Arving af alt, hvad den der dør først, kommer til at efterlade Men hvis Testatricen dør først saa ønsker hun, at hendes ovennævnte Mand indenfor to Aar efter hendes Død skal udbetale følgende Legater,*

eenige ende univarsela etffgenaem
offa etffgenamed in alle del goedere
die d' testatervende sal können niet
laten omme by de langst levende
daer mede geboen ende goedisponeert
te werden na deszelfs wylghevallen
ende gelidere sonder tegensaggen van
jnadere

Ende in cas sy Testatrice eerst ende
voor d' Testateur komt te overlijden
soo begeert sy dat door haer voornamen
binnen twee jaeren na haer overlijden
deze ondergenoemde legaten sullen
worden uytgheeft tot weten

Aen haer Testatrices (Nicht Stuytje
Star woonende bynnen dese stadt de
somme van een hondert guldent

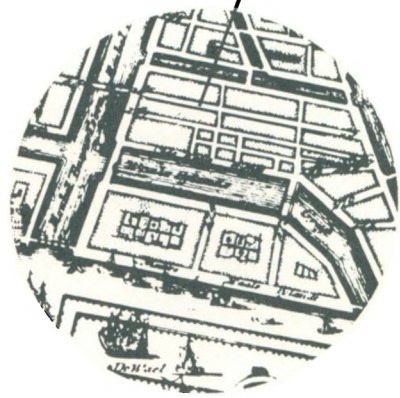
Aen aen haer Broeder Justiaen Jans
als ook aen haer Suster Marretje Jans
ende Annetje Jans, legatoot sy
Testatrices tot samen vier hondert
guldent te weten die andere pte
ende by vooroverlijden van haer suster
Annetje Jans so legatoot sy

Testatrice de voorn. vier hondert guldent
aen haer Broeder Justiaen Jans en haer
Suster Marretje Jans. En by een van
beide voer overlijden so ^{of} maakt sy
Testatrice het geboende legatoot ^{of} andere
kint of kinderen van haer als dan
overledener Broeder of suster hierboven
gemeld

Alle het welken voorsz: staet verklaeren
de Testateurs dit te wesen een
Testament ende nyttet de wille begeer
vende dat het selve na een overlijden
ouwerbrekelyk nagekomen ende
aetervolgt sal werden it sy als Testament
Notiell of ghe onder de levende ter
saake des doods ofte andere Making
van nyttet de wille, s'voongenomen

nemlig: Til hendes, Testatrices, Kusine Stijntje Star, boende her i Byen, et Beløb paa Hundrede Gylden. Til hendes Broder Jurriaen Jans (paa dansk Jørgen Jensen) og til hendes Søstre Marretje Jans (Maren Jensdatter) og Annetje Jans (Anne Jensdatter) . . . tilsammen firehundrede Gylden, nemlig en Trediedel til hver. Men hvis hendes Søster Annetje Jans skulle dø forinden, saa legaterer Testatrice de førnævnte firehundrede Gylden til sin Broder Jurriaen Jans og hendes Søster Marretje Jans. Men hvis en af disse to skulle dø forinden, saa gaar ovennævnte Legat eller Del heraf til ovennævnte Broder eller Søsters Barn eller Børn«. Baade Jannetje Jansz og hendes mand Erasmus Jansz Bergh underskriver testamentet med et kryds.

Johanne Jensdatter blev ret hurtigt enke paany, idet Erasmus Jansz maa være død før 1738, hvor hun igen laver testamente (10). I dette – hendes tredje og sidste testamente – der blev oprettet hos en anden notar end de to første, siges bl. a.: »Jeanñetje Jansz, sidst Enke efter Erasmus Bergh, bosat i Ridderstraat her i Byen, som jeg, Notaren, kender, og som ligger syg i sin Seng, men dog er fuldt ud istand til det, der følger, hvad vi, Notar og Vidner, har forvissat os om, erklærer at hun er klar over at skulle dø, og at hun derfor vil disponere over sit timelige gods og gøre Testamente, hvad hermed finder Sted, og medens hun kristeligt rekommanderer sin Sjæls og sit Legemes Manerer, bestemmes følgende: For det første har Testatrice tilbagekaldt og erklæret for døde og ugyldige alle forudgaaende Testamenter . . . Testatricen har truffet nye Dispositioner og har for det første testamenteret til sin Søsterdatter Anna Sijbrandtz (Anna Sørensdatter) og til sin Broderdatter Anne Jurgens (Anna Jørgensdatter) i Fællesskab alle sine Klædningsstykker af Silke, Lærred og Uld, som hun ejer og desuden til hver af dem en ny Seng med Tilbehør. For det andet har Testatrice testamenteret til Jan Sijbrandtz (Jens Sørensen) alle de Klædningsstykker af Lærred og Uld, som har tilhørt Testatrices førnævnte sidste Mand, samt tre Par Skjorteknapper af Guld og en Tobaksdaase af Sølv, som Testatrice allerede har givet og overrakt til nævnte Jan Sijbrandtz. Endvidere har Testatrice testamenteret og lovet til sin yngste Søster Anne Jans, Pieter Jansens Hustru, bosat i Holstebro i Jylland, hundrede Gylden, med den Bestemmelse, at hvis nævnte Søster dør før sin Mand, skal disse hundrede Gylden udbetales til Testatrices Broder Jurgen Jans (Jørgen Jensen) eller hans Hustru, som paa dette Tidspunkt bor lidt udenfor Holstebro, uden at Anne Jans har Ret til at disponere anderledes i sit Testamente, hvad herved udtrykkelig forbydes. Endvidere har Testatrice testamenteret og lovet til Roeloff Hansen fra Droback, som bor hos hende, et Beløb paa tohundrede Gylden paa en Gang, og Testatrice forklarede samtidig, at hun af nævnte Roeloff Hansen havde tohundrede Gylden i sin Varetægt, som hun derfor skylder ham og som hun derfor vil, at de foruden og bortset fra den nævnte Arv paa tohundrede Gylden, skal udbetales og udredes til nævnte Roeloff Hansen efter hendes Død, hvis hun ikke skulle have gjort det, medens hun levede. Endelig testamenterer Testatrice til sin tidligere Tjenestepige Anna Lind, Jacob Linds Hustru, et Beløb paa fyrretyve Gylden paa en Gang. Og til alt hvad Testatrice ellers vil komme til at efterlade baade af fast Ejendom og Løsøre, Aktier, Kreditter, Rettigheder og deslige, alt dette og intet i Verden undtaget, som Testatrice ved sin Død skal give Afkald paa, har hun hermed indsat som sine eneste og universelle Arvinger sin Søsters og Broders Børn, nemlig Mattijs Jurgens (Mads Jørgensen), Anna Jurgens (Anna Jørgensdatter), Anne Jurgens allerede nævnt, endvidere Jan Jurgens (Jens Jørgensen), Anna Sijbrandtz og Jan Sijbrandtz, som begge er nævnt før. Enhver af dem

Kort over Amsterdam 1727. Fotografi af originalt kort i Gemeente Archief, Amsterdam. Ridderstraat omtrent midt i kortet hvor Johanne Jensdatter boede.

Fotokopi af sidste side i Johanne Jensdatters testamente fra 1738 med arvingernes navne og hendes kryds.

ander byditic, dattinger alle
de selve heere julten Anna Jans
konnte overlijden voor haere
ergon. man, de selve en blouder
Gulden als dan jalmoeten over,
den nijpgekeert gan haar betten,
twice bvaepen Jurgen Jants
of Lijne knijbrouw thantwoong
big hat god Anste, Holbroovoo
and da dergon haere julten Anna Jans
Verders heeft zij het batrice geleg
Banken van droback dewelke bij

ald hat
zine wel
u m m
y k renbiend

dit ~~X~~ ~~W~~haere thijst Legt de formav
maik gump
bij de ketta derclaerde bij het batrice bij de
die verclawrande selve Roeloff Banken is
mit te konfgaere bewaringe te hebbe, en mit
solijve
Jonna van twee blouder Gul
Pred. Pradent, dewelke zij dan ook wilde
Lenc. Legende knijben en blalven het vrom
Cox. Van loon giden aende selve Roeloff Banken
Not. Jullen werden te paet en nijtge
keert ingevalle bij het batrice
jult bij haer Leeken niet moete
gepaen hebben

Lautbelijf Legateerde bij het batrice
aen haere geveeste dien
maagt Anngelina knijbrouw
van Jacob Lindt eene
Jonna van veertig Gulden eend
En in alle hetgeene bij het batrice
vorden jal koome, haetelacten,
Joorovende, ald onroevende goederen,
actien, Preitien, engeregtigheeden,
envoort alles niet scruberel
nijtgefondert bij haer het batrice
met dedood, te ontunijmer, daer
nime heeft bij het batrice bij deele
threiere echnige en univertsele
Erfgenamen, bij deele getbeet en
gerboent have liltterd en broevend
kondere, met naame, Marijts Jur
gens Anna Jurgens, Anna Jurgen
de tweede Jan Jurgens, Anna Jurgen
en Jan bij, thant te bejpe vrom, te Jamer
chiden van hem, selven door gelijke
en egaale portie en bij vooroverlijde
van lenofmeer van lulk, des voor over
leedens na laet of na laete, in haere
Vaders of moeders penette respectie

arver en lige stor Portion, og hvis én eller flere af dem skulle dø forinden, træder den paagældendes Arving eller Arvinger ind i deres Faders eller Moders Sted«. Ogsaa dette testamente er af Jannetje Jansz underskrevet med et kryds, som illustrationen viser.

De tre testamenter fra 1726, 1729 og 1738 giver udtryk for, at Johanne Jensdatter fra den beskedne fæstegaard »Tradsbjerg« i Maabjerg sogn er blevet en efter tidens forhold ret velhavende dame i Holland. Hun glemmer dog ikke sin familie i Danmark: broderen paa »Gaardhøje« og de to søstre paa henholdsvis »Tradsbjerg« og i Holstebro, ligesom disses børn i det sidste testamente bliver gjort til hovedarvinger. En detalje skal fremhæves: Baade i testamentet fra 1729 og fra 1738 foreskrives det specielt, at skulle søsteren Anne Jensdatter, der jo var gift i Holstebro og ikke havde børn, dø før en eventuel arv blev udbetalt, saa skulle hendes andel gaa til broderen Jørgen og søsteren Maren eller deres arvinger. Anne Jensdatters mand skulle altsaa ikke have noget, hvilket endda i testamentet fra 1738 udtrykkelig forbydes Anne Jensdatter at ændre f. eks. gennem testamentarisk disposition. Kunne Johanne Jensdatter ikke lide svogeren i Holstebro? Eller ville hun med alle midler sikre pengene til sin egen familie? Iøvrigt fik Anne Jensdatter kun 100 Gylden, medens nevøer og niecer fra »Gaardhøje« og »Tradsbjerg« arvede meget større beløb, saa alt tyder paa, at Johanne Jensdatter har følt sig mere knyttet til sine søskende paa de 2 gaarde end til søsteren i Holstebro.

I 1742 godt et halvt aar efter Johanne Jensdatters død (Hun døde altsaa ikke i 1738, som hun aabenbart havde troet), var boet gjort op af notaren Cornelis van Loon, og det fyldte 25 sider (11). Fra side 2 til side 9 anføres alle de panter, der var modtaget af søfolk, som havde laant penge af Johanne Jensdatter. Panterne bestod hovedsaglig af sølvskospænder, guld- og sølvknapper, skjorteknapper samt forskelligt tøj. Side 10 til side 17 opremser inventaret i, som det siges, den stue, hvori Johanne Jensdatter døde. Her var der foruden klædeskab bl. a. nøddetræsskab med sølvskeer, guldringe, gulddukater, ringe og øresmykker med indlagte sten, en guldkæde 4-dobbelt med et lille skib og 11 smaa sten, snustobaksdaaser af sølv, buksespænder af guld samt 2 franske »guldpistoler«, hvilket vist dækker franske guldmønter. Iøvrigt fandtes der i stuen dækketøj, porcellæn især japansk, kobbertøj og pudsigt nok flere jydepotter – en erindring fra fædrelandet.

Side 18 til side 22 omfatter de udestaaende fordringer, for hvilke man i en del tilfælde tilsyneladende har haft panter som overfor nævnt, medens der i andre tilfælde er udstedt saakaldte »Underhaands obligationer« for de udlaante beløb. Hvem var det, der laante penge? Det var som nævnt hovedsaglig søfolk, og det skete aabenbart, naar de skulle ud paa rejse til Ostindien, til Curaçao og andre steder, men der er dog ogsaa tilfælde, hvor laanet hidrører fra kost og logi, formodentlig i huset i Ridderstraat. Af de udestaaende fordringer er nogle gamle helt tilbage til 1728, som hos Albert Andries, der i det aar sejlede ud med skib, men som skyldte 48 Gylden for proviant og udlagte penge endnu i 1742. Dog havde Johanne Jensdatter faaet noget tøj som pant. Ogsaa fra 1733 er der en del udestaaende fordringer; her nævnes f. eks. »Hans Melus for Værelse, sejlet ud fra Middelburg med skibet »Spiiborg« – 28 Gylden«. Men ellers er hovedparten af fordringerne fra aarene 1737 til 1741 – de aar hvor Johanne Jensdatter paany var enke. Et par eksempler skal anføres. »En underhaands obligation for regning Cornelius Berneberg og Lourens Wijnberg,

sejlet ud med skibet »Anna Maria« anno 1737 til gavn for Jannetje Berg, enke efter Erasmus Berg. Det samlede beløb med agio 120 Gylden, heraf er betalt 108 Gylden, der skyldes altsaa 12 Gylden«. Og »En underhaands obligation dateret 1. januar 1739 til fordel for Jannetje Berg for Johannes Weeken og hans kone Engel Wolvains regning: 50 Gylden plus rente 4% p. a. fra 1. januar 1740«. Af de mange andre udestaaende fordringer skal blot nævnes en enkelt: »Andries Leegaard, overstyrmand paa »Maria Elisabeth« underhaands pantebrev 1740 paa 120 Gylden«. Skulle det mon være en fætter eller ialtfald slægtning til Jannetje Berg (alias Johanne Jensdatter) og søn fra familien paa »Lægaard«? Paa denne gaard var der samtidig med Johanne Jensdatters far Jens Willadsen »Tradsbjerg« en fæster ved navn Christen Willadsen.

Siderne 22 til 25 indeholder afslutningen paa dødsboet med bl. a. dets gæld, der i forhold til aktiverne maa siges at have været beskeden. Der skyldtes 123 Gylden til forskellige leverandører saasom tømmermesteren og stenforhandleren, mureren, apotekeren og vinhandleren. Begravelsesomkostningerne udgjorde ialt 268 Gylden! Det maa have været en flot begravelse, Johanne Jensdatter fra fæstegaarden »Tradsberg« har faaet. Omregnet i tidens danske penge var det over 200 Rigsdaler. Til sammenligning kostede en fin begravelse i Holstebro en 25 aar senere 25 Rigsdaler og en beskeden 8 - 10 Rigsdaler. Nok var Holstebro en lille flække og Amsterdam en storby – men alligevel!

Men der var selvfølgelig penge. Saavidt man kan udregne beløbet paa basis af skiftets angivelser, stillede regnskabet sig saaledes:

Huset i Ridderstraat	3.425 Gylden
Udestaaende fordringer	4.131 ”
Indboet	– beløbet ukendt –
	<hr/>
ialt ca.	7.556 Gylden
minus boets gæld	405 ”
	<hr/>
Indtægt ca.	7.151 Gylden
	<hr/>

Af dette beløb, der jo givet skal tillægges værdien af indboet, fik de 5 hovedarvinger: fra »Gaardhøje« Mads Jørgensen, Jens Jørgensen og Anna Jørgensdatter og fra »Tradsberg« Jens Sørensen og Anna Sørensdatter, tilsammen ca. 5.500 Gylden, saa det er nok troligt, at en del af de udestaaende fordringer ikke har kunnet indkasseres eller dækkes af panterne.

Den forretning, Johanne Jensdatter (alias Jannetje Jans eller Jannetje Jans Berg) dels sammen med sine 2 ægtemænd, dels alene har drevet, maa vel karakteriseres som en blanding af vekselerer og pantelaanervirksomhed aabenbart kombineret med logi- ydelse og maaske ogsaa levering af proviant og andre varer til skibene. Som det frem- gaar af de 3 testamenter, kunne hverken hun eller de 2 ægtemænd skrive, men af en række detaljer i forskellige dokumenter synes det at fremgaa, at den i testamenterne omtalte Roeloff Hanse Beek (alias Roelof Hansen fra Drøbakk i Norge), der i 1739 blev gift med Johanne Jensdatters niece Anna Sybrandt (Anna Sørensdatter fra

»Tradsberg«), og som angives at have kunnet skrive, har været beskæftiget i forretningen og saaledes været istand til at føre bøgerne og iøvrigt udføre de nødvendige skriftlige funktioner. At man kunne drive forretning uden selv at kunne skrive og formentlig heller ikke læse, synes maaske underligt for et nutidsmenneske, men forfatteren til denne slægtshistorie har selv under sit mangeaarige ophold i Portugal truffet flere større entreprenører, der var analfabeter, men som drev ikke ubetydelige byggevirksomheder.

Medens de i Holland boende arvinger antagelig hurtigt har faaet deres arv udbetalt, blev beløbene til de i Danmark bosiddende arvinger taget i forvaring af skifte retten. Beløbet var paa ca. 3.000 Gylden. Først i 1747 efter at der var afholdt retsmøde i Holstebro, hvor de i Danmark boende arvinger skulle bevisliggøre deres slægtsskab med afdøde Johanne Jensdatter, blev pengene udbetalt (12). Da Anna Jørgensdatter fra »Gaardhøje« i mellemtiden var kommet til Amsterdam, hvor hun i 1748 blev gift med Hendrich Varelmann, blev hendes andel udbetalt til denne i februar 1748 med 1.125 Gylden og 5 Styver (1 Gylden = 20 Styver og 1 Styver = 5 Cents). Jens Jørgensen »Gaardhøje« og Mads Jørgensen »Særkjær« fik i 1747 tilsammen 2.074 Gylden. De 100 Gylden til Johanne Jensdatters søster i Holstebro synes at være udbetalt allerede i 1745.

Efter Johanne Jensdatters død var der endnu 3 medlemmer af familierne paa »Tradsberg« og »Gaardhøje« tilbage i Amsterdam. Om de 2 søskende fra »Tradsberg« er allerede berettet, hvad der har kunnet oplyses, medens Anna Jørgensdatter fra »Gaardhøje« faar en indgaaende omtale i afsnittet »3. kendte generation«.

Kildehenvisning til afsnittet

»2. kendte generation (ca. 1670 - ca. 1770)«

- (1) Munderingsskat til Landmilitsen
- (2) Esbern Jespersen: Vinding Sogn (1935)
- (3) J. Aldal: Holstebros Historie gennem Tiderne 1274-1939
- (4) Skifteprotokol for Holstebro Købstad 1744/1756, folio 428 b.
- (5) Hardsyssel Aarbog no. 10/1916, side 93 ff.
- (6) Uddrag af Gyldendals Verdenshistorie, bind 3.
- (7) Gemeentelijke Archiefdienst van Amsterdam
- (8) Fotokopi af originalt testamente i Gemeente Archief, Amsterdam
- (9) do do do
- (10) do do do
- (11) Fotokopi af originalt skifte i Gemeente Archief, Amsterdam
- (12) Holstebro Justitsprotokol 1737/1748, folio 554 b.

3. kendte generation (ca. 1715 - ca. 1815).

Af 3. generation var Jørgen Jensens søn, Jens Jørgensen, den, der overtog »halve Gaarhöy« som fæstegaard engang i 1740'erne. Han var født paa »Gaardhøje« i 1722 den 16. juli og blev gift den 5. oktober 1759 med Maren Povelsdatter fra »Frøick«, født i 1738. De fik følgende børn: Anna Jensdatter f. 26/10 1760, Mette Jensdatter f. 27/12 1762, Anna Kirstina f. 28/4 1765 og død 6/12 1772, Jørgen Jensen f. 2/7 1769, Poul Jensen f. 2/9 1772, Anders Jensen f. 25/8 1775 og Niels Jensen f. 8/6 1778.

Jens Jørgensen bragte slægten fra »Gaardhøje« stor økonomisk fremgang. Hans køb og salg af jord og ejendom var meget betydeligt. Det første stykke jord, han købte, var i 1747, kort efter at han havde overtaget »halve Gaarhöy« i fæste. Det maa have været en skelsættende begivenhed i familien, idet det originale skøde er blevet bevaret igennem generationer og nu befinder sig i forfatterens varetægt. Allerede i 1750 købte han sammen med Povl Povelsen fra »Frøick«, hans senere svigerfar, nogle af Holstebro bymarks agre, hvilket omtales i Aldals »Holstebros Historie« saaledes: *»Holstebro Købstads Markjorder var betydelige, de havde som nævnt et Hartkorn af over 96 Tønder, hvoraf der svaredes kgl. Kontributioner til Amtsstuen i Ringkjøbing. Men under Forarmelsen efter de 5 store Ildebrande 1697-1734 var baade adskillige Gaarde og tilhørende Markjorder komne paa udenbys Hænder, saaledes at Byens Borgere iflg. en Opgørelse 1752 kun ejede omtrent 85 Tdr. Hartkorn af Markjorderne, medens 11 1/2 Td. Hartkorn tilhørte forskellige bedrestillede Bønder i Omegnen. Saaledes havde Niels Knudsen i »Lægaard« 1 1/2 Td. af Bymarken, Jens Jørgensen i »Gaardhøje« ligeledes 1 1/2 Td. Hartkorn sammen med Frøick Møller. Ejerne af disse Jorder i Bymarken maatte ligeledes svare de kgl. Kontributioner paa Ringkjøbing Amtsstue«.*

I 1753 købte Jens Jørgensen et hus i Holstebro »staaende med Nørre Siide wed Heste Torwet« af Anne Jensdatter, en søster til hans far (1), og i 1754 yderligere et hus ved hestemarkedspladsen med »Søndre Ende til Velbyrdige Hr. Fridenreichs Hus«. Endvidere købte Jens Jørgensen yderligere jord i Holstebro bymark, medens hans køb af jord i Maabjerg sogn ikke kendes i denne periode, da der ikke er bevaret skøde- og panteprotokoller før fra omkring 1785. Men efter at have overtaget »halve Gaarhöy« til selveje omkring 1758, har Jens Jørgensen uden tvivl købt mere jord i Maabjerg sogn og afhændet en del af de agre, han i de tidligere aar havde erhvervet af Holstebro byjorder. Dog beholdt han aabenbart en del jord i Holstebro omegn, idet han saa sent som i 1782 afhændede 4 agre fri købstadsjord til Niels Kjær for 123 Rigsdaler og endelig i 1797 8 agre Holstebro købstadsjord til raadmand Frederik Brøndum for 298 Rigsdaler samt 4 agre til Welfornemme Jens Tuusgaard for 198 Rigsdaler. Som nævnt er skøde- og panteprotokollerne for Maabjerg ikke bevarede fra før omkring 1785. Fra dette tidspunkt registreres en række jordkøb indtil omkring 1796, ligesom der nævnes forskellige salg. Saaledes sælger Jens Jørgensen i 1790 »et Sted kaldet Hahle i Maaberg Sogn« (senere omtalt som Halegaard) til Christen Knudsen med den klausul, at salget kun er gyldig, hvis Christen Knudsen indgaar ægteskab med enken Maren Christensdatter! Hvem hun er og hvilken forbindelse hun har haft med »Gaardhøje«, vides ikke. I 1794 sælger Jens Jørgensen gaarden »Særkjær« til nevøen Peder Madsen, men tinglysningen finder først sted i 1797. I 1798 tilskøder Jens Jørgensen gaarden

»Waadagerhuus« til sønnen Poul Jensen samt forskellige agre baade til denne og til sønnen Jørgen Jensen, der allerede i 1788 havde faaet »halve Gaarhöy« overdraget.

Jens Jørgensen laante aabenbart ogsaa penge ud til mennesker udenfor familiens kred, saaledes udsteder Thomas Christensen »Schougaard« i Gudum sogn i 1763 en panteobligation til Jens Jørgensen paa 290 Rigsdaler med 1. prioritets pant i gaarden. Den aarlige rente udgjorde 9 Rd. 4 Sk., d.v.s. ca. 3 1/4%. Og i 1775 faar Jens Jørgensen en panteobligation paa 350 Rigsdaler fra »Grønsgaard« i Nissum sogn (2). Som omtalt under Jens Jørgensens far, Jørgen Jensen, havde denne uden tvivl skabt sig en sund økonomi gennem handelen paa Struer og Hamburg/Holland, hvilket har givet sønnen et solidt startgrundlag, som han saa afgjort forstod at udnytte og udbygge. »Gaardhöje«s overgang til selveje, hvilket som tidligere nævnt maa antages at have fundet sted omkring 1758, maa ogsaa ses i sammenhæng med den saa afgjort solide økonomiske situation, familien paa »Gaardhöje« befandt sig i, og som uden tvivl blev endnu bedre gennem Jens Jørgensens ægteskab med Maren Povelsdatter fra »Frøick«. Men ogsaa arven fra fasteren i Amsterdam, Johanne Jensdatter, der for Jens Jørgensens vedkommende har været ca. 1000 Gylden eller henvend 800 Rigsdaler, har haft stor betydning. For et saadant beløb kunne der købes mange agre eller huse i Holstebro! Forholdet til familien er ogsaa interessant; Jens Jørgensen har maattet hjælpe begge sine søskende adskillige gange gennem aarene. Saaledes laante han allerede i 1748 broderen Mads Jørgensen 150 Rigsdaler til køb af jord til »Særkjær« gaard i Maabjerg sogn, idet denne skulle giftes med en datter fra »Særkjær« og samtidig overtage gaarden. Mads Jørgensen arvede jo ogsaa ca. 1000 Gylden, men disse er nok tildels gaaet til at overtage »Særkjær« fra svigerfaderen Niels Mortensen Nyboe, der forlængst havde pantsat hele gaarden til justitsraad Teilmand og »Sinör Jens Brask paa Lind Torp«, som han opgiver i en selvangivelse i 1743 i forbindelse med udskrivning af en formue-, kop-, heste- og karosseskat. For laanet til broderen fik Jens Jørgensen en panteobligation i »Særkjær« og skulle have 5% i aarlig rente, hvad han imidlertid aldrig fik. Senere hen, da broderen ogsaa kom i økonomiske vanskeligheder, maatte han overtage hele gaarden. Ved broderens død i 1794 siges det i skiftet (3): *»Anno 1794 Mandagen den 7/4 indfandt sig i Særkjær i Maabjerg Sogn, som var 30. Dag efter afdøde Gaard Fæster Mads Jørgensen, Skifte Forwalteren Jens Jørgensen af Gaardhöy, for efter Loven at foretage og holde loulig Skifte«*. Gaarden synes ikke at have været i god stand, men Jens Jørgensen afstod fra at forlange erstatning for bygfæld d.v.s. bygningernes daarligere tilstand. Ligeledes afstod han fra at forlange en bedre besætning, saa *»Enchen med Lauwærge og Arvingerne kunde meget wel indsee, at Husbonden wed sin proposition sparede Boen en betydelig Udgift, saa wel med Bekostning paa Syns og Taxations Forretning, som og wed Eftergiwelse af Bygfældet og den stærkere Besætning af Bæster, som udfordredes til Aulingens Drift«*. Kort tid efter solgte Jens Jørgensen »Særkjær« til den afdøde broders næstældste søn, Peder Madsen, for 490 Rigsdaler.

Ogsaa søsteren Anna Jørgensdatter maatte Jens Jørgensen støtte i mange aar. Baade da hun kom hjem fra Amsterdam som enke efter hollænderen Hendrich Varelman med 3 mindreaarige børn, og skønt hun jo ogsaa havde arvet over 1000 Gylden fra fasteren Johanne Jensdatter, og da hun paany blev enke efter et nyt ægteskab med Holstebro købmanden Thomas Bastrup Lund, der døde kort efter, at han var gaaet fallit.

Jens Jørgensens forhold til tjenestefolkene paa »Gaardhøje« maa ogsaa have været ret familiært. Saaledes optræder tjenestepigen Anna Maria og tjenestedrengen Villads som faddere ved svogeren Peder Povelsen »Frøick«s datters daab i 1789. Anna Maria endvidere baade i 1786 og 1790 ligeledes i forbindelse med daab indenfor familierne paa »Frøick«; i 1786 sammen med Jens Jørgensen og hans ældste datter Anna Jensdatter, og i 1790 sammen med Jens Jørgensens kone Maren Povelsdatter. Det er dog muligt, at Anna Maria hører til en af de 2 familier paa »Frøick«.

Jens Jørgensen tilskødede den ældste søn, Jørgen Jensen, »halve Gaarhöj« den 6. november 1788 (4). Det hedder bl. a. i dokumentet: »*Kiendes ieg Underskrewne Jens Jørgensen, boende i Gaarhöy i Maabjerg Sogn, at have Stæd og Fæst til min Søn Jørgen Jensen, den halve part af Gaarhöy i Maabjerg Sogn, som ieg selv hidtil Dags har beboet og for Nogen Tiid siden mig selv tilkiøbt og betalt, og nu formedelst Alderdom og Swag-hed til ham afstanden hawer*« og senere »*forbemeldte Jørgen Jensen lofvet at fosinne Sine Gamle Forældre med Klæde og Föde, deres Livs-Tiid, og efter deres Död forskaffe dem En Sömmelig Begravelse og Jordfærd*«. Jens Jørgensen var paa dette tidspunkt 66 aar, men levede dog endnu 20 aar! Sønnen var kun 19 aar, men Jens Jørgensen blev – som det næsten kan siges at have været kutume i Gaardhøje slægten – ret sent gift, han var 37 aar, medens hans kone var 21 ved ægteskabets indgaaelse – og saa fik de først 3 døtre! Trods afhændelse af »halve Gaarhöy« var Jens Jørgensens økonomiske forhold gode; saaledes var hans ansættelse til formueskat i 1789 paa 1500 Rigsdaler, og det endda »*efter mundtlig Angivelse*«, saa den har nok ikke været for høj!

Jens Jørgensen døde den 8. august 1808, 86 aar gammel. I hans tid havde familien fra »Gaardhøje« faaet »position«: han selv var blevet selvejer og gift med en datter fra »Frøick«, hans broder Mads Jørgensen havde købt »Særkjær« og var blevet gift med Emmerence Nyboe af den kendte Holstebro slægt, og endelig var søsteren Anna Jørgensdatter efter ægteskabet i Holland blevet gift med købmand Thomas Bastrup Lund af den betydelige Lund slægt i Holstebro. At det saa ikke gik Jens Jørgensens 2 søskende saa godt senere hen i livet, er en anden sag, men det søgte Jens Jørgensen jo at raade bod paa. Hans kone Maren Povelsdatter f. 1738 paa »Frøjk« var datter af Povel Frøjk, der – som kirkebogen dramatisk beskriver – »*29/3 1777 døde Povel Frøick, da han tillige med begge Frøick Gaarde opbrændte, den oversblevne Del af ham, som blev reddet fra Ilden, blev den 31. begravet i Maabjerg Kirkegaard. Hans Alder var 74 Aar*«. Maren Povelsdatters dødsdag har det ikke været muligt at finde. Efter folketællingslisterne fra 1801 (Februar) var Jens Jørgensen enkemand, men ifølge Maabjerg kirkebog var Maren Povelsdatter gudmor ved sønnen Poul Jensens datter Marens daab i september samme aar, og ogsaa gudmor ved sønnen Jørgen Jensens søn Mads' daab i 1803! Saa hvad skal man tro – folketællingslisten eller kirkebogen? Det mest mystiske er dog, at hendes begravelse, der saa afgjort har fundet sted i Maabjerg, ikke findes indført i kirkebogen. Men ogsaa præster kan fejle! At man derimod skulle have indført hende som den, der bar barnet, hvis det var en anden, lyder dog for usandsynligt – og endda to gange! Man maa derfor slutte, at Maren Povelsdatter er død efter februar 1803, hvor den sidstnævnte daab fandt sted. Hun var paa det tidspunkt ca. 65 aar.

Om Jens Jørgensens tilværelse iøvrigt faaes nogle glimt ved at læse Hjerm-Ginding herreds auktionsprotokol. Saaledes købte han paa en dødsboauktion i Siir sogn i

No 977

No. 4.

Sire og Tyve Skilling.

Minde sig Underkøbenhavn
Tens Jørgensen, som i Gaarlig i Maaberg
Dogn, at faar Med og Hest til min
Den Jørgen Jensen, som færdig var af

Minden

1781.

1781.

Gaarlig i Maaberg Dogn. Dem sig Under
færdig Dags har varet sig for Høgen eie sin mig
fuld tillid og vakt sig, og nu forundret al den
som og Dags for eie sin af stunden færdig, hvillan
vunden færdig Gaard med al sin Alt tillig med
Dem sig nu derfor og af al den eie. Lige for færdig
vunde Tens Jørgensen, og efter Dags tillig med min Den
Jørgen Jensen, som færdig sig, vunde og vunde sa
vunde færdig sig i Alt tillid. vunde allen Kongen
og Høgen og vunde sig, og til færdig sig Martini
vunde mig for Landgild og Høgen som Dags vunde.
og Høgen, Dags vunde sig og vunde sig, og
vunde sig allen vunde sig og vunde sig,
og vunde sig og vunde sig, og Høgen færdig
Jørgen Jensen. Lige sig at for sin Den færdig
vunde sig med Dags og færdig sig sig sig. Og
vunde sig sig, og færdig sig. Lige sig sig sig
vunde min Gaard og færdig sig.

1781. 24. 11. 1781.

Gaarlig i Maaberg Dogn d. 6te Novembe

Tens Jørgensen

1781

1776: 1 sæt »Gangklæder brun af hiemmegjort tøj med Metall Knapper« til 1 rigsdaler; 1 »trykket rød og grøn Brystdug«; 1 stk. kiste med nøgle, laas og haandgreb til 1 rd. 1 mark, 12 sk. foruden andre ting, og ved en auktion i 1785 efter salig major Høgh paa »Wolstrup«: 1 gammel læder stol, 1 dynevaar og 5 lærredshuer! Paa den tid brugte mændene til daglig en hvid vadmelstrøje, benklæder af samme tøj eller af gule skind, en sribet eller blaafarvet undertrøje, alt hjemmegjort og med hvide metalknapper. Strømperne var blaa eller hvide, afskaarne under fodsaaerne, saaledes at de gik paa den blotte jord om sommeren og med træsko om vinteren. Paa hovedet havde de en blaa strikket hue og om halsen et blaa-hvidt rudet tørklæde. Paa helligdage bestod den bedre dragt eller de saakaldte kisteklæder i en hat, som unge folk dels havde rundt afskaaret, dels kantet med baand; i en blaa vest eller kjortel, knæspænder af metal i benklæderne samt sko eller støvler. Kvindekønnets prydelser var trøje og skørt eller sribede livstykker med røde eller grønne strikkede ærmer og rudede forklæder, blaa og hvide. Dertil hue og en dusk kulørte baand i nakken. Nogle gammeldags koner brugte til stads sorte fløjs huer. Til højtids og fest var den sorte kjole obligatorisk (5). Iøvrigt gav skiftet ved et dødsfald en idé om, hvad folk havde. Saaledes nævnes i skiftet efter Jørgen Jensen »Gaardhøje«s søster Anne Jensdatter i 1754, at i hendes »Fyr Kiste med Hænger, Laas og Nøgel« befandt sig bl. a. »1 gl. sort Kaabe af hiemgiort Tøy, 1 brun hiemgiort Trøye, 1 grønt hiemgiort Skiørt, 2 sorte og 1 brunt dito, 1 gl. rød Ryes Klocke, 1 Raskes Trøye, 1 sort Raskes Forklæde, 1 braaget Tørklæde, 2 sorte Huer, 1 Blaargarns Særck, 2 Livstøcker samt 1 Par sorte Strømper«. Saa det svarede jo meget godt til Nødskovs beskrivelse af »Kvindekønnets Prydelser«.

Mads Jørgensen var den ældste af Jørgen Jensen »Gaardhøje«s børn, men det var ikke til ham, faderen overdrog »Gaardhøje« i 1740'erne. Man kan jo spørge hvorfor, men maaske har faderen, der jo selv endnu var fæster, ønsket at se sin ældste søn som selvejerbonde, naar der rent økonomisk var mulighed herfor. Chancen er saa kommet, da der ved giftemaal var mulighed for at erhverve »Særkjær«, en gaard ikke langt fra »Gaardhøje«. Selvom gaardens ejer Niels Mortensen Nyboe, død i 1772 80 aar gl., var af den kendte Holstebro slægt Nyboe, var han bestemt ikke velhavende, som det allerede er nævnt. Det var nu Holstebro familien tilsyneladende heller ikke mere efter de store ildebrande i byen. Niels Nyboe er dog »udi nogenledes god Stand«, som den Holstebro byfoged indberetter i 1743, medens Alexander Nyboe er »geraadet udi slet Tilstand«, og Christen Mortensen Nyboe (formodentlig en broder til Niels Mortensen Nyboe) »formedelst tilfaldene Svaghed er nu udi slet Tilstand og bruger nu ganske intet« (6). Niels Mortensen Nyboe paa »Særkjær« maatte som allerede omtalt erklære i 1743, at hele gaarden var pantsat tilligemed nogle købstadsjorder, saa Mads Jørgensen har nok maattet indløse det hele bl. a. ved hjælp af arven fra Holland. Han købte ogsaa af svigerfaderen 11 agre købstadsjord i Holstebro byes vestre mark for de 150 rigsdaler, han i 1748 laante af broderen paa »Gaardhøje«.

Mads Jørgensen blev antagelig i 1748 gift med Emmerence Nielsdatter Nyboe f. 1720 og d. 7/11 1759. I dette ægteskab var der 4 børn: Jørgen Madsen f. 1749 og ialtfald død før faderen i 1794, Maren Madsdatter f. 1751 og gift i 1777 med Hans Nielsen Lund i Holstebro, Anne Madsdatter f. 1757 og gift med Jens Jørgensen »Svendstrup«, Vinding sogn, og endelig Anne Kierstine Madsdatter f. 1759, ved hvis fødsel moderen

døde i barselsengen. Anne Kierstine blev gift med Peder Pedersen »Hiortborg« i Hjerm sogn. En broder til den afdøde Emmerence var sikkert den i Frølunds bog »Maabjerg Sogn før og nu« omtalte Peder Særkier »som i Holstebro drev Gjørtlerprofession op til noget stort og kunstmæssigt«. Han nævnes forøvrigt som fadder til Anna Jørgensdatters yngste søn med hollænderen Hendrich Varelmann i 1753 sammen med Mads Jørgensen »Særkjær« og Maren Nielsdatter Nyboe, sidstnævnte sikkert en søster til Emmerence. Mads Jørgensen giftede sig paany antagelig i 1760 med Margrethe Pedersdatter f. 1733 og død 1816, 83 aar gammel. I dette ægteskab var der 5 børn: Niels Madsen f. 1761 og senere ejer af »Gjelleruplund«, Peder Madsen f. 1762 og den, der overtog »Særkjær« efter faderens død, Emerentz Madsdatter f. 1764 og gift i 1789 med Jacob Nielsen »Naur Kjærgaard«, Lauritz Madsen f. 1770 og død 1806, og endelig Mariane Madsdatter f. 1773, og som efter søsteren Emerentz død blev gift med hendes mand Jacob Nielsen.

Mads Jørgensens økonomiske forhold blev, som allerede nævnt, daarligere med aarene. Endnu i 1760 efter sin første kones død angiver han i skiftet (7) »at være selv Eier af denne hans i boende Gaard Serkier«, men senere hen har den økonomiske situation forværret sig, og broderen Jens Jørgensen paa »Gaardhøje« overtaget »Særkjær«, medens Mads Jørgensen er blevet broderens fæster. Han døde i 1794 og den næstældste søn af 2. ægteskab Peder Madsen købte derefter gaarden af onklen paa »Gaardhøje«.

Peder Madsen blev gift i 1794 med Johanne Jensdatter Have f. 1773 og død 1828. De fik 6 børn: Margrethe Pedersdatter f. 1795, Jens Pedersen f. 1797 og senere ejer af »Lægaard«, Mads Pedersen f. 1800 og død 1820, Jørgen Pedersen f. 1803 og fra 1829 ejer af »Øster Dellerup«, Maren Pedersdatter f. 1806, Laust Pedersen f. 1809 og senere ejer af »Særkjær« og endelig Peder Pedersen f. 1812. Peder Madsen døde 11/7 1835, men allerede i slutningen af 1832 havde han overdraget »Særkjær« til sønnen Peder Pedersen, altsaa den yngste søn. Denne tilskødede imidlertid i 1841 gaarden til den ældre broder Laust Pedersen, der var gift med Inger Christensdatter f. 1809 og død 1860. Der var 5 børn i dette ægteskab: Peder Laursen f. 1834, Peder Christian Laursen f. 1835, Mads Laursen f. 1838, Johanne Laursen f. 1840 og Else Katrine Laursen f. 1843. Af disse overtog den yngste datter Else Katrine »Særkjær« i 1864. Hun blev gift i 1870 med Mads Søndergaard Jensen, der i 1876 mageskiftede »Særkjær« med »Søndergaard« i Dellerup. »Særkjær« gik derved over paa andre hænder.

Peder Madsens ældste søn, Jens Pedersen, var i 1822 blevet gift med Niels Knudsen i »Lægaard«s enke, Kjerstine Marie Christensdatter Møller f. 1754, hun var saaledes 43 aar ældre end Jens Pedersen, som dog gennem ægteskabet blev ejer af »Lægaard«. Om dette ægteskab fortæller C. Th. Frølund i sin bog »Maabjerg Sogn før og nu« i forbindelse med omtalen af gaarden »Ildsvad«: »Her fødtes Fru Strandbygaard til Borgensgaard. Som moster (det maa nu have været hendes moders stedmoder) tilbød Niels Lægaards Enke hende »Lægaard« som Medgift, naar hun ville gifte sig med en Slægtning enten fra »Særkjær« eller »Gaardhøje«, men hun havde højere Tanker og svarede, at hun ikke ville gifte sig med »Læderbuxer«, hellere gav hun Afkald paa Gaarden. Saa tager jeg ham selv, svarede Enken og giftede sig med Sønnen fra »Særkjær«. Den nævnte fru Standbygaard er identisk med Jens Jørgensen »Gaardhøje«s yngste søn Niels Jensens datter, Mette Nielsdatter f. 1803 paa »Ildsvad« og gift 1830

med Bertel Rindom Strandbygaard »Borgensgaard« i Verdersø sogn. Hendes far Niels Jensen var gift med en datter af Niels Knudsen »Lægaard« i dennes første ægteskab.

Efter »Lægaard« enkens død i 1833 giftede Jens Pedersen sig i 1835 med Karen Christensdatter f. 1810, med hvem han fik 6 børn: Christine Jensdatter f. 1835, Johanne Jensdatter f. 1837, Sidsel Marie Jensdatter f. 1840, Peder Jensen f. 1843, Christen Jensen f. 1846 og Grete Amalie Jensdatter f. 1850. Jens Pedersen døde i 1865, hvorefter hans enke, der først døde i 1885, i 1870 overdrog »Lægaard« til de 2 sønner Peder og Christen Jensen, hvilken sidstnævnte allerede i 1873 afstod sin halvpart i gaarden til broderen, der paa sin side solgte »Lægaard« i 1879 til svogeren exam. jur. Isach Preetzmann Aggerholm, Holstebro, der var gift med søsteren Grete Amalie. Preetzmann Aggerholm var født i 1842 og døde i København i 1921. Han var sagfører i Holstebro og samtidig admin. direktør for Holstebro Bank fra 1871 til 1913. Han blev etatsraad i 1912 (8). »Lægaard« solgte han i 1894 til Anton M. Wille fra »Lindtorp« for kr. 80.000,00. Det var vist dengang, Wille'rne havde faaet den store arv fra Tyskland.

Anne Jørgensdatter, den ældste af Jørgen Jensens 2 døtre, var født ca. 1719 paa »Gaardhøje« og døde i Amsterdam i 1740 antagelig hos fasteren Johanne Jensdatter (Jannetje Jansz) i Ridderstraat. Hun var uden tvivl ugift, men det eneste arkiverne i Amsterdam har om hende er, at hun, der jo er nævnt i Johanne Jensdatters testamente fra 1738, blev begravet den 4. september 1740 paa St. Anthonis kirkegaard.

Jørgen Jensens yngste datter, Anna Jørgensdatter, fik en omtumlet skæbne. Hun var født den 15. december 1723 paa »Gaardhøje« og rejste antagelig midt i 1740'erne til Amsterdam, hvor hun jo havde haft baade en faster og en søster og stadig havde en kusine og en fætter, nemlig Anne Sørensdatter og Jens Sørensen fra »Tradsbjerg«. Hun blev i 1748 gift i Amsterdam med en hollænder, klædeskæreren Hendrich Varelmann. Han var født i Harsberg ved Delmenhorst, der paa dette tidspunkt hørte ind under den danske krone (9). Han blev i maj 1749 registreret som borger i Amsterdam. Anna Jørgensdatter blev paa hollandsk kaldt Anna Jurgens Huijer (Anna Jørgensdatter fra Gaardhøje). Ægteskabet blev kun kortvarigt, idet Varelmann døde i 1753. Der var 3 børn i ægteskabet: Anne Hendrichsdatter Varelmann f. 1749, Arent Peter Hendrichsen Varelmann f. 1751 og Hendrich Hendrichsen Varelmann døbt i Maabjerg kirke i 1753. Om han er født i Amsterdam eller først efter moderens hjemkomst til Danmark har ikke kunnet konstateres. I den gamle slægtsbibel fra »Gaardhøje« staar blot: »*Henrich ist geboren den 3 Augusti Anno 1753*« (10).

Anna Jørgensdatter har uden tvivl efter sin hjemkomst bosat sig i Holstebro, hvor hun skal have drevet en »lille Handel«. Det fremgaar af en skifteforretning afholdt i 1755 efter hendes afdøde mand, hvori det hedder: »*Anno 1755 den 19. Martii da den for nær Værende tiid sig her i Holstebro opholdende Enchen Anne Jørgensdatter, som tilforn i Amsterdam i Holland har været boesat og gift med Hendrich Varelmann, nu efter dend allerhöyeste Guds agter at at indlade sig udi Nye Egteskab med Thomas Bastrup Lund her sammesteds, og dets formedelst efter deris Kongelig Mayts. allernaadigste danske Lovs tilhold førend nogen Vielse kand skee først bør skifte og deele med Hendes i forrige Egteskab avlede Børn, efterdi der icke i Saa fald er blefven holdt nogen Skifte forhen efter ovenmeldte hendes naufn gifne Salig Mand, der til Amsterdam i Holland var*

boesat og døde« (11). Den skriftlige begæring fra Anna Jørgensdatter om afholdelse af skifte lød »i al sin enkelthed« saaledes: »*Det er Hr. Byefogeds som Stedets Øvrighed bekiendt, at ieg paa nogen kort tiid, med mine 3de Faderløse Børn her udi Holstebro Bye, som en Eenche mig har opholdt og i samme tid er ieg da, som Et Lem af Menigheden her Sømmesteds bleven antaget og af Sogne Præsten Velærværdige og Højædle Hr. Ebbe Ryde udi Altarens Sacramentes brug, efter med bringende attestata, som Eenchen uvægerlig delagtiggjort, men da mine nu for Haanden værende Omstændigheder, just for die Jeg efter dend aller Høyeste Guds Alviise Raad og Vilie agter udi andet Ægteskab at indtræde, udkrævet at ieg med ommeldte mine Faderløse Børn skal efter Deres Kongelig Mayts. allernaadigste Lov, Deele og Skifte dend liden Formue, som ieg er Ejendee. Saa har ieg efterdie Derris Velædle Velvished har behageligen givet mig, paa min Anmodning over saadan Skifies Holdelse tilkiende, at de behøvede, førrend min Begiering I saa maade kunde opfyldes, at være betrygget saavel derfor at ieg Vircheligen er en Eenche som og at ingen Giæld eller Widtløftighed, som ieg indten udi Holland, hvor min forrige Boepæl har været eller nogen andensteds kunde fra min afdøde Mands Læve Tiid være begreben, og icke skal kunde komme Dem til Ansvar ieller de der udie nogen at periculere hermed Villet, Naar de behagelig tillige med Bye skriveren ville udi mit Huus her i Holstebro til omskrevne Skifte og Deelings Holdelse, Dem lade infinde, villet forsyne Dem. Saa vel forøvrig anførte tvende Hoved Posters med følgende rigtighed, som ellers for alt, hvis i nogen maade Deres Velædles Velviished til Assurance udi foranførte Tilfælde kunde behøve, saa velsom og forald Paa anche at ingen Skifte før er bleven holdt, og de mine 2de underskrefne og Udi Maabjerg Sogn boende Broder Mads Jørgensen udi Serchier og Jens Jørgensen udi Gaardhøye, Vill antage og Ansee Deres Caution og forchikring, hermed efter Skyldighed villet forsyne og see precaveret ligesom jeg udi saa Fald til dette at underskrive som og udi anførte Tilfælde ved Skiftets Holdelse at bruge, har og agter af Sigr. Peder Thomsen Reisig, her i Byen som Laugværge mig at betiene. Jeg er ellers i det øvrige, udi Forventning og fast Haab om min Begierings Fyllestgiørelse med Ærbødighed forblivende Kongelig Mayts. Byefoged i Holstebro og Herredets Foged udi Hiern Ginding Herreder Velædle og Velviise Jens Reenberg Curtzes ydmygste tienende Anna Jørgensdatter Sal. Hendrich Varelmanns efterladte. Som Laugværge underskrive og Forseigler Peder Thomsen Reisig. Som Cautionister og tryge forlover saavel derfor af ovnskrevne Vores Syster Anne Jørgensdatter Vircheligen Eenche og en Egte Mandes efterladte Hustrue, Saavel som og at ald dend Giæld, som hun i nogen maade fra omskrefne hendes afdøde Mands Tiid kunde være behæftet og betyngget med, skal af os underskrefne blifve svarret og Hr. Byefoged Curtz i Holstebro, derfor i alle Maader skal holdes og blive Anger og Kravesløs, ligesom og for at ingen Skifte før er holdt, uden ald Paa anche underskriver og Forseigler Mads Jørgensen (Laksegl) og Jens Jørgensen (Laksegl)«.*

Boets værdi blev opgjort til 29 rigsdaler, som fordeltes med 14 rdl. 3 mark til Anna Jørgensdatter og resten til børnene. Disse fik samtidig foræret af deres morbroder Jens Jørgensen »Gaardhøje« 25 rdl. 3 mark, saa det totale beløb for børnenes vedkommende udgjorde altsaa ca. 40 rigsdaler. Beløbet indsattes i Holstebro Overformynderi, i hvis protokol der senere efter Hendrich Hendrichsen Varelmann's navn er tilføjet: »Død, saa hans Del til de 2 andre«. Beløbet laante den altid i pengeforlegenhed værende stiftfader Thomas Bastrup Lund allerede i maj samme aar mod en pante-

obligation »til mine kiære Stifbørn« med pant i et jordstykke ved Frøjk. Apropos lavværgen Peder Thomsen Reisig siges der i en indberetning fra byfogden i Holstebro i 1743: »Peder Thomsen Reisig har tilforn boet her i Byen men formedelst den ulykkelige Ildsvaade, som overgik denne fattige By in Anno 1734, fløt her udenfor Byen til en hans Mølle hannem tilhørende er udi temmelig Tilstand, lever af forbemeldte Mølles Indkomme« (12). Reisig hørte til gruppe 4 »de bedste af Borgerskabet i Byen, som driver Handel«, men dog kun i undergruppe 3 »af ringere Vilkaar«! Det er sikkert Reisig, der har forfattet den, kan man vist godt sige; knudrede ansøgning om afholdelse af skifte. Det er givetvis ikke Anna Jørgensdatter selv, hun kunne ikke skrive. Der siges nemlig i Amsterdam Byarkivs bøger, at hun paa ansøgningen om indgaelse af ægteskab med Hendrich Varelmann den 29. december 1747 underskrev med et kryds. Det har nok kun været de to brødre Mads og Jens Jørgensen, der har faaet lidt skoleuddannelse hos degnen i Maabjerg!

Dagen efter skifteforretningens afholdelse fandt trolovelsen mellem Anna Jørgensdatter og Thomas Bastrup Lund sted, medens brylluppet foregik den 9. juli 1755 i Maabjerg kirke. Thomas Bastrup Lund, født i 1734, var 21 aar og over 10 aar yngre end Anna Jørgensdatter. Han var ud af en kendt Holstebro familie, der spillede en ikke ringe rolle i 1700'erne. Faderen hed Villatz Lund. En gren af familien havde Holstebro stor-bro i forpagtning. Først Thomas Thomsen Lund, der forøvrigt var gift med en søster til Niels Knudsen »Lægaard«, og senere sønnen Hans Hartvig Lund, fætter til Thomas Bastrup Lund. Broen var i saa daarlig forfatning, at Hans Hartvig maatte lade en helt ny bro bygge, men iflg. Aldals »Holstebro Historie gennem Tiderne« havde han vrøvl baade med bønderne om brokornet og med myndighederne om broens vedligeholdelse. Han maatte saaledes stævne en række mænd i omegnen; de skyldte brokorn for aarene 1731-34. Ogsaa andre problemer opstod, saaledes maatte han gaa til retten og klage over byens hyrder, der under deres pinsegilde med kæppe og stokke havde ødelagt broens rækværk!

I ægteskabet med Thomas Bastrup Lund kom der allerede efter 2 maaneders forløb en søn, der blev døbt Villads, men han døde dog aaret efter, saa det var nok ikke kun »efter dend aller Høyeste Guds Alviise Raad og Vilie«, som Anna Jørgensdatter skrev i ansøgningen til byfogden, at hun ægtede den 10 aar yngre mand! I 1757 fødtes datteren Mariane, i 1758 Johanne Cathrine, i 1760 Anne Margrethe og endelig i 1762 Cicilia, der dog døde aaret efter. Thomas Bastrup Lund drev en meget betydelig virksomhed; han importerede kolonialvarer fra Holland, drev studehandel og handlede med jord og ejendomme. Imidlertid blev hans økonomiske forhold i 1760'erne stadig daarligere, hvilket bl. a. kan ses af de mange panteobligationer, han udstedte, og i 1768 maatte han standse sine betalinger. Af skifteprotokollerne (13) fremgik, at følgende havde penge tilgode i boet:

Velædle Seingr. Jacobus Himmerig, Aalborg	Rdl. 666-4-14
Seingr. Niels Thygesen, Aalborg	” 1115-5-5
Forpagter Madsen, Estvadgaard	” 115-2-6
Jens Jørgensen, Gaardhøje	” 201-3-0
Mads Jørgensen, Særkjær	” 30-0-0

Poul Frøjk, Frøjkgaard	”	150-0- 0
Div. andre danske kreditorer	”	1014-5- 3
Div. hollandske kreditorer fl. 645,00	”	509-0- 0
Cornelius van der Berghe, Amsterdam	”	9089-2- 8
Comercie Raad Hviid, Holstebro	”	1600-0- 0

Ialt: Rdl. 14.492 - 5 - 4

Det var saaledes et betydeligt beløb, Thomas Bastrup Lund skyldte. Men selv efter fallitten lykkedes det ham i begyndelsen af 1769 at laane penge baade af Jacobus Himmerig og af Niels Thygesen, begge købmænd i Aalborg og allerede store kreditorer i fallitboet. Det var ialt ca. 450 Rigsdaler, som Thomas Bastrup Lund lovede at betale tilbage paa Viborg Snapsting i 1770. Optimist til det sidste! Aktiverne kunne langtfra dække gælden. De var bl. a. hans »*iboende Gaard bestaaende til Gaden af 19 Fag, hvorudi Porten 2 Fag er beregnet, 14 Fag Gade Huus til Synder, Nordrer Side 13 Fag, Østre Siide 20 Fag med 2 Fag Port Huus i beregnet, i alt bestaaende af 66 Fag vurderet i alt for 400 Rigsdaler*«, altsaa en ret betydelig ejendom. Desuden »*en Gaard i Øster Gade beliggende med Øster Siide til Gyden ved Frue Bentzens . . . bestaaende af 15 Fag Gade Huus, 6 Fag til Øster og 14 Fag til Synder 200 Rigsdaler*«. Endvidere »*et laangt Huus paa Bakken hvor Samuel Skræder med fleere i boer, samme Huus bestaaer i alt af 24 Fag med tilliggende Hauge ved Synde g. Ende og en Toft ved Vestre Siide besaaet med 6 Skæpper Rug 200 Rigsdaler*«, og endelig »*et Smeede Huus ved Væster Bom 20 Rigsdaler*« samt »*div. Agre og Gaarde i Omegnen ca. 1500 Rigsdaler*«.

Det blev jo ikke til meget i forhold til gælden paa over 14.000 rigsdaler. Aktiverne realiseredes i det væsentligste paa en auktion i marts 1768, hvor bl. a. Jens Jørgensen »*Gaardhøje*« købte diverse »*Vahre og Løsøre*« for 159 rdl. Disse varer lod Jens Jørgensen svogeren Thomas Bastrup Lund beholde, men da denne døde i juni 1769, forsøgte hovedkreditoren Cornelius van der Berghe, Amsterdam, at faa disse og andre varer, som baade familien og andre havde ladet Thomas Bastrup Lund beholde, beslaglagt, hvilket dog ikke lykkedes for ham. I Holstebro skifteprotokol hedder det saaledes i skiftet efter afdøde Thomas Bastrup Lund: »*Enchens lavværgæ Byefoged Montagne fra Ringkjøbing erklærede at saavel Gaarden som Enchen i boer med derhos værende Markiorder er andre tilhørende*« og at »*allene i Goddægtighed og med Ynksomhed af de Respective og gode Eiere, at saavel den Afdøde Mand, som hans Kone og Børn kunde en Tiid have Lye og Læe samt noget at bruge i deres Huus*«. Hvem var saa disse velgørere? Det hedder videre i skiftet: »*Dernæst meldte sig Fogden Severin Gleerup fra Tviis Closter, som ærbødigt tilkiendegav Retten, at der i denne Boe forefandtes nogle Meubler og Løsøre, som højædle og velbaarne Hr. Justitz Raad Hvass til Tviis Closter, ved den over afgangne Thomas Bastrup Lunds Effecter holdte Auktion har ladet sig tilslaaet, og til Beviis derfor foreviste Gleerup en quiteret Auctions Regning, hvorudi det som med Rød Krüide findes indsinglet, endnu forefindes her i Boen, hvilke Vahre han ærbødigt begjærede icke under Registrering og Vurderings Forretningen maatte vorde indlemmet. Ligeledes producerede Gleerup en ditto Auctions Regning,*

udgivet til Jens Jørgensen i Gaardhöye i Maaberg Sogn, hvorefter han begjærede sig udleveret de Vahre, som udi samme findes indsinglet, hvilke Jens Jørgensen af Medlidenhed havde laandt sin afdøde Svoger Thomas Lund. Gleerup fremlagde nok en Auctions Regning udgivet til Mads Serkier i Maabjerg Sogn«.

Selv om modparten ansaa »laandte Vahre i denne Stervboe var af lige Kraft som laandte Penge«, fik de dog deres ved auktionen købte varer udleverede. Skiftebrevet giver detailleret liste over disse varer. Saaledes havde den højædle og velbaarne justitsraad Hvass købt flere tusinde søm (!), et oxehoved gammel fransk vin, tre jern bilæggerovne, et par heste og meget andet til ialt 219 rigsdaler. Jens Jørgensen i »Gaardhøje« købte foruden diverse købmandsvarer bl. a. »En Hollandsk Slagværk«, »En Eege Drag Kiste«, »En Kaaber Brendeviins Kiedel«, »En Arbeids Vogn med Tilbehør«, »En Ploug med Drætt« og »En Møding uden for Vester Boen«. Ialt købte han for 159 rigsdaler. Til sammenligning: I 1788 sælger han »halve Gaardhöy« til sønnen for 298 rigsdaler, dog naturligvis med aftægt, men alligevel . . . ! Iøvrigt havde enken fragaaet arv og gæld i dødsboet, som det hedder i skifteretsprotokollen: »I Kraft af Lovens Beneficium frasagde sig dii allene Arv og Gield efter hendes Salig Mand, men endog videre andsvar og tilsyn for Stervboens tilhørende. Liige Declaration gjorde og de umyndiges Formynders Jens Jørgensen paa Deres nemlig de Umyndiges Vegne«. Dog blev det »erindret Enchen og øvrige Huusets Vedkommende at formane til god og forsynlig Varetægt med Stervboens nu registerede og vurderede Effecter, og for alle Ting til forsigtig og forsvarlig Omgang med Ild og Lys«.

Skiftet behandler ogsaa detailleret udgifterne ved Thomas Bastrup Lunds begravelse. De beløb sig til ialt 25 rigsdaler, saa det var jo en noget finere begravelse end Anne Jensdatters i 1754, hvor Jens Jørgensen slap med at lægge 8 rigsdaler ud. Her var det »En stor Liig Kiste« til 4 rdl., samt lagner og pude for ligeledes 4 rdl., »11 Alen fin Lærret« for 3 rdl., desuden betaling til præst, bedemand, graver og ikke at forglemme »Bæremændene«, der baade skulle have penge og brændevin! Saa var der te, kaffe, bønner, topsukker, lys kandis og hvedemel samt kardemomme og kanelbark – det var vel til beværtning af deltagerne i begravelsen? Jens Jørgensen i »Gaardhøje« lagde ogsaa her pengene ud, men fik dem dog refunderet sammen med nogle umyndige børns, hvis midler var overgivet Thomas Bastrup Lund i hans egenskab af deres lavværg, men bortset fra de store forretningskreditorer var der ogsaa en del venner og bekendte, der havde laant Thomas Bastrup Lund penge i aarenes løb. I gældsbeviserne forpligtede han sig højtideligt til at betale paa »nest forestaaende Viborg Snapsting«, men som for forretningskreditorernes vedkommende fik de ingenting. Der var kun 157 rigsdaler til disposition. Heraf gik de 51 til skiftets afholdelse, de 25 som nævnt til begravelsen, 49 til de umyndige, medens resten i det væsentligste gik til privilegerede fordringer saasom løn til tjenestefolkene, resterende byskat og græsleje for dødsboets kreaturer. Saa skiftebrevet slutter med at »der bliver intet til overs til de øvrige Creditors Fordringer, og altsaa dennem intet at tildeele, langt mindre noget at arve«. Dødsboet blev først afsluttet i januar 1776 næsten 7 aar efter Thomas Bastrup Lunds død.

Anna Jørgensdatter, nu med 45 aar paany enke, er antagelig blevet boende i Holstebro nogle aar, idet datteren Mariane blev konfirmeret dér i 1773. Senere er hun flyttet ud til et hus ved Maabjerg kirke kaldet »Gaardhöye Huus«, hvor hun bor i

1787 (14) og har en tjenestepige Anna Nielsdatter paa 58 aar. Huset er uden tvivl stillet til hendes disposition af broderen Jens Jørgensen paa »Gaardhøje«. Her døde hun ogsaa den 24. juni 1812. I kirkebogen staar: »24/6 døde herved Kirken Madame Ane Jørgensdatter Enke af Kjøbmand Thomas Bastrup Lund i Holstebro og blev begravet den 3/7 i en Alder af 88 Aar, 6 Mdr., 1 Uge, 4 Dage«. Præsten har uden tvivl følt, at det ikke var en ganske almindelig livsskæbne, der herved afsluttedes. Hans titulering med »Madame« var ialtfald ikke kutyme i datidens kirkebøger for folk af bondestanden. I bogen »Maabjerg Sogn før og nu« skriver C. Th. Frølund under omtalen af »Gaardhøje« bl. a. »Her fødtes i denne Familie i forrige Aarhundredes Begyndelse Ane Jørgensen, der blev Stammoder til Familien Varelmann fra Kjølbjerggaard (Sønnesønnedøtre er Fru Brun til »Rybjerg« og Fru Husted (A. C.'s) i Ringkjøbing« (15). Denne gren udgaar fra Anna Jørgensdatters ældste søn i ægteskabet med hollænderen, nemlig Arent Peter Hendrichsen Varelmann, der fødtes i Amsterdam den 26/10 1751. Hans barndom efter hjemkomsten til Danmark har sikkert været delt mellem ophold hos moderen i Holstebro og hos morbroderen paa »Gaardhøje«, men noget nærmere vides først om ham, da han i 1777 bliver birkeskriver ved baroniet Rysensten's birk. Rysenstens ejer var baron Ove Henrik Juel, der i 1798 maatte afhænde godset grundet skaderne under den store orkan den 4/9 1786. Varelmann, der før han i 1777 blev birkeskriver, var forvalter hos baronen, blev paa birket, indtil det blev nedlagt. Her blev han ogsaa gift den 14/10 1778 i Bøvling kirke med Mette Maria Johansdatter Conradi f. 1750; hun var datter af byfoged Conradi i Nibe og var husbestyrerinde paa Rysensten for baron Juel, der var enkemand.

Varelmann, der jo var hollandsk født, fik dansk indfødsret ved udnævnelsen til birkeskriver (16). Han begyndte hurtigt paa ejendomshandeler, saaledes ejede han i 1785 »Vestergaard« i Vandborg sogn. I 1808 købte han »Rammegaard« paa 36 tdr. hartkorn for 18.000 rigsdaler, men solgte den allerede samme aar for den dobbelte pris til byfoged, justitsraad Fr. Chr. Schønau i Lemvig. Denne var broder til Varelmanns svigersøn Nicolai Schønau (17). Varelmann købte endelig i 1808 det tidligere stamhus »Kjølbjerggaard« i Hundstrup sogn i Thisted amt for 33.225 rigsdaler (18). Her boede han indtil sin død den 5/10 1821. I sine sidste leveaar blev han lam i venstre side og foretog i sommeren 1821 en rejse til Bad Oldesloe i Tyskland for at søge helbredelse. Han døde dog kort efter hjemkomsten. Enken døde først i 1831 paa »Kjølbjerggaard«. Der var kun et barn i ægteskabet nemlig Vilhelmine Maria Kristina Varelmann f. 1779. Hun blev i december 1804 gift med exam. jur. Nicolai Schønau, der var født i København i 1778 som søn af senere postmester i Hobro Johan Fr. Schønau, og var broder til byfoged Fr. Chr. Schønau i Lemvig (19). Om byfogeden fortælles (20), at han havde kong Frederik d. 6. paa besøg den 21. juni 1826. Majestæten ankom til Lemvig om aftenen den 20. juni omtrent kl. 8 og aftraadte hos byfogeden, hvor han – som det hedder – behagede at tage Quarteer. Videre hedder det: »Efterat Præsentationen var tilende, begav Hans Majestæt sig ind i de for ham bestemte Værelser og forblev der uden at holde Taffel, da han blot lod sig give Thee og Smørrebrød og gik tilsens omtrent Kl. 11«. Den gode fru byfoged er nok brændt inde med et større middagsarrangement.

Hun var iøvrigt datter af generalkrigskommissær Heinrich Leopold von Schaumburg i Viborg. Men dagen efter fik hun oprejsning: *Efterat Audiencen var sluttet, behagede det hans Majestæt at gaa til Taffels og Allerhøjstsamme havde da den Naade at byde Frue Schönau Armen samt at lade hende sidde ved den højre Side Taffelet bestof af 32 Couverts og under Taffelet blev hans Majestæt opvartet af Byefogdens tvende ældste Døtre (Antagelig Sofie og Emilie) og viste sig særdeles naadig imod dem, ligesom han underholdt sig meget muntert og nedladende med deres Moder*«. Og hvad fik man saa ud af det? Et allernaadigst løfte om at ville paa passende maade sørge for byfogedens talrige familie og en kongelig foræring af en kostbar brillant ring, som Hans Majestæt behagede at overlevere umiddelbart før afrejsen. Som nævnt købte byfogeden »Rammegaard« af Varelmann for 36.000 rigsdaler i 1808 og var iøvrigt medejer af »Nørre Holmgaard« (hvorunder »Gaardhøje« i sin tid var fæste) og »Rysensten«. Han var ivrig landmand med interesse for dræning, havedyrkning og træplantning. Han døde i 1829 og konen i 1831 (21).

Exam, jur. Nicolai Schönau havde i ægteskabet med Vilhelmine Varelmann 5 børn: Ulrik Peter Schönau f. 1806, Mette Maria Conradine Schönau f. 1807, Arent Varelman Schönau f. 1809, Christine Schönau f. 1810 og Christine Frederikke Christiane Schönau f. 1815, alle paa »Kjølbygaard«, hvor Schönau's i mange aar boede hos hustruens forældre. Nicolai Schönau, der bortset fra en periode som købmand i Thisted ernærede sig ved ejendomshandeler, døde omkring 1850, medens hans kone først døde i 1869, omtrent 90 aar gammel. Af børnene blev den ældste Ulrik Peter præst i Ulstrup og Gunderslev, Mette Maria Conradine blev gift med proprietær Thomas Bruhn, Arent Varelman Schönau, der formodentlig har beskæftiget sig med handel i Ringkøbing, var gift 4 gange: 3 gange med døtre af den kendte Ringkøbing familie Husted. I hans ægteskaber var der ialtfald 7 børn, af hvilke William Schönau blev ingeniør i Store Nordiske i Kina, og Kathinka Elise Eufemia Schönau blev gift med bankdirektør Karmark i Vejen. Christine Schönau fra »Kjølbygaard« blev gift med Andreas Springborg »Bromøllegaard« i Hillerslev sogn, og endelig blev Christine Frederikke Christiane Schönau i 1834 gift med konsul Andreas Chr. Husted i Ringkøbing. Han, der residerede efter den tids forhold i en fornem og anseelig ejendom, der strakte sig fra torvet et stykke hen i Vesterstrandgade, var uden tvivl i sit slægtsled byens anseeligste handelsmand (22). Om Christine Frederikke fortælles der i Hardsyssel Aarvog: Hun var en tur i København, hvor hun i en forretning udtalte ønsket om at se paa »naat Staajsager« (noget legetøj). Manden, der ekspederede, bemærkede: Den gode kone er nok fra Jylland. Tonen har maaske nok været lidt nedladende eller mildt overbærende, hvad der vistnok ikke har tiltalt konsulinden, for hun svarede med disse djærve ord »Ja A er, og det takker A Guj for!«

Nicolau Schönau's ældste datter, Mette Maria Conradines mand, Thomas Bruhn, købte i 1827 hovedgaarden »Ryberg« i Velling sogn, og de blev gift i november 1829. Der kom 10 børn i ægteskabet. Thomas Bruhn blev i 1855 valgt til Jandtingsmand, men udtraadte før valgperiodens udløb grundet tunghørighed. Hans kone interesserede sig meget for baade Varelman og Schönau slægtens historie og nedskrev en række erindringer, der i 1916 blev udgivet i bogform af Viggo Bruhn. Om »Rybjerg« og familien hedder det i Johs. Faurschous barndoms minder fra Ringkøbing egnen (23) bl. a.: »Ensomt og med et vist ærværdigt Præg af Fortids Minder ligger den gamle Herregaard i

det venlige Velling Gamle Adelslægter havde siddet tilhuse her i henfarne Tider; nu var Gaarden i Hr. Thomas Bruhn's Eje Han og hustru Conradine født Schönau fra Kjølbysgaard i Thy, havde tidligt sluttet sig til den aandelige Bevægelse, der mødte dem gennem Birkedal og Hassenfeldt Tunge Prøvelser var gaaet hen over Hjemmet; flere voksne Børn mistede de af Brystsyge, deriblandt to haabefulde Sønner, begge juridiske Kandidater, ansatte i Ministerier i Kjøbenhavn Et Par af Sønerne rejste til Amerika, hvor de for ikke saalænge siden ere døde i en høj Alder Jeg mindes at have set Fru Bruhn sidde med et stort America Kort foran sig, og da hendes Syn var svagt, ved Hjælp af Loup og Knappenaale at stedfæste de Byer og Pladser, som vare anførte i Breve derovre fra Vi blev en Jul bedt ned til en stor Julefest paa Rybjerg for Sognets Børn, noget i den Tid nyt og usædvanligt Der blev uddelt smaa Mindegaver til Deltagerne, og jeg har gennem mange Aar bevaret et lille beskeden Porcelæns Krucifiks, som den elskværdige Frøken Thyra Husted, Datter af Konsul Husted i Ringkjøbing, rakte mig. Desværre blev hun som alle hendes Søkende bortkaldt ved en tidlig Død af Brystsyge Nu er de fleste af hele denne Kreds borte«.

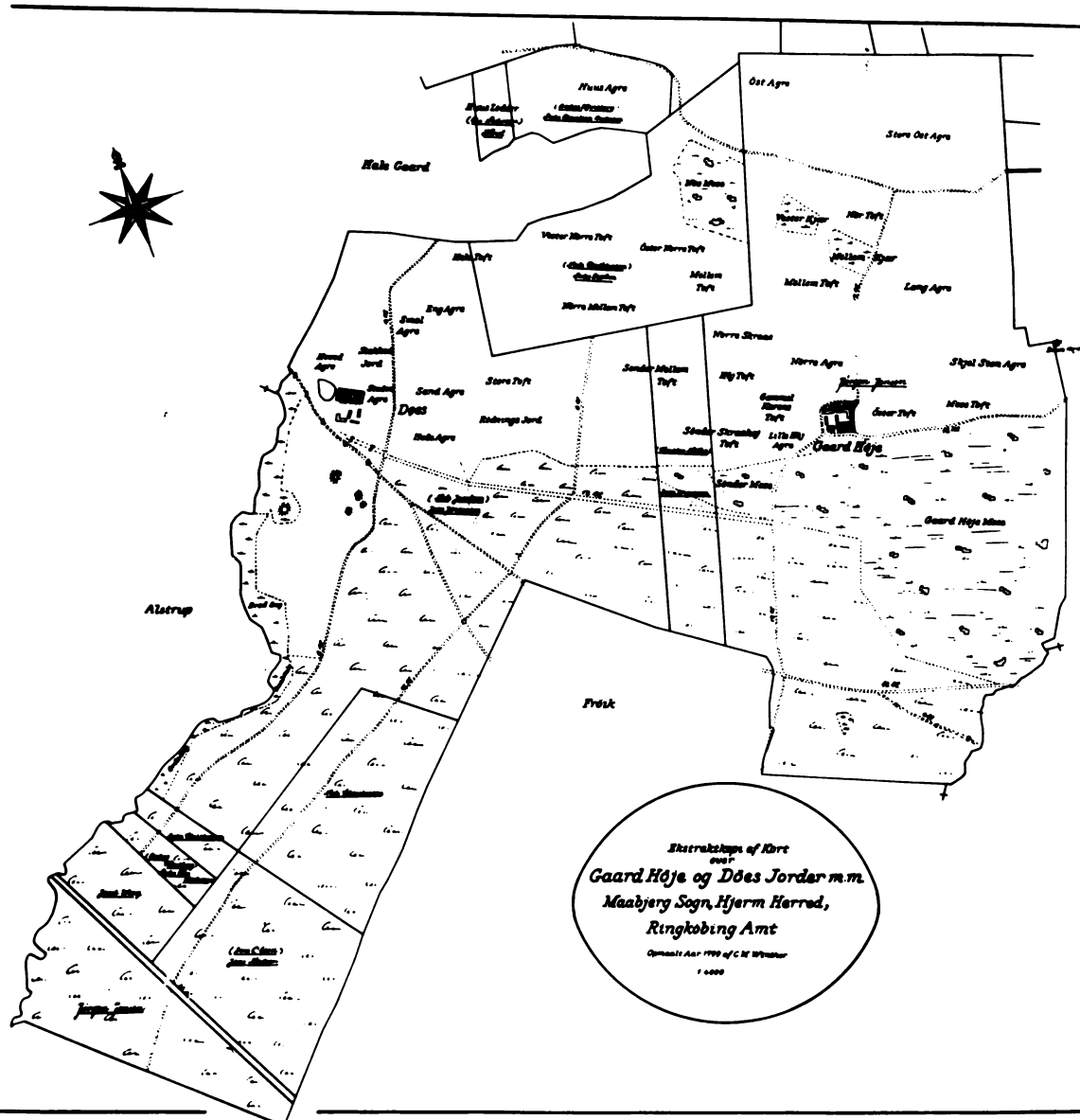
Om Anna Jørgensdatters øvrige børn dels med Hendrich Varelmann, dels med Thomas Bastrup Lund vides ikke meget. Anne Hendrichsdatter Varelmann blev konfirmeret i Holstebro i 1765, hun synes ikke at være blevet gift, men at have opholdt sig som selskabsdame hos stamhusbesidder Jermiin's paa »Ausumgaard« i Hjerm (24). Datteren Mariane af ægteskabet med Thomas Bastrup Lund blev konfirmeret i Holstebro i 1773 og opholdt sig ialtfald paa »Vestergaard« hos stedbroderen Arent Peter Varelmann i 1787 (25). Hun blev gift i juli 1794 i Maabjerg kirke med Poul Jensen Keld, og Arent Peter Varelmann var forlover. I ægteskabet kom der ialtfald en søn Jens Peter døbt 9/10 1796. Poul Jensen Keld, der allerede døde i 1807, 53 aar gammel, var degn i Maabjerg. Aaret efter, den 8/2 1808 døde saa Mariane Thomasdatter Keld, 51 aar gammel. Om de to andre Lund døtre, Johanne Cathrine og Anne Margrethe, har det ikke været muligt at finde oplysninger.

Kildehenvisning

til afsnittet

»3. kendte generation (ca. 1715 - ca. 1815)«

- (1) Holstebro Skøde- og Panteprotokol No. 2
- (2) Skodborg-Vandfuld Herreds Justits- og Panteprotokol 1757/75
- (3) Originalt Skifte efter Mads Jørgensen, Særkjær (Landsarkivet, Viborg)
- (4) Originalt skøde i forfatterens besiddelse
- (5) Efter »Nødskovs litterære Arbejder« (Hards. Aarvog no. 35/1941, side 107 ff.)
- (6) Hardsyssel Aarvog no. 14/1920, side 33 ff.
- (7) Skifteprotokol for Lundenæs Amt 1760
- (8) Haandbogen Danske Sagførere 1869-1919
- (9) Gemeente Archief van Amsterdam
- (10) Bibel trykt i 1740 paa Det Kgl. Waysenhuses Bogtrykkeri (I Elisabeth Nielsen født Elken's besiddelse)
- (11) Holstebro Skifteprotokol 1744/56, folio 386
- (12) Hardsyssel Aarvog no. 14/1920, side 37
- (13) Holstebro Skifteprotokol 1756/75, folio 458 ff.
- (14) Folketællingen 1787, Hjerm herred, Maabjerg sogn
- (15) C. Th. Frølund »Maabjerg Sogn før og nu« 1889
- (16) Conradine Bruhn f. Schönau: Erindringer og Optegnelser 1916
- (17) Hardsyssel Aarvog no. 52/1958, side 125
- (18) Thisted Amts Aarvog no. 5/1917, side 32
- (19) Danske Prokuratorer 1660-1869
- (20) Hardsyssel Aarvog no. 15/1921, side 141 ff.
- (21) Købmandsslægten Andrup i Lemvig v/ Chr. Møller Hansen (1947)
- (22) Hardsyssel Aarvog no. 37/1943, side 110
- (23) Hardsyssel Aarvog no. 13/1919, side 20 ff.
- (24) Conradine Bruhn f. Schönau: Erindringer og Optegnelser 1916
- (25) Folketællingen 1787, Vandborg sogn, Bøvling amt

Matrikulkort 1799 – Del af Maabjerg Sogn's Jorder.

4. kendte generation (ca. 1760 - ca. 1850).

Jens Jørgensens ældste søn Jørgen Jensen var næste generation paa »Gaardhøje«. Han var født den 2. juli 1769 og fik i 1788 overdraget »halve Gaarhöy« eller som gaarden ogsaa kaldtes »Wester Gaarhöy« af faderen. Efter giftermålet i 1798 med datteren fra den anden »halve Gaarhöy« Ane Pedersdatter f. 16. marts 1779, tilskødede svigerfaderen ham sin andel af »Gaardhøje«, kaldet »Øster Gaarhöy«, den 18/6 1799 mod, at der oprettedes en aftægtskontrakt (1). I denne hedder det bl. a. : »Jeg Peder Nielsen og Huustrue (som hed Cathrine Jensdatter f. 1744) vedbliver at besidde og beboe Gaarden vores iboende Gaard, mens vi lever eller i saa Fald, mens vi lyster, skulde vi nogensinde forind vi ved Døden afgaard, at vi ikke ville beboe den, da skal Jørgen Jensen eller Arvinger tage derimod Skulde vi dermed mod Formodning findes misfornøyet, da leveres os aarlig 4re Tønder Rug, 2nd Malt, 2 Tønder Byg samt daglig om Vinteren 2 Potter Melk og om Sommeren 4re Potter, 2 Pd. Smør ugentlig, 2 Lpd. Flæsk aarlig, 1 Pot Brendeviin hver 14 Dage, 1 Trav Tag aarlig til Siim og Tager, 4re Faar ud af Flokken samt 2de Sænge med Klæder til samt Gang Klæder til Fornødenhed af Ulden og Linden og tillige betaales vores Extraskat og 16 Rigsdaler i Penge samt Opvarming især ved Alder eller Svagheds Tildragelse og efter Dødsfald forskaffer os en hæderlig Begravelse og Hensfart«. Det var jo ikke saa lidt, men til gengæld betalte Jørgen Jensen kun 280 rigsdaler for gaarden. Svigerfaderen døde i 1808, 66 aar gammel, og svigermoderen i 1817, 74 aar gammel. Hun var datter af fæsteren i anden »halve Gaarhöy«, Jens Laursen, der omkring 1759 sammen med Jens Jørgensen købte »Gaardhøje« til selveje. Hun arvede »halve Gaarhöy« formodentlig ved sit giftermål i 1777 med Peder Nielsen, og det var altsaa deres datter Ane, der blev gift med sønnen i den anden »halve Gaarhöy«.

I Jørgen Jensens ægteskab med Ane Pedersdatter kom der følgende børn: Jens Jørgensen f. 1799, Peder Jørgensen f. 1801, og død i 1810, Mads Jørgensen f. 1803, Maren Jørgensdatter f. 1806, Poul Jørgensen f. 1808, Peder Jørgensen f. 1810, Ane Kathrine Jørgensdatter f. 1815, Kristen Jørgensen f. 1816 og Jens Christen Jørgensen f. 1820.

Af disse børn fortsatte Poul Jørgensen slægten paa »Gaardhøje« som næste generation. Jørgen Jensen stod altsaa omkring aar 1800 som ejer af hele gaarden med et tilliggende paa hartkorn 6 tdr. 1 sk. 1 alb. 1 fjk. ansat af skattekommissionen iflg. den ved forordning af 1/10 1802 paabudte afgift af bondejord til ca. 2800 rigsdaler. Gaardens hartkorn var dog ikke korrekt, idet den i 1844 udkomne matrikel angiver hartkornet til 11 tdr. 7 sk. 3 fjk. 1/4 alb., hvilket svarer til 214 tønder land. Selvom Jørgen Jensen foretog en del jordkøb i aarenes løb, kunne disse ikke retfærdiggøre forskellen mellem de 2 hartkorns opgørelser, selvom det naturligvis ikke maa glemmes, at hartkornsopgørelsen var til skattemæssigt brug og et udtryk for jordens bonitet.

Medens de to stuehuse, der indtil ca. aar 1800 var i dobbeltgaarden, sikkert har været indrettet som beskrevet under omtalen af 1. generation, d. v. s. med meget beskedne pladsforhold, blev det stuehus, som Jørgen Jensen byggede, efter at de to dobbeltgaardes sammenlægning var bevilget i 1805, og som stod indtil sidst i 1920'erne, betydeligt rummeligere, og som det ses paa fotografiet gengivet under omtalen

af gaardens historie, var det ialtfald forsynet med 2 skorstene, hvoraf den ene har været brugt i forbindelse med opvarmningen af storstuen tilhøjre for indgangsdøren. Mellem entréen og storstuen fandtes et indbygget bornholmer- eller standur, der viste tiden baade til entré og stuesiden. Ved skorstenen tilhøjre fandtes køkken og bryggers og sikkert ogsaa baade pigekammer og daglig opholdsstue. »Til venstre for indgangsdøren var der normalt en stor stue, der baade brugtes til gæsteværelse og havde plads til kister og skabe med klæder og andet udstyr. Til større fester ryddede man denne stue, der normalt havde udgang til haven, men som ikke kunne opvarmes. Hvor sov man? Familien havde nok fortsat alkover, men med flere værelser kunne man bedre fordele dens medlemmer efter alder og køn! Tjenestepigerne havde som nævnt et rum ved bryggerset, medens karlene sikkert har haft karlekammeret ovre i en af staldbygningerne. Indboet? Faste slagbænke og langborde under vinduet at sidde ved, omhængsenge eller navnlig i vest- og nordjylland alkover at sove i, kister, dragkister og skabe at gemme tøj og ting bort i, det hele suppleret med en slagbænk og et par armstole, et bornholmerur og et par indrammede mindetavler, lidt nips og lidt pynt« (2).

Paa »Gaardhøje« fandtes der, som allerede nævnt, ogsaa et bornholmer- eller standur indbygget i væggen mellem entré og stue; det gik tabt ved stuehusets brand i 1920'erne. Hvem der lavede dette ur, vides ikke, men da der i Maabjerg i den periode, hvor det nye stuehus blev bygget og uret formentlig installeret, levede en urmager ved navn Markus Sørensen, der lavede indbyggede lod-ure med pendul og slagværk, kan det jo synes ret naturligt, at han ogsaa har leveret uret til »Gaardhøje« (3). Eller var der maaske tale om det hollandske slagværk, Jens Jørgensen havde købt paa auktionen i 1768, da Thomas Bastrup Lunds fallitbo blev realiseret? Da Jens Jørgensen jo først døde i 1808, altsaa uden tvivl efter opførelsen af det nye stuehus, kan det udmærket tænkes, at dette ur endnu eksisterede og saa blev anvendt til nævnte formaal.

Af indbo er der vist ikke bevaret noget i familien. Derimod forskellige pryd- og brugsgenstande. Saaledes findes der et par lysestager, en lysesaks, spiseskeer baade fra 1760 og 1856, spoler til at vinde garn paa, samt et gammelt seglstempel eller signet med et indgraveret stiliseret træ og et – saavidt det kan ses – sammenslynget GH (skal maaske staa for GaardHøje). Lysestagerne skulle ifølge familieoverleveringen være lavet af en guldsmed i Holstebro af en guldklump fundet i jorden paa en lille høj i »Gaardhøje«s have, men der er ikke noget guld i de 2 lysestager, saa hvis det med guldklumpen er rigtigt, saa passer nok resten af historien, der siger, at den paagældende guldsmed pludselig blev en rig mand og hurtigt forlod byen! De 2 spiseskeer fra 1760 er derimod stedfæstet som lavet af den kendte Holstebro guldsmed Joachim Weller. Den gamle slægtsbibel trykt i 1740 »udi det Kgl. Waysehuses Bogtrykkerie« findes ogsaa i familiens eje, ligesom originale skøder fra 1747 og 1788, samt en dagbog fra 1790'erne, er blevet bevaret.

Om Jørgen Jensens person foreligger der ikke saa faa oplysninger, saaledes nævner landlægsrullerne for Maabjerg sogn, at han var 66 tommers (ca. 173 cm.) høj. Hans karakter belyses gennem den efterladte dagbog (4), der begynder med ordene: »Denne bog Tilhører mig med Ret og Skiel« samt »Jørgen Jensen Gaarhøy 1790«. Han var paa det tidspunkt 21 aar gammel. Bogen er en blanding af religiøse vers og sentenser og praktiske oplysninger om, hvornaar man saaede og høstede. Ogsaa raad for hvorledes kreatursygdomme skal behandles, indeholder dagbogen, og her indgaar

som den afbildede side af bogen viser, bl. a. brændevin! Paa samme side findes en opstilling over skatterne i 1789 saasom hartkornskat i de fire kvartaler, folkeskat og procento skat. Der er dog i dagbogen mange andre notater saasom »1790 d. 5te December gav Jens Jørgensen Kape og boxer til Degnen«, hvad denne nok har været glad for! Det har sikkert været Poul Jensen Keld, der jo i 1794 blev gift ind i familien, idet han ægtede en af Jens Jørgensens niecer fra Holstebro. Af yderligere notater fra dagbogen skal nævnes »1787 d. 16de Februari da var der Ildebrand i Holstebro omkring paa Torvet« og »1794 d. 26de Februari da brændte Christiansborg Slot i Kiøbenhafn«. Andre notater taler om den saakaldte kongekørsel, der paa det tidspunkt i almindelighed betød kørsel for kgl. embedsmænd. Jørgen Jensen skriver saaledes: » . . . og siden den gang har ieg kjørt med General Fisker (ant. kontreadmiral Fisker, der i 1796-97 førte fregatten »Thesis« til middelhavet med Thorvaldsen ombord (5); 2 gange med Landmaaler og engang til Rydhauge og den 8. gang den 1st May med matroser til Skau (Skauhede i Nees sogn ved Nissum fjord)«. Det var i 1799, denne pligtkørsel fandt sted. Men Jørgen Jensen maa have interesseret sig for mange ting udover det allerede nævnte. Saaledes findes det stungne runealfabet (Kong Valdemars runer) afskrevet i dagbogen med angivelse af runernes navne, ligesom navnet Jørgen Gaarhöy er forsøgt skrevet med runeskrift! Ogsaa en kalender, der for perioden 1826-1900 viser, hvornaar paasken falder, er indført i dagbogen.

Som denne giver ogsaa den ligtale, skolelærer Maigaard holdt ved Jørgen Jensens begravelse i 1851, et godt indtryk af ham. Det hedder bl. a. heri (6): »Til dette Liv er han barnfødt af disse christelige Ægteforældre Gaardmand Jens Jørgensen og Hustru Maren Poulsdatter i Gaarden Vester Gaardhøi Aar 1769 d. 2den Juli. Af disse hans retskafne Forældre blev han opdraget og oplært om, hvad der passede sig for hans timelige Vel og evige Lyksalighed. Som en flittig tro og lydig Søn forblev han stedse hjemme hos sine Forældre og gik dem tilhaande med Gaardens Drivt og deres øvrige Handlinger, hvilket blev Grund til at hans gode Forældre overlod ham deres iboende Gaard imod, at han skulde være deres Alderdoms Forsørger, Trøster og Støtte, hvilke Pligter han og hans gode Ægtefælle til deres sildigste Aften udførte med største Omhu og Velvillie. Aar 1798 d. 13de Septemder indtraadte han i Ægteskab med daværende Pige Ane Pedersdatter af Gaarden Øster Gaardhøi, hvilket Ægteskab varede til Aaret 1846 d. 31. Januar, da det blev det algode Forsyns Bestemmelse ved Døden at bortkalde fra ham hans kjære Hustru og gode uforglemmelige Moder fra deres efterladte Børn. I denne deres i Retsindighed sammenlevede Ægteskab, der varede 48 Aar og 4re Maaneder, blev de af Forsynet velsignede med 7 Sønner og 2de Døttre, hvoraf 1 Søn og 1 Datter alerede have modtåget deres kjære Forældre i det evige himmelske Rige, men de øvrige 7 Børn have i Dag geleidet en god og uforglemmelig Faders afsjelede Støv til Graven og sit sidste Hvilested. For iøvrigt at berøre vor salig hensovendes timelige Velfærd og jordiske Wandel, da er det en Sandhed, der er noksom bekjendt, at han af Forsynet er i hele hans Levetid blevet velsignet med ønskelig Held og Lykke. Faa eller maaskee ingen store Livssorger have naget hans Hjerte eller nedslaaet hans mod, thi ikke alene vare hans Kaar stedse gode, men han havde ogsaa en god og dydig Ægtelage, der i alle Henseender stode ham bi og vare hans fulde Ledsagerinde saalænge hun levede, ligesom ogsaa hans gode og retskafne Børn udgjorde hans Livs Glæde og sørgede for ham paa det omhyggeligste ikke alene deri, at de teede sig til hans Tilfredshed og Fornøielse, men han

havde og den Glæde inden hans Hedenfart at see dem næsten alle bosatte og velforsør-
gede og dem alle i gode Kaar.

Af hans Kones Forældre blev han overladt deres eiende og iboende Gaard Øster Gaardhøi, og da han saaledes var bleven Eier af begge Gaardhøi Gaarde, lod han disse 2de Gaarde deels ombygge og deels opbygge af Nyt, og indrette samme til een Gaard, hvor han siden boede indtil han afstode Gaarden til en af hans Sønner. Et meget godt Helbred har han stedse været forundt indtil for nogle Aar siden, da Alderdommens Svaghed og Skrøbelighed lod sig indfinde, hvilke afkræftede ham alt mere og mere, saa at han i nogle Aar har maattet for det meste holde sig i Sengen, men vi ville takke Gud, at han ikke var hjemsogt af store eller mange Legemssmerter eller Lidelser. Under hans langvarige Sengeleie var han stedse rolig og gudhengiven og satte sin Tillid til Ham, som er Alles Trøster og Husvaler. Han var en from Christen og sand fader for sit Huus. Han drog Omsorg paa det omhyggeligste for sine Børns gode Opdragelse, og deres Velfærd Fremme var hans særdeles Eftertragten og Bestræbelse. Med hellig Andagt bivaanede han stedse den offentlige Gudstjeneste og hentede deraf Trøst og Styrke til at opfylde sit Kalds Pligter her paa Jorden. Han var tjenstvillig og godgjørende og lukte ikke sit Hjerte for den Trængende. Fred med sine Medmennesker elskede han som det største Gode her paa Jorden, thi Kiv og Trætte var ham en Vederstyggelighed. Formedelst hans gode exemplariske Forhold er han gjentagne Gange blevet valgt til Deeltagelse i de offentlige Bestyrelser, saaledes blev han valgt først til Fattigforstander og Aaret 1815 til Skolepatron, hvilken sidste Funktion han forestod i 17 Aar, og var i den Tid ikke alene min /Skolelærer Maigaards/ gode Hjælper og Raadgiver, men virkede med mig med Kraft til Skolens Fremme og Sognets Vel og Interesse. For hans veldædige Bestræbelser i berørte Henseende saavel som i andre Henseender er jeg ham megen Tak skyldig; hans minde vil seent eller aldrig worde forglemt af mig. Fred være med Dig min ædle gode hedenfarne Ven. hiin Side Graven i det Høie, sees vi igjen, hvor Ven fra Ven ei mere adskilles. Livets Soel dalede, Aftenen kom og det behagede derpaa Livets og Dødens almægtige Herre i Dag 8te Dage om Eftermiddagen Kl. 3 med en bliid og stille Død at hjemkalde ham til det evige himmelske Rige, det hvor Ære og Hæder og Fred skal være over hvert Men-
skes Sjæl, som her i Verden har gjort det Gode, efterat han havde levet her i Verden 82 Aar og 8te Uger«.

Det var jo en smuk og følelsesfuld tale, skolelærer Maigaard holdt ved Jørgen Jensens begravelse, men til sammenligning kan det være interessant at høre, hvad en grafolog i 1948 fik ud af at analysere Jørgen Jensens haandskrift: »Brevskriveren er en viljestærk og stivsindet Person, som er vanskelig at komme i Kontakt med. Har stærk Indbildningskraft og er tilbøjelig til at sammenblende Fantasi og Virkelighed, overdriver endvidere ved Gengivelse. Brevskriveren er sejt og udholdende, Karakteren er velafbalanceret, noget køligt træder dog frem, og Vedkommende lader sig lede af Forstanden og kan som Regel beherske sine Følelser. Har let ved at blive irriteret og bliver aggressiv og temperamentsfuld. Er meget samvittighedsfuld, især over for egen Familie. Vedkommende har sans for Orden, er foretagsom men meget realistisk, kan til Tider sætte det materielle over det etiske. Er nydelsessyg, men alligevel en Smule smaalig« (7). Det er jo lidt andre toner end Maigaards, men saa kan man afgøre med sig selv, om man tror paa denne eller grafologien! Det skal dog tilføjes, at den grafologiske under-

søgelse er baseret paa et brev, Jørgen Jensen skrev, da han var omkring 24 aar, medens skolelærer Maigaards erindringer er om en moden mand, der da han døde var 82 aar.

Jørgen Jensen havde allerede før konens død ved skøde af 3/8 1845 overdraget »Gaardhøje« til sønnen Poul Jørgensen, der da var 37 aar og ugift. I skødet (8) angives købesummen til 3300 rigsdaler, men forældrene forbeholder sig raadighed og nyttens af gaarden, saalænge de lever. De 3300 rigsdaler skulle udredes til Poul Jørgensens søskende med følgende beløb:

Jens Jørgensen, Døes	Rdl. 500 sølv
Mads Jørgensen, Kirkegaard	„ 100 „
Peder Jørgensen (Ugift), Gaardhøje	„ 700 „
Christen Jørgensen (Ugift), Gaardhøje	„ 700 „
Jens Chr. Jørgensen (Ugift), Gaardhøje	„ 700 „
Ane Cathrine Jørgensdatter (Ugift), Gaardhøje	„ 600 „

Det bestemtes endvidere, at de ugifte maatte blive paa gaarden. I slutningen af 1848 havde Poul Jørgensen udbetalt sine søskende 1700 rigsdaler, og i 1851 2700 rigsdaler, saa det har nok været ret trange aar, men han giftede sig heller ikke før i 1856! Han laante dog i 1851 600 rigsdaler af svogeren Søren Chr. Pedersen »Hjermgaard« og 500 rdl. af broderen Christen Jørgensen, men betalte laanene tilbage i henholdsvis 1856 og 1868.

Af Jørgen Jensens søskende blev den ældste Anne Jensdatter, der var født i 1760, gift i 1788 med Anders Jensen Lund, i hvilket ægteskab der ikke synes at have været børn. Søsteren Mette Jensdatter født i 1762 blev ogsaa gift i 1788 og med fæster Niels Pedersen fra »Ballegaard« i Sir sogn. Hun døde allerede i december 1793, kun 31 aar gammel. I dette ægteskab var der 3 børn.

Broderen Poul Jensen født i 1772 fik i 1798 af faderen skøde paa »Waadagerhuus«. Han blev gift i november 1800 med Anna Nielsdatter født i 1777 og død 1865. De fik 7 børn. »Waadagerhuus« solgte han i 1825, men havde allerede i mange aar haft en anden gaard »Øster Dellerup«, som han imidlertid solgte i 1829 til en datter, Johanne Poulsdatter, født i 1810, og en svigersøn. Poul Jensen har saa antagelig efter salget købt stedet »Højsager«, som han i 1842 afhændede til sønnen Jens Chr. Poulsen, der var født i 1815. Poul Jensen døde i 1861 næsten 89 aar gammel paa »Korikjærhuus« i Maabjerg.

En anden af Jørgen Jensens brødre, Anders Jensen født i 1775 købte i 1802 gaarden »Borberggaard«. Han blev gift i 1811 med Ane Malene Carlsdatter Branth født i 1760 og død i 1850. Hun var 15 aar ældre end han og 51 aar ved ægteskabets indgaaelse, saa der var nok ingen børn. Anders Jensen døde 87 aar gammel i 1862 paa et sted kaldet »Kierkestedet« ved Maabjerg Kirke.

Den yngste af brødrene Niels Jensen født i 1778 købte aar 1800 gaarden »Ildsvad« i Maabjerg sogn. Han blev i 1799 gift med Karen Nielsdatter fra »Lægaard« født i 1781, hvis stedmoder efter at være blevet enke giftede sig med en søn fra »Særkjær«, saa paa de store gaarde i Maabjerg sogn var alle i familie med hverandre! Der var 9 børn i Niels Jensens ægteskab, hvoraf det ene var den af Frølund i »Maabjerg sogn før og nu« omtalte fru Strandbygaard til »Borgensgaard«, der ikke ville giftes ind i familierne paa

»Gaardhøje« eller »Særkjær« – hun skulle ikke have »Læderbuxer«. Der er her tale om Mette Nielsdatter født i 1803 og gift i 1830 med Bertel Rindom Strandbygaard født 1808 i Ringkøbing og ejer af »Borgensgaard« i Vedersø sogn. Ifølge overleveringen i Strandbygaard slægten var Mette Strandbygaard meget ambiøs og fik bl. a. sine døtre godt gift (9). Niels Jensens øvrige børn var: Kiærstine Marie Nielsdatter f. 1799, Jens Nielsen f. 1801, Maren Nielsdatter f. 1805, Niels Nielsen f. 1807, Christen Nielsen f. 1809, Mads Nielsen f. 1811 og død 1821, Ane Kirstine Nielsdatter f. 1814 og Jens Christen Nielsen f. 1819. Niels Jensen solgte »Ildsvad« i 1833 og købte husmandsstedet »Dalgaardhus« i Naur sogn, hvor han døde i 1850, 72 år gammel. Hans kone døde i 1852.

Kildehenvisning til afsnittet

»4. kendte generation (ca. 1760 - ca. 1850)«

- (1) Skøde- og Panteprotokol no. 4, Hjerm-Ginding Herred, folio 64-B
- (2) Daglig Liv i Danmark i det 19. Aarhundrede (1963), side 489 ff.
- (3) Hardsyssel Aarbog, 2. række, 10 bind, 1976
- (4) Original dagbog i forfatterens besiddelse
- (5) Den lille Salmonsen, bind 4, side 198
- (6) Haandskrevet eksemplar i forfatterens besiddelse
- (7) Køge Grafologiske Institut 12/1 1948
- (8) Skøde- og Panteprotokol for Hjerm-Ginding Herred no. 22, side 515/516
- (9) Meddelt af civilingeniør J. B. Strandbygaard, Aarhus

Poul Jørgensen Gaardhøje f. 1808 med hustru Johanne Sørensdatter og søn Christian. Fotografi fra ca. 1874.

Johanne Sørensdatter Gaardhøje, f. 1840, ca. 1890 med børnene Kristine, Christian, Anna, Carl og foran Aksel og Else.

Johanne Sørensdatter Gaardhøje i 1881 med børnene Anna og Kristine bagved og foran Else, Christian, Martine Kathrine, Carl, Jørgen og Aksel. Martine Kathrine døde kort efter.

5. kendte generation (ca. 1800 - ca. 1900).

Poul Jørgensen, Jørgen Jensens tredje ældste søn, der var født den 18. juli 1808, overtog »Gaardhøje« i 1845 og blev gift i 1856, 48 år gammel, med en ung pige paa 16, Johanne Sørensdatter fra »Hjermgaard«. Hun var datter af Søren Christian Pedersen i hans første ægteskab. I det andet ægteskab var han gift med Poul Jørgensens søster Ane Cathrine, der efter hvad der fortæltes var den, der fik broderens ægteskab med den 32 år yngre steddatter arrangeret. I Poul Jørgensens ægteskab kom der 9 børn, der alle senere fik efternavnet Gaardhøje: Jørgen Poulsen Jørgensen Gaardhøje f. 1858, Anna Gaardhøje f. 1861, Søren Chr. Jørgensen f. 1863 og død 1865, Kristine Gaardhøje f. 1865, Else Gaardhøje f. 1869, Søren Christian Jørgensen Gaardhøje f. 1872, Carl Gaardhøje f. 1874, Peder Aksel Jørgensen Gaardhøje f. 1878 og Martine Kathrine Jørgensen f. 1881 og død kort efter.

Poul Jørgensen, der allerede i 1846 udnævntes til sognefoged og lægdsmand i Maabjerg sogn og senere tillige stævningssmand, sad i gode økonomiske kaar efter at have betalt sine søskende deres arvepart, men fik i en sen alder forsørgerbyrden for de 7 børn, der overlevede. Han drev gaarden paa den gammeldags maade og søgte at bevare det, tidligere generationer havde skabt. Men fornyelser og ændringer, som udviklingen i landbruget i sidste halvdel af 1800-tallet førte med sig, var han blevet for gammel til at tage del i, hvorfor enken efter hans død i 1882, han var da 74 år, maatte optage et laan paa 25.000 kroner i Vest- og Sønderjydsk Kreditforening for at kunne foretage jordforbedringer som mergling og opdyrkning af en hedelod og modernisering af lade- og staldbygningerne. Omstillingen fra korndyrkning til husdyrproduktion var allerede i fuld gang i Danmark.

Der er bevaret en kontrabog over det mellemregnskab, Poul Jørgensen havde med købmand Wium i Holstebro i aarene 1870 til 1872 (1). Det ses heraf, at familien paa »Gaardhøje« løbende købte købmandsvarer hos Wium paa kredit for saa med mellemrum at levere landbrugsprodukter som smør, talg, uld, kalveskind samt byg og havre. Ind imellem blev der betalt et kontant beløb, hvis købene i længere tid oversteg leverancerne. For aaret 1871 beløb indkøbet hos Wium sig til 131 rigsdaler, medens salget til denne udgjorde 123 rigsdaler.

Efter Poul Jørgensens død i 1882 fik enken Johanne Sørensdatter tilladelse til at sidde i uskiftet bo. Foruden at optage det nævnte kreditforeningslaan solgte hun i december 1884 en del af jorden til Niels Pedersen fra »Gade« i Sir sogn for 15.000 kroner. Køberen var søn af hendes svoger Peder Jørgensen paa »Gade« gaard. »Gaardhøje« samt resten af jordtilligendet overdrog hun derefter ved skøde af 8/8 1885 til den ældste søn Jørgen Poulsen Jørgensen Gaardhøje for en købesum af 38.350,00 kroner. Desuden fik hun ret til for livstid at lade føde og græsse 2 faar med lam per aar og til at faa leveret paa sin bopæl i Holstebro 6 læs tørv, hvilket alt ansattes til 350,00 kr. I skødet ansattes ejendommen til kr. 30.000,00 og besætningen til kr. 8.000,00. Denne værdi kan synes lav, naar lidt over en fjerdedel af jordtilligendet et halvt aar tidligere kunne sælges for kr. 15.000,00, selvom det synes at have været den bedste del af jorden, men paa den anden side viser Jørgen Poulsen Jørgensen Gaardhøje's salg af gaarden 3 år senere, at den kun indbragte 1.000 kroner mere.

1493

Poul Jørgensen Gaardhøi
 i Waaberg
 i Willmøyning med
 J. Wiim
 i Woldtebro

	Debet	Kredit
1840 Om		
16 ^{ai} 17. Huocafør fagl. Bog	39 . 3	26 . 8
21 5 ^{pt} Brædt aff	" 6 . 5	" -
1 st Hjørner	" 2 . 2	" -
25 2 ^d Hjørner 9. 14.	- 11	7.
2 ^d Hjørner	" 5 . 3	
Besk	" - 1	
Kantner	" - 1	
1/2 Ang. Kalkule	" - 13	
18 Runder	" 1 . 11	
14 Runder	" 1 . 9	
10 Angin	" 1 . 6	
14 Runder	" 2 . 2	
13 S. forid	" 1 . 10	
1 st Pirig	" 1 . 13	
2 ^d Stovind	" . 11	
2 Løjer	" . 7	
Vinud Rør	" . 14	
31 P. Røstkind	" . 12 . 4	
16. 2 ^d Fisk 10. 21	1 . 4 . 13	
11 ^{te} 10 Julekaffee	" . 10	
1 st Hjørner	" - 1	
10 Hjørner	" . 10	
Grausp.	44 3 . 5	27 . 3 . 12

Enken Johanne Sørensen, som hun nu kaldte sig, var efter at have overdraget »Gaardhøje« til den ældste søn flyttet ind til Holstebro med de andre 6 børn, med hvem hun blev fotograferet engang sidst i 1880'erne. Hun købte en ejendom i Nørregade (Matr. no. 2-b) for 13.500,00 kroner og oprettede her Højskolehjemmet, som hun hovedsaglig drev som pensionat. Hun havde blandt andet den kendte valgmenighedspræst Morten Larsen boende og var selv ivrig grundtvigianer. Hun drev Højskolehjemmet væsentlig ved hjælp af sine 3 døtre, men da disse i begyndelsen af 1890'erne dels paa grund af giftermaal, dels paa grund af højskoleophold kom hjemmefra, opgav hun pensionatet og solgte ejendommen i 1893 for 16.500,00 kroner. Hun blev boende et aars tid i Holstebro, men flyttede derefter til København, da flere af børnene i mellemtiden var kommet derover. Her holdt hun hus for dem, indtil hun i 1899 flyttede over til Kolding til den nygifte datter Else. Senere flyttede hun sammen med sønnen Carl, der havde nedsat sig som møbelsnedker i Kolding. Hun var allerede, medens hun boede i København, blevet opereret paa det ene øje for grøn stær, men synet var dog næsten helt borte. I efteraaret 1905, da hun var 65 aar gammel, var det andet øje saa angrebet, at hun maatte til København for at faa det opereret. Det lykkedes dog heller ikke her at redde synet, der i den efterfølgende tid blev svagere og svagere. Hun boede et stykke tid hos datteren Anna, der var gift i Nørre Sundby, men fik snart et blivende hjem hos datteren Kristine i præstegaarden i Brobyværk paa Fyn, hvor hun i ca. 20 aar fik en god og omsorgsfuld pleje. Da hjemmet i Brobyværk ophævedes ved svigersønnen pastor Emil Wille's pensionering og flytning til København, kom Johanne Gaardhøje paany til datteren Else i Kolding, men her døde hun kort efter, den 17. august 1927, over 87 aar gammel. Hun var trods sin blindhed forbavsende frisk indtil faa aar før sin død.

Poul Jørgensen »Gaardhøje«s ældste broder Jens Jørgensen født i 1799 købte i 1823 sammen med købmand Erich Zacharias Gudixen, Holstebro, gaarden »Øster Døes« i Maabjerg sogn, men overtog allerede i 1830 hele gaarden. I mellemtiden, den 16/7 1829, var han blevet gift med Ane Pedersdatter f. 1802 i Maabjerg og død i 1872. I ægteskabet var der ialtfald 3 børn: Ane Maria Jensdatter f. 1832 og død 1856, Mariane Jensdatter f. 1837 og Maren Jensdatter f. 1838. Denne sidstnævnte blev i 1859 gift med tømrer Andreas Jensen Krog f. 1815 og død 1887. Han overtog i 1861 »Øster Døes« fra svigerfaderen Jens Jørgensen, der døde aaret efter af »brystsvaghed«. I ægteskabet mellem Maren Jensdatter og Andreas Krog var der 15 børn, hvoraf dog 6 døde som smaa. De øvrige var: Jenny Marie f. 1861, Juliane f. 1863, Gertrud Jensine f. 1865, Karl August f. 1869, Eva Maria f. 1871, Jette Kristine f. 1872, Peter f. 1873, Nielsine Juliane Nanna f. 1874 og Gustav Adolf f. 1875. Af disse børn blev Juliane, der døde i 1946, gift Riis og havde en datter, der blev gift med højesteretsagfører Schjørring; Gertrud Jensine blev gift med ingeniør Hagen og Nielsine Juliane Nanna med digteren Jeppe Aakjær i dennes andet ægteskab. Nanna Aakjær fik stor betydning for digteren. Som der staar i en fødselsdagsartikel, da hun blev 70 i 1944 (2): »*Det var Fru Nanna, der fik Solen til i sin fulde Glans at straaale over Salling og forgylde hans Digtning. Da Jeppe Aakjær midt i sin Manddom tilfældigt traf Fru Nanna hos en fælles Veninde paa Vesterbro, saa var det Kærlighed ved første Øjekast. Hun fulgte ham som Husfrue til Jenle, siden var de to uadskillelige lige til den Foraarsdag, for 14 Aar siden, da han segnede om paa Havens Blomstertæppe, der nu i Dag dækker hans Grav. Hun*

blev hans Inspiration og tillige den stilfærdige kloge Raadgiverske i alt hans Arbejde, som han selv sagde det i det lille Digt:

*Klang med Styrke mit Tonespil,
sad Du stille og lytted til,
blev Dit Øje i Sangen vaadt,
vidste jeg, at mit Digt var godt.*

Sønnen Gustav Adolf Krog blev fotograf og virkede som saadan i en lang aar-række i Klampenborg. Efter Andreas Jensen Krogs død i 1887 solgte enken »Øster Døes« for 21.800,00 kroner.

Poul Jørgensens næstældste broder Mads Jørgensen, der var født i 1803, var længe hjemme paa fædrengaarden, men købte i 1842 gaarden »Kirkegaard« i Maabjerg sogn. Han blev gift i 1843 med Ane Nielsdatter Madsberg født i 1823 i Holstebro og død i 1907. I ægteskabet var der 9 børn: Jørgen Madsen f. 1845, Ane Madsdatter f. 1847, Kirstine Marie Madsdatter f. 1850, Ane Marie Madsdatter f. 1852, Niels Madsen f. 1854, Laust Peter Madsen f. 1857, Jens Jørgen Madsen f. 1859, Jensenius Madsen f. 1862 og Marius Madsen f. 1865. Det var 9 børn indenfor 20 aar, men dog intet i sammenligning med Nanna Aakjærs forældres »rekord« 15 børn indenfor 16 aar! I 1880, da han var 77 aar, overdrog Mads Jørgensen »Kirkegaard« til den ældste søn Jørgen, der i 1883 ved kgl. bevilling fik tilladelse til at føre navnet Kirkegaard som familienavn. Mads Jørgensen døde d. 7/8 1883, 80 aar gammel. Jørgen Kirkegaard, der ca. 1881 blev gift med Johanne Mikkelsen f. 1857 og død 1936, og i hvilket ægteskab der var 9 børn, hvoraf 2 døde som smaa, medens de øvrige var: Mads Jørgensen Kirkegaard f. 1882, Mikael Valdemar Jørgensen Kirkegaard f. 1884, Ane Jørgensen Kirkegaard f. 1886, Marie Jørgensen Kirkegaard f. 1888, Kristen Jørgensen Kirkegaard f. 1891, Alfred Jørgensen Kirkegaard f. 1893 og Signe Jørgensen Kirkegaard f. 1895, beholdt fædrengaarden indtil 1920, hvor sønnen Kristen Jørgensen Kirkegaard, f. 1891, overtog den for 46.800,00 kr. Jørgen Kirkegaard døde i 1927, 82 aar gammel og sønnen Kristen allerede i 1940, knap 49 aar gammel. Hans enke, Ane Marie Kirkegaard født Madsen drev derefter gaarden videre.

Poul Jørgensens ældste søster Maren Jørgensdatter, der var født i 1806, blev gift i 1839 med Christen Nielsen paa »Hyldgaard« i Maabjerg sogn. Han var født i 1817. Hun døde dog aaret efter giftermålet, og Christen Nielsen giftede sig derefter paany og fik bl. a. en søn, der overtog »Hyldgaard«. Denne søn giftede sig med en datter fra »Kirkegaard«, ligesom en datter giftede sig med en søn fra »Gade«, Jørgen Pedersen, saa de blev begge gift ind i Gaardhøje familien.

Poul Jørgensens broder Peder Jørgensen født i 1810 forblev ogsaa i mange aar paa »Gaardhøje«, men fik i 1846 gaarden »Gade« i Nauer sogn i fæste fra stamhuset Ausumgaard. Han blev i 1847 gift med Ane Maria Nielsdatter født i 1823 og død i 1893. I ægteskabet var der ialtfald 2 børn: ovennævnte Jørgen Pedersen f. 1854 og Niels Pedersen f. 1856. I 1873 købte Peder Jørgensen »Gade« af Ausumgaard. I 1895 efter faderens død, han blev 84 aar, overtog den ældste søn Jørgen »Gade« som »eneste myndige universalarving«. Jørgen Pedersen var gift med Ingeborg Christensen, en datter af Christen Nielsen paa »Hyldgaard« i hans 2. ægteskab som ovenfor nævnt.

Den anden søn, der jo i 1884 havde købt en del af »Gaardhøje«s jord og herpaa bygget en gaard, har sikkert paa det tidspunkt faaet sin arvepart. Jørgen Pedersen solgte »Gade« i 1908 til Mads Bertelsen Bjerre for 25.000 kroner. Broderen Niels Pedersen synes ikke at være blevet paa den gaard, han lod bygge paa den fra »Gaardhøje« købte jord, saa længe. En avisnotits i 1942 siger: *»Købmand Niels Gade, Oslo, er død 87 aar gammel. Købmand Gade stammede fra Nauer ved Holstebro og drog som ung til Norge, hvor han handlede med Uldvarer og startede senere sin egen Forretning i Moss, men flyttede senere Virksomheden til Oslo, hvor den nu drives videre af en Søn«* (3). Niels Gade har sikkert forbindelse med den historie, der fortælles i familien om et væddemaal, Jørgen Poulsen Jørgensen Gaardhøje indgik med forkarlen paa »Gaardhøje«, da han endnu var en ung mand. Hvad væddemalet gik ud paa, har det ikke været muligt at faa opklaret, men en 40-50 aar efter modtog Jørgen Gaardhøje 100 kroner sendt fra Norge, og da han returnerede dem, fik han en pakke med 6 sølv spiseskeer med navn paa. Niels Gade, der før han drog til Norge, jo havde bygget en gaard paa et stykke jord købt af tanten paa »Gaardhøje«, har maaske først været forkarl paa denne gaard. Ialtfald fortælles der i familien, at han, der var meget nærig, boede paa »Gaardhøje«, indtil hans egen gaard var færdig.

Poul Jørgensens søster Anna Kathrine født i 1815 blev som tidligere nævnt gift med Søren Christian Pedersen paa »Hjermgaarde«. Han var født i 1809 og var enke-mand med 8 børn, da han blev gift i 1850. I ægteskabet med Anne Kathrine var der en datter Else født i 1853, der var aandsvag. Ifølge overlevering i familien ville Anne Kathrine have haft en ung mand fra Maabjerg, men familien kunne ikke »acceptere« ham, og han tog sig derfor af dage. Forinden havde han dog faaet det løfte af Anne Kathrine, at hun aldrig ville gifte sig. Det løfte holdt hun ikke, og straffen var et aandsvagt barn! Søren Christian Pedersen, der først var fæster paa »Hjermgaarde«, overtog denne som selveje i 1863 og overdrog den i 1873 til sønnen Niels Christian Sørensen født i 1838 og gift med Mariane Christensen født i 1848. Niels Chr. Sørensen afhændede »Hjermgaarde« i 1908. Baade Anne Kathrine og Søren Chr. Pedersen blev gamle. I 1890 levede de som aftægtsfolk paa »Christianslund«. Forfatterens fader har fortalt, at Søren Chr. Pedersen i 1890'erne nogle og firs aar gammel ofte spadserede fra Hjerm til Holstebro. Han var fra sine yngre dage vant til at trave, naar han drog med kreaturer ned i Holsten. Han døde først i 1903, 94 aar gammel, medens Anne Kathrine døde 1899, 84 aar gammel. I 1855-56 og 1871 købte Søren Chr. Pedersen sammen med 3 andre Hjerm kirke. Fra 1885 fik hans børn og svigerbørn 50% af kirketiendet. Da kirken i 1911 overgik til selveje, fik tiendeejerne hver en afstaaelsessum (4), der for datteren Johanne Gaardhøje's vedkommende skal have andraget 4.000,00 kroner. Om denne kirkehandel skriver Hardsyssel Aarbog: *»Ved Skøde 15/12 1856 solgte Mads Bank sin Halvdal for 9000 Rigsdaler Rigsmønt til følgende 4 Gaardejere i Hjerm: Forvalter Nybye, Øster Ausum, Søren Chr. Pedersen, Hjermgaarde, Christen Slot, Kærgaard og Jens Willemoes i Hjermhede, hvilke 4 Mænd allerede 1855 havde købt Proprietær Breinholts Fjerdedel af Kirkerne (d.v.s. baade Hjerm og Gimsing kirker). Den sidste Fjerdedel tilhørte Læge Glerup i Holstebro. Han solgte den til Konsul Schou i Struer, der mageskiftede med de ovennævnte 4 Gaardejere, hvorved disse blev Ejere af hele Hjerm Kirke og Konsulen af hele Gimsing Kirke. 30/9 1885 solgte Forvalter Nybye*

sin Fjerdedel af Kirketiendet til Søren Chr. Pedersens Børn og Svigerbørn (bl. a. Johanne Sørensdatter Gaardhøje)« (5).

Poul Jørgensens broder Kristen Jørgensen født i 1816, der ogsaa opholdt sig paa fædrengaarden i mange aar og først giftede sig, da han var 39 aar, med Ane Marie Jensdatter fra Gudum, født i 1820 og død i 1889, boede derefter paa »Kirkegaardshus« ved Maabjerg kirke – antagelig i det samme hus som tidligere havde været beboet af hans far, Jørgen Jensens broder Anders Jensen og endnu tidligere af Jørgen Jensens faster Anna Jørgensdatter. Kristen Jørgensen døde i 1890, godt 73 aar gammel.

Den yngste af Poul Jørgensens brødre, Jens Christian Jørgensen født i 1820 blev gift i 1855 med Mette Madsdatter fra Meirup født i 1821. I ægteskabet var der ialtfald 4 børn: Ane Jensen f. 1856 og død 1864, Mads Jørgen Jensen f. 1858, Anne Dorthea Jensen f. 1861 og Ane Jensen f. 1865. Sidstnævnte blev i 1885 gift med Peder Lauridsen, Jegbjerg. I 1862 havde Jens Chr. Jørgensen overtaget »Store Støvelgaard« i Sir sogn i fæste fra Ausumgaard. Før den tid havde han boet paa »Lille Døes«. I 1881 købte han »Store Støvelgaard« til selveje for 17.800,00 kroner. I 1895, da han var 75 aar gammel, solgte han den for 29.000,00 kroner. Han døde i 1904, 83 aar gammel, medens hans kone Mette Madsdatter allerede var død i 1897, 75 aar gammel.

Kildehenvi­sing til afsnittet

»5. kendte generation (ca. 1800 - ca. 1900)«

- (1) Original kontrabog i forfatterens besiddelse
- (2) »Politiken« den 23/1 1944
- (3) »Politiken« den 20/1 1942
- (4) Hardsyssel Aarbog no. 36/1942
- (5) Hardsyssel Aarbog no. 36/1942, side 139/140
Iøvrigt Maabjerg sogns kirkebøger

6. kendte generation (ca. 1860 - ca. 1950) og dens efterkommere:

Jørgen Poulsen Jørgensen Gaardhøje, Poul Jørgensens ældste søn, født i 1858, overtog »Gaardhøje« i 1885 efter moderen, der da var enke. Han blev næsten samtidig gift med Maren Vejrum Christensen f. 1857 i Lille Stenum i Raasted sogn. Ifølge hendes skudsmaalsbog, der er bevaret (1), kom hun ud at tjene i 1872 og kom efter forskellige pladser til »Gaardhøje« den 1/11 1878. Her blev hun til 1/11 1882, hvorefter hun flyttede til Ebeltoft og fik ansættelse hos pastorinde Jensen, Ebeltoft højskole. I præstegaarden stod hendes bryllup med Jørgen Gaardhøje og herom hedder det i bogen »En dansk Præstekones Historie« (1918): *Blandt de Hjælpere Nanna (Jensen f. Bojsen, Ebeltoft Højskole) havde efter Kristine, var nok ingen hende saa kær som den rolige, omsorgsfulde Maren oppe fra den gamle Menighed ved Holstebro. Hun gjorde hendes Bryllup og sang saa skæmtende særlig til Brudgommen Jørgen Gaardhøj, der ogsaa var deroppe fra:*

1. *Og det var Jørgen ifra Gaardhøje,
Han kjendte Maren, ak! altfor nøje,
Han vidste nok, hvad han vilde ha'
og derfor snapped' han os Maren fra.*
2. *Og dertil brugte han Amors Pile,
og derfor kan han nu listig smile,
sæt Hjertet for, sæt Hjertet bag,
at Tyv er Tyv, er en afgjort Sag.*
3. *Ja, Du kan sagtens, Du slemme Jørgen,
Nu holde Bryllup og slaa til Søren,
Thi Du har vundet, og vi har tabt,
En bedre Maren blev aldrig skabt.*
4. *Nu stop! Vi leve maaske de Dage,
Du kan betale Din Gjæld tilbage.
Ja, skal vi leve i tyve Aar,
maaske vor Maren paany fremstaar.*
5. *Nu Maren! Tak for de svundne Dage,
De kjære Minder vi har tilbage,
Vi skal dem frede, saa godt vi kan,
de skal os drage til Vesterland.*

Forinden dette bryllup med den enestaaende Maren havde Jørgen Gaardhøje været forlovet med en ung pige, der var lærerinde paa »Gaardhøje« for hans yngre søstre. Hun fik imidlertid tuberkulose og døde. Hun hed ogsaa Maren. Hendes ligfærd blev ret dramatisk, Jørgen Gaardhøje kørte hende med hest og vogn fra Maabjerg til Skjern, hvor hun havde sit hjem.

Maren og Jørgen Poulsen Jørgensen Gaardhøje fotografert i 1930, da han var 72 aar og hun 73 aar.

Fra venstre: Poul Gaardhøje, Lars-Henrik, Gunnar Gaardhøje, Kirstens mor, Poul, Kirstens far og Kirsten Gaardhøje.

Fra venstre: Christian og Nanna Aggerholm, Christian Gaardhøje, Poul Gaardhøje og Kristine Gaardhøje.

Som tidligere omtalt maatte Jørgen Gaardhøje sælge gaarden efter kun 3 aars forløb. Det skete i 1888 og salgssummen var 39.500,00 kroner. Der var vanskelige aar for landbruget. En gammel regning fra 1886 viser, hvorlidt man fik for kreaturerne paa markedet i Altona: En ko indbragte netto 63 Mark og 80 Pfennig (lidt over 50 kroner dengang). Firmaet i Altona skriver ogsaa paa afregningen paa deres gebroknede dansk: *»Kan være for I mener og ikke fik nok om at den kunde udbringes til en finere Pris. Handlen var meget flov idag og af 350 Kreaturer 240 blev Rest«* (2).

Efter gaardens salg flyttede Jørgen Gaardhøje til Vinderup, hvor han i nogle aar drev købmandsforretning, derefter ledede han afholdshotellet sammesteds. Efter en aarrække som vært her nedsatte han sig som glarmester og drev denne forretning i et hus, han ejede paa Nørgaardsvej, indtil sin død i 1932. Han var da 74 aar gammel og havde ligget syg i nogen tid af kræft. Hans enke flyttede først til datteren Nanna i Borbjerg, siden til Holstebro, hvor hun døde i 1940, over 83 aar gammel. I en avisnekrolog hedder det: *»En i Vinderup meget kendt Kvinde, afdøde Glarmester Gaardhøjes Hustru, Maren Gaardhøje, er afgaaet ved Døden i Holstebro og skal begraves paa Fredag fra Vinderup Kirke. Ægteparret Gaardhøje har i over en Menneskealder været bosat i Vinderup. De begyndte som Købmandsfolk i en Ejendom paa Søndergade, hvor Brugsforeningen nu har til Huse. Senere blev Gaardhøje Vært i det gamle, nu nedlagte Afholdshjem. Her blev Fru Gaardhøje meget afholdt som Værtinde. Derefter etablerede Gaardhøje sig som Glarmester paa Nørgaardsvej. Denne Forretning drev han til sin Død. De sidste Aar har Fru Gaardhøje boet først i Borbjerg og nu tilsidst i Holstebro. Hun var en fin og intelligent Kvinde. Der blev flere Gange gjort Fosøg paa at drage hende ind i offentlig Virksomhed, men hun undslog sig hver Gang. Med Fru Gaardhøje er en brav og retlinet Kvinde gaaet bort. I Vinderup vil hendes Minde blive æret og bevaret hos de mange, der var kommet til at kende og holde af hendes smukke menneskelige Egenskaber.*

I ægteskabet var der 6 børn: Poul Julius Jørgensen Gaardhøje f. 1886, Johanne Margrete Jørgensen Gaardhøje f. 1888, Nanna Jørgensen Gaardhøje f. 1890, Signe Jørgensen Gaardhøje f. 1893 og død 1917, Astrid Jørgensen Gaardhøje f. 1896 og død 1919 samt Dagny Gaardhøje f. 1898 og død 1900.

1. Sønnen Poul Julius Gaardhøje blev uddannet som snedker, han kom i lære hos farbroderen Carl Gaardhøje i Kolding. Efter endt læretid drog han »paa valsen«. Han tog ned gennem Europa, arbejdede forskellige steder og kom i begyndelsen af 1909 helt til Jerusalem, hvor han fik arbejde et par maaneder, men paa grund af en konflikt hørte det op, og han stod uden penge til at rejse tilbage til Europa for. Sammen med nogle kammerater drog han tilfods op gennem Palæstina til Beirut, hvor han ankom i marts 1909. De havde et telt med paa turen for, som han skriver i et brev hjem, ikke at være henviste til at sove hos araberne, som maaske nok er temmelig gæstfrie, men langtfra renlige! I Beirut var der penge til ham hjemme fra, saa han kunne komme tilbage til Danmark. I slutningen af 1909 tog han afsted igen, denne gang til Paris, hvor han fik arbejde hos en dansker. Ogsaa fra Paris opholdet foreligger der interessante breve med beskrivelser af forholdene i 1910, bl. a. om oversvømmelser, flyveopvisninger og hvordan Paris saa ud: *». . . . saa gør den dog ikke noget godt Indtryk med alle de gamle Sporvogne, Omnibusser og Drosker, som færdes her paa Gaderne, der*

*Lisbeth Gaardhøje Hansen
(Foto ca. 1975)*

*Lene Gaardhøje Hansen
(Foto 1975)*

Fra venstre: Bo Gaardhøje, Gitte Gaardhøje, Helga og Karl Jørgen Gaardhøje. (Foto ca. 1973)

langt fra er renlige, da al Handel, som i de sydlige Byer, foregaar paa Gaden uden for Butikkerne, hvoraf Følgen bliver, at Papirstumper og al andet Affald flyver omkring Ørene paa én« Efter sin hjemkomst fra Frankrig startede Poul Jørgensen Gaardhøje sammen med en kollega møbelsnedkeriet Pedersen & Gaardhøje i Holstebro. Dette udviklede sig i aarenes løb til en betydelig virksomhed, der efter kompagnonens død overtoges af Poul Jørgensen Gaardhøje og senere omdannedes til et aktieselskab under navnet P. Gaardhøjes Boligmontering A/s.

Poul Gaardhøje blev i 1920 gift med Christine Lindskov Laursen f. 1889 og død i 1962. I ægteskabet er der 3 børn: Gunnar Gaardhøje f. 14/12 1922, og tvillingerne Dagny og Karl Jørgen Gaardhøje f. 15/8 1924. Poul Gaardhøje var en kendt mand i Holstebro. Han var saaledes i en aarrække formand for Holstebro Snekermesterforening og for Ringkøbing Amts Svendeprovekommission, ligesom han sad i bestyrelsen for Haandværker- og Industriforeningen samt Teknisk skole i Holstebro. Han optog sin næstældste søn i virksomheden, forblev imidlertid aktiv, indtil han, da han var midt i firserne, blev ramt af en hjerneblødning, der medførte lammelser, saa han maatte tage ophold paa et plejehjem, hvor han nu mere end 91 aar gammel stadig bor. Det var Poul Gaardhøje, der i 1963 tog initiativet til afholdelse af Gaardhøje slægtfesterne, idet han inviterede familien til en sammenkomst i Holstebro den 8/9 1963 for, som han skrev i indbydelsen, »Jeg har i længere tid haft den tanke at faa familien Gaardhøje samlet baade for at bevare forbindelsen med hinanden og samtidig knytte det nye slægtsled nærmere sammen«.

Den ældste søn, Gunnar Gaardhøje, blev cand. pharm. og har i en længere aarrække været provisor paa Holte apotek. Han er gift med Kirsten Henriksen f. 27/9 1923; hun er ansat ved Gentofte Kommunes Biblioteksvæsen. I ægteskabet er der 2 børn: Poul Gaardhøje f. 30/9 1951 og Lars-Henrik Gaardhøje f. 28/9 1955. Poul Gaardhøje har taget lærereksamen og blev d. 12/2 1977 gift med Anne Strange f. 28/9 1952. Hun er ligeledes læreruddannet, og de er begge ansat ved Gundsøllille skole. Lars-Henrik Gaardhøje er uddannet som tandplejer og ansat ved Farum skolevæsen. Gunnar Gaardhøje bor paa Skovgaardsvej 14, Charlottenlund.

Den næstældste søn Karl Jørgen Gaardhøje indtraadte efter lærlingeuddannelse i snedkerfaget i faderens forretning i Holstebro og er nu direktør i det aktieselskab, der blev dannet: P. Gaardhøjes Boligmontering A/s. Han blev d. 14/4 1949 gift med Helga Hedegaard Jensen f. 20/4 1928; hun deltager ogsaa i forretningens daglige drift. I ægteskabet er der 2 børn: Erik Bo Gaardhøje f. 7/5 1953 og Gitte Gaardhøje f. 1/2 1959. Bo er udlært maskinarbejder, medens Gitte endnu gaar i skole.

Datteren Dagny Gaardhøje er uddannet i barnepleje og blev gift d. 13/3 1954 med Egon Hansen f. 13/10 1919 og ansat som fuldmægtig ved telefonvæsenet i Nykøbing F. I ægteskabet er der 2 børn: Lisbeth Gaardhøje Hansen f. 4/11 1958 og Lene Gaardhøje Hansen f. 12/6 1961. Lisbeth læser til korrespondent, medens Lene endnu gaar i skole. Familien bor paa Nørre Boulevard 7 i Nykøbing F.

2. Jørgen Poulsen Jørgensen Gaardhøje's ældste datter Johanne Margrethe Gaardhøje blev ansat i Telegrafvæsenet i 1908 og blev assistent i 1913. Hun overgik ved Telegrafvæsenets sammenslutning med Postvæsenet hertil og var i en aarrække assistent ved postkontoret i Horsens, hvorefter hun blev forflyttet til Vejle postkontor

Pastor Emil Wille og hustru Kristine f. Gaardhøje omkr. 1903 med børnene Dagny, Augusta, Carl Ejnar og Johanne.

Bagest: Eyner og Nico Gaardhøje. I midten Johanne, Kristine, Carl Ejnar, Emil og Dagny Wille. Foran: Christian og Børge Gaardhøje.

i 1943 som overassistent. Hun, der var ugift, tog sin afsked paa grund af sygdom i 1947 og døde i 1956.

3. Den anden datter Nanna Jørgensen Gaardhøje blev uddannet som jordemoder og virkede i en lang aarrække som distriktsjordemoder i Borbjerg ved Holstebro. Hun blev gift med gaardejer Christian Aggerholm f. 1893. Der er 2 børn i ægteskabet: Kaj Aggerholm f. 6/12 1916 og Signe Aggerholm f. 28/4 1928 og gift Nielsen. Kaj Aggerholm har haft en gaard i Borbjerg, men bor nu i Skive, medens Signe Aggerholm er hjemmesygeplejerske i Ikast. Nanna Aggerholm døde i 1969 og Christian Aggerholm i 1971.

Vi vender tilbage til 6. generation og skal omtale Poul Jørgensens øvrige børn. Den ældste datter Anna, der var født i 1861, hjalp i en aarrække moderen paa Højskolehjemmet i Holstebro. Hun blev gift den 20/10 1900 med arkitekt cand. phil. H. F. Østergaard Nielsen, der netop havde oprettet en realskole i Nørre Sundby. I en bryllupssang hedder det:

*Læg i Skolen den gode Sæd,
Herren saaed i Storm og Læ,
yd til de unge for Livet,
alt hvad der blev Eder givet.*

*Gid den voxte sig stor og stærk,
vidne stedse om trofast Værk.
Herrens Velsignelse bygge
for Eder mange Aars Lykke.*

Det blev dog ikke til mange aars lykke. Anna Østergaard Nielsen blev snart syg og maatte i 1905 lade sig operere for kræft i brystet. Hun døde i 1908 antagelig af kræft i forbindelse med lungebetændelse, kun godt 47 aar gammel. Der var ingen børn i ægteskabet.

Poul Jørgensens næstældste datter Kristine, der var født i 1865, kom som ung efter ogsaa at have hjulpet moderen paa Højskolehjemmet paa Askov Højskole. Hun blev i 1892 gift med cand. theol. Emil Wille fra »Østergaard« i Sir sogn. Dennes fader August Friedrich Wille, der fra 1844 til 1863 ejede »Lindtorp« og derefter »Østergaard«, var fætter til kaffegrosserer Theodor Wille i Hamburg, der efterlod sig 20-30 millioner, hvoraf familien i Danmark arvede 2-3 millioner (3). I ægteskabet var der 4 børn: Augusta Wille f. 1892 og død 1915, Dagny Wille f. 1895 og død 1965, Johanne Wille f. 1896 og Carl Ejnar Wille f. 1901. Emil Wille, der ogsaa nød godt af arven fra Hamburg, var først sognepræst i Hjortlund i Ribe stift, derefter i Jordløse paa Fyn og endelig i mere end 20 aar i Brobyværk ligeledes paa Fyn. Han var en meget benyttet taler ved kirkelige sammenkomster og var stærkt skattet som præst. Ved hans begravelse i 1936 blev der bl. a. sagt at »allerede mens han var Præst i Jordløse, kom Folk fra andre Sogne for at samles om ham og dette vedblev ogsaa, da han kom til Sdr. Broby. Mange er ham taknemmelig for hans Forkyndelse og kristne Bekendelse. Hans 23-aari-

Hos Elkens i Kolding 1907: Bagest: Carl Gaardhøje, Frederik Elken. I midten: Inga Elken, Anna Østergaard Nielsen, Johanne Gaardhøje. Foran: Else Elken, Laura (Johanne Gaardhøjes søster).

*Grete Elken gift Sønderby, f. 1941.
(Foto fra 1966)*

*Lars Elken, f. 1945.
(Foto fra 1963)*

ge Virksomhed i Sdr. Broby har været en velsignelsesrig Præstegerning» (4). Kristine Wille, som sammen med sin mand var flyttet til København efter hans afsked som præst i 1927, tilbragte sine aar som enke i Sorø og døde under et ophold i København i juni 1947, 81 aar gammel.

1. Medens den ældste datter døde som ganske ung, blev den næstældste datter Dagny Wille i 1929 gift med Jørgen Kornerup f. 1883 og død 1974. Han var i mange aar direktør i Th. Wessel & Vett's Fabrikker A/s. Dagny Kornerup døde i 1965. I ægteskabet er der en søn, Uffe Jørgen Kornerup f. 9/9 1932. Han er cand. jur. og var i en aarrække kontorchef i Justitsministeriet, men blev fra 1/10 1977 udnævnt til politimester i Hvidovre politikreds. I 1958 blev han gift med Lis Petersen f. 20/12 1931. Hun er ogsaa cand. jur. og har egen advokatforretning. I ægteskabet er der 3 børn: Niels Jørgen Kornerup f. 3/9 1960, Jacob Ove Kornerup f. 9/12 1963 og Lisbeth Dagny Kornerup f. 20/12 1968.

2. Kristine Wille's yngste datter Johanne blev uddannet paa Landbohøjskolen som havebrugskandidat. Efter sin eksamen opholdt hun sig bl. a. i Italien, hvor hun traf cand. jur. Giuseppe (Pino) Brigidi, f. 1899, med hvem hun blev gift i 1923. Han var i mange aar ansat i den italienske udenrigstjeneste bl. a. i Schweiz, Jugoslavien, Marokko og Kina. I en kort overgang efter krigen virkede han som sagfører i Firenze. I ægteskabet er der en datter, Pia Brigidi f. 27/6 1925, hun lider af en psykisk sygdom og bor nu i Danmark. Johanne Brigidi's ægteskab opløstes for nogle aar siden. Hun døde d. 29/1 - 1978, 81 aar gammel.

3. Kristine Wille's søn Carl Ejnar Wille blev cand. polit. og var i en lang aarrække ansat i Direktoratet for Sygekassevæsenet (Invalideretten), hvor han avancerede til kontorchef. Han er nu pensionist og bor Juliusvej 9, Gentofte. Han blev gift i 1927 med Anna Fabritius Voigt f. 7/10 1898. I ægteskabet er der en datter Annelise f. 27/6 1936, hun er cand. jur. og ansat i Kulturministeriet. I 1960 blev hun gift med Hans Jørgen Jensen f. 29/5 1931. Han var tidligere chef for TV avisen, men er nu programdirektør i Danmarks Radio. I ægteskabet er der 3 børn: Elisabeth Wille Jensen f. 4/6 1964, Lars Wille Jensen f. 13/6 1966 og Søren Wille Jensen f. 16/5 1973.

Poul Jørgensens tredieældste datter Else, der var født i 1869, var som ung først hjemme hos moderen paa Højskolehjemmet, hvor hun som sine 2 søstre hjalp til, men kom senere paa Ebeltoft Højskole og blev endelig uddannet som fotograf bl. a. i Randers. Hun blev i 1898 gift med exam. jur. Frederik Pedersen (senere Frederik Elken), f. i 1871 og død i 1915. Han nedsatte sig efter ægteskabet som sagfører i Kolding, hvor familien boede i en villa i Ottosgade. I ægteskabet var der 7 børn, hvoraf dog de 5 døde som smaa. De 2 overlevende var: Inga Elken f. 19/10 1902 og død 7/1 1963 samt Elisabeth (Lis) Elken f. 25/7 1908. Else Elken blev efter mandens tidlige død i 1915 boende i Kolding. Hun døde i 1950. I en avis nekrolog hedder det: *»I en alder af 80 aar er fru Else Elken, enke efter sagfører Frederik Elken, Kolding, afgaaet ved døden efter lang tids sygdom. Ved fru Elkens død er en tragisk skæbne afsluttet. I en alder af 45 aar blev fru Elken enke og stod tilbage med 2 piger. Det var ikke nogen let opgave, der blev stillet hende, men hun gik til den med energi, og det lykkedes hende at skabe et godt hjem for døtrene. Else Elken var en intelligent kvinde, og gennem aarene tog hun del i et omfattende kristeligt arbejde indenfor den grundtvigske retning, Østerlandsmissionen*

Christian og Nico Gaardhøjes bryllup i 1904 Jordløse. I første række ses Frederik og Else Elken, Johanne Gaardhøje, Johanne Wille, brudeparret, Augusta Wille, Dagny Wille, Anna Østergaard Nielsen.

Søren Christian Jørgensen Gaardhøje med hustru Nico og børnene Eyner og Børge. (1916).

og Santalmissionen. For et par aar siden ramtes hun af total blindhed, og hun blev nødt til at trække sig tilbage fra det kristelige arbejde, der gav hendes liv indhold gennem de sidste mange aar. Siden har hun levet stille og roligt, sygdommen har langsomt tæret paa hendes kræfter. Ved sin død efterlader hun 2 gifte døtre». Else Elkens mand var den, der sørgede for, at Gaardhøje navnet blev lovbeskyttet, og Else Elken var selv meget slægtshistorisk interesseret. Hendes blindhed skyldtes grøn stær, en sygdom der ogsaa havde ramt hendes mor og en broder.

1. Datteren Inga var i sine unge dage ansat paa kontor, men blev i 1930 gift med lærer Henrik Møller, Haals pr. Fjellerad, født i 1888. I ægteskabet er der 3 børn: Gunhild Møller f. 25/10 1932, Else Møller f. 17/1 1934 og Toke Gaardhøje Møller f. 19/5 1937. Gunhild er gift i USA med en arkitekt og har 3 børn, medens Else er gift her i landet ligeledes med 3 børn. Toke, hvis navn nu er Toke Frederik Gaardhøje Elken, har været lærer i Rønde paa Djursland, men skal nu være ejendomsmægler sammesteds. Inga Møller, der efter ophævelse af sit ægteskab, paany tog navnet Elken, var i en aarrække indtil sin død i januar 1963 ansat som lærerinde paa Jyderup Realskole. I en avis nekrolog hedder det bl. a.: »*Altid glad for at hjælpe andre og elskelig og god. Fru Elken var glad for sit arbejde og for sine elever, og for de smukke menneskelige egenskaber vil vi huske hende og ære hendes minde*«.

2. Den anden datter Elisabeth (Lis) blev i 1937 gift med disponent Harald Nielsen f. 14/2 1909. I ægteskabet er der 2 børn: Grete Elken f. 18/8 1941 og Lars Elken f. 30/10 1945. Elisabeth Elken bor i Kalundborg, hvor hendes mand i en længere aarrække var ansat som disponent paa Motorfabrikken Bukh. Han er nu pensioneret og de bor Klosterparkvej 41. Datteren Grete blev i 1972 gift med Esben Understrup Sønderby f. 8/1 1941. I dette ægteskab er der 2 børn: Anders Sønderby f. 11/2 1974 og Niels Sønderby f. 21/7 1976. Esben Sønderby, der er landbrugskandidat og HD, ejer gaarden »Hedegaard« i Vammen pr. Viborg. Sønnen Lars er civilingeniør, ugift, og bor i Rungsted. Han er ansat ved »Dansk Hydraulisk Institut« i Hørsholm.

Poul Jørgensens næstældste søn Søren Christian Jørgensen Gaardhøje blev efter at have taget realeksamen i 1890 og en kort tid været beskæftiget ved handelen, ansat paa Holstebro postkontor d. 1/5 1891. I 1899 ansattes han ved det københavnske postvæsen og udnævntes i 1901 til postekspedient med en aarlig gage paa 1000 kroner (5). Han gjorde tjeneste ved forskellige københavnske postkontorer, sidst ved Strandvejens postkontor, indtil han den 19/5 1920 blev konstitueret og senere udnævnt til postmester i Løgumkloster i den genvundne del af Sønderjylland. I aarenes løb havde han forskellige tillidshverv saasom revisor i Løgumkloster Bank, overligningskommissær for Løgumkloster Flække og formand for den danske vælgerforening. Den 1/11 1932 udnævntes han til postmester i Kerteminde, hvor han forblev indtil afskeden den 1/11 1937. Ved bortrejsen fra Løgumkloster skrev »Løgumkloster Avis«: »*Postmester Gaardhøje er fra 1. November forflyttet til Kerteminde. Der findes næppe en Embedsmand, der i den Grad er ægtet og afholdt som Postmester Gaardhøje. Hans Bortrejse fra Byen vækker da ogsaa begribeligvis almindelig Beklagelse*«. Christian Gaardhøje indgik i oktober 1904 ægteskab med Nicoline (Nico) Cecilie Elisabeth Nielsen Guldager f. 10/2 1870 i Hjørring, datter af entreprenør Christian Nielsen Guldager, og uddannet som telegrafistinde. I ægteskabet er der 2 børn: Eyner Johannes

*Postmester Søren Christian Jørgensen Gaardhøje f. 1872
død 1940. (Foto 1927).*

*Nico Gaardhøje f. Guldager f. 1870 og død 1947.
(Foto 1927).*

*Erik Gaardhøje fotograferet til
Olympiaden i Roma i 1960.*

Eyner og Else Gaardhøje, Esbjerg. Foto fra 1967.

*Eva Johansen f. Gaardhøje og
Kurt Johansen, Braming. (Foto 1977).*

Guldager Gaardhøje f. 3/10 1905 og Børge Sigurd Guldager Gaardhøje f. 8/2 1910. Søren Christian Jørgensen Gaardhøje døde i Frederikshavn, hvortil han var flyttet efter pensioneringen, den 18/2 1940, 67 aar gammel. I en nekrolog i »Aarboeg for det danske Post- & Telegrafvæsen 1941« hedder det bl. a.: »Paa den store Dag, den 22. Februar, da det danske Postvæsens Udsendinge med Minister H. P. Hanssen i Spidsen kørte over Sønderjyllands gamle Grænseskel ved Christiansfeldt, var Postmester Gaardhøje ikke med. Først den 18. Maj 1920 modtog han Pas og Ordre til at rejse til Sønderjylland med Aftentoget for at overtage Embedet i Løgumkloster. Efter en anstrængende Rejse paa godt 23 Timer ankom Gaardhøje til Løgumkloster Kl. 18 1/2. Kl. 20 begyndte Tyskerne at pakke deres Sager sammen, og vi at udpakke vore. Fra nu af bød Forholdene paa Slid og Slæb og mange Spekulationer . . . I over 10 Aar arbejdede jeg sammen med Postmester Gaardhøje i Løgumkloster. De fælles Minder fra Genforeningstiden knyttede os mere sammen end vanligt er. Jeg har kun gode Erindringer fra disse Aar. Som Postmester var Gaardhøje en flink Chef. Skønt ganske ukendt med de særlige sønderjydske Forhold kom han straks i et godt Forhold til saavel Publikum som Personale« (6). Efter mandens død boede enken Nico Gaardhøje en kortere tid sammen med den yngste søn, hvorefter hun paa grund af sygdom tog ophold paa Københavns Sygehjem i Ordrup. Hun døde d. 25/12 1947, 77 aar gammel.

1. Den ældste søn Eyner tog studentereksamen fra Tønder Statsskole i 1925 og blev discipel paa Tinglev apotek. Han blev cand. pharm. i 1933 og havde stilling som kandidat i Præstø, Faxe, Frederikshavn, Gentofte og Glostrup, indtil han i 1955 blev apoteker i Nordby paa Fanø. I 1965 overtog han Løveapoteket i Esbjerg, hvor han forblev indtil pensioneringen i 1973. Han blev den 29/9 1937 gift med Else Foersom f. 22/4 1904. Hun var ansat i Danmarks Nationalbank. I ægteskabet er der 2 børn: Erik Foersom Gaardhøje f. 2/11 1938 og Eva Foersom Gaardhøje f. 12/6 1943. Else og Eyner Gaardhøje bor i Esbjerg paa Tulipanvej 1. Erik Gaardhøje har taget studentereksamen fra Esbjerg Statsskole og lærereksamen fra Esbjerg Seminarium. Han er nu ansat ved Esbjerg kommunale skolevæsen. Han gjorde sig kendt over hele landet som fodboldmaalmand og var i en aarrække paa det danske landshold. Han blev i 1961 gift med Birgit Nørby Hansen f. 17/9 1939, hun er uddannet lærerinde og ogsaa ansat ved Esbjerg kommunale skolevæsen. I ægteskabet er der 3 børn: Jette Gaardhøje f. 17/3 1964, Jan Erik Gaardhøje f. 23/1 1968 og Jacob Foersom Gaardhøje f. 12/9 1976. Familien bor Solvangen 28, Esbjerg. Eva Gaardhøje, der er uddannet som klinikassistent i Esbjerg, blev den 3/8 1963 gift med styrmand Kurt Johansen f. 20/1 1941 i Herning. Kurt Johansen tog i 1963 skibsførereksamen fra Fanø Navigationsskole og begyndte i 1964 i Søværnet, hvor han blev uddannet som flyver og gjorde tjeneste som saadan frem til 1974, hvor han forlod Søværnet med rang af kaptajnløjtnant. I 1975 blev han ansat i Mærsk Air som luftkaptajn med fast station i Esbjerg lufthavn. I ægteskabet er der 3 børn: Annette Gaardhøje Johansen f. 10/4 1965, Marianne Gaardhøje Johansen f. 17/4 1972 og Charlotte Gaardhøje Johansen f. 20/7 1977. De bor i Gabelsparken 33, Bramming.

2. Christian Gaardhøje's yngste søn Børge tog realeksamen i 1926 fra Tønder Statsskole og kom fra 1/8 1926 i lære i Kolonial en gros fa. Christian Hansen, Hobro. I 1930 efter endt læretid fik han stilling i København i Kaffe en gros fa. P. Carl Petersen

*Børge S. G. Gaardhøje
(Foto 1942).*

*Aase Gaardhøje f. Petersen
(Foto 1942).*

*Lise Binderup f. Gaardhøje og Ernst
Binderup. (Bryllupsbillede 1968).*

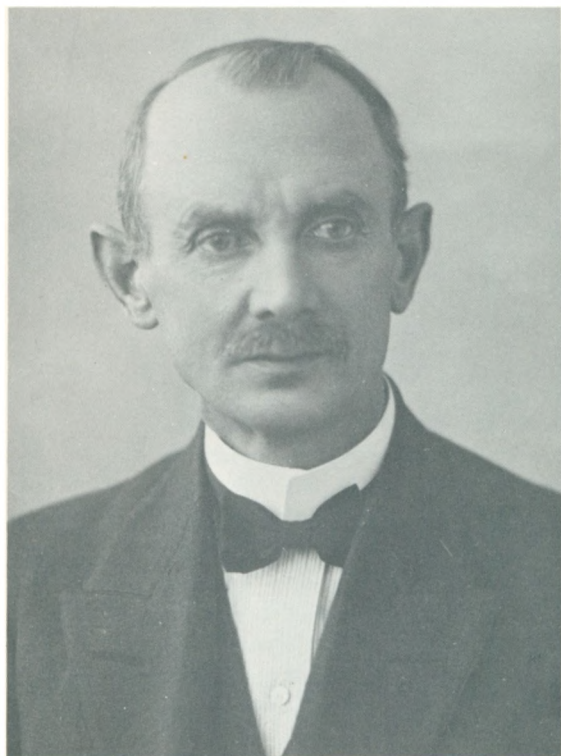
*Marianne Gaardhøje
(Foto 1966).*

Jens Jørgen Gaardhøje og Janne Wardil. (Foto 1978).

og ansattes i slutningen af 1936 i udenrigstjenesten som konsultssekretær ved det kgl. konsulat i Milano, Italien. Efter hjemkomsten startede han sammen med en kompagnon egen virksomhed indenfor tekstilbranchen. I 1943 tog han handelsvidenskabelig diplomprøve (HD) fra Handelshøjskolen i København. Han afviklede i 1953 den af ham drevne engros virksomhed Omnia Kjole Industri og blev, efter en kortere ansættelse som direktionssekretær i England og Danmark hos Andersen & Bruuns Fabrikker A/S, i 1956 udnævnt til administrerende direktør for den dansk ejede farve- & lakfabrik i Portugal, Fábrica de Tintas de Sacavém S. A. R. L., (TINTAS DYRUP), Sacavém ved Lissabon. Han forblev i denne stilling indtil pensioneringen per 1/1 1975. Han blev gift d. 22/10 1942 med Aase Nonny Petersen f. 6/9 og datter af restauratør Valdemar Petersen, Aalborg. Hun var ansat paa Statens Seruminstitut som laboratorieassistent. I ægteskabet er der 3 børn: Lise Gaardhøje f. 28/2 1944, Marianne Gaardhøje f. 1/2 1947 og Jens Jørgen Gaardhøje f. 7/11 1954. Aase og Børge Gaardhøje bor paa Rosen Allé 4, Hareskovby. Datteren Lise tog studentereksamen fra det franske gymnasium (Lycée Français Charles Lepierre, Lisbonne) i Lissabon i 1963, og i januar 1969 naturvidenskabelig embedseksamen i biokemi (cand. scient.) ved Københavns Universitet. Hun har været ansat ved Finsens Institut og er nu tilknyttet Løvens kemiske Fabrik som biokemiker. Hun blev i 1968 gift med Ernst Binderup f. 15/11 1941. Han har ligeledes taget naturvidenskabelig embedseksamen i kemi fra Københavns Universitet og er ansat paa Løvens kemiske Fabrik som kemiker. I ægteskabet er der 1 datter, Birgitte Binderup f. 27/11 1970. Familien bor Ludvig Hegnersallé 8-A, Taastrup. Datteren Marianne har ligeledes taget studentereksamen fra det franske gymnasium i Lissabon i 1966 og er uddannet indenfor elektronisk databehandling (EDB) paa Datacentralen i København. Hun har været ansat paa Pengeinstitutternes Betalings Service A/S, og er nu planlægger og programmør i firmaet 3-M A/S, Glostrup. Hun blev i 1971 gift med Leif Bruun, men ægteskabet opløstes i 1975, hvorefter hun paany antog sit pigenavn. Sønnen Jens Jørgen er ogsaa student fra det franske gymnasium i Lissabon. Han studerer nu fysik og astronomi ved Københavns Universitet med henblik paa naturvidenskabelig embedseksamen, men underviser tillige selv i fysik paa HF-kurserne i Ballerup. Han er forlovet med Janne Wardil f. 28/5 1950 og datter af kontorchef V. H. Wardil. Hun har studentereksamen og lærereksamen og er dels ansat ved Skovlunde skole, dels ved Ballerup kommunes ungdomsskole som pædagogisk medhjælp.

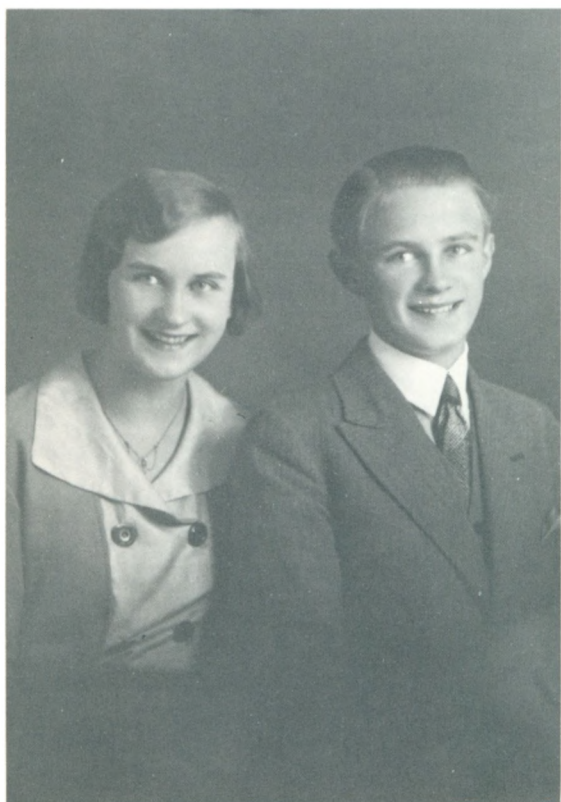
Poul Jørgensens søn Carl Gaardhøje, der var født i 1874, blev udlært som snedker og nedsatte sig efter bl. a. at have arbejdet nogle aar i København, omkring aarhundredskiftet som møbelsnedker i Kolding. Han startede sammen med en kollega Maskinsnedkeriet Kvist Madsen & Gaardhøje, som han var medejer af i en lang aarrække. Han blev d. 24/4 1909 gift med Anna Christiansen f. 12/12 1884. I ægteskabet var der 2 børn: Eva Gaardhøje f. 26/1 1913 og død 15/1 1935 samt Poul Richard Gaardhøje f. 18/12 1914. Carl Gaardhøje døde d. 9/7 1941. I en avis nekrolog hedder det (7): *»Snedkermester Carl Gaardhøje er død paa Kolding Sygehus 66 Aar gammel. I en lang Aarrække, omkring 40 Aar, havde Gaardhøje, der stammede fra Maabjerg i Ringkøbing Amt, drevet Haandværk i Kolding sammen med afdøde Kvist Madsen, og Firmaet havde tilsidst specialiseret sig i Butiksinventar o. lign. Virksomheden begyndte i Kloster-*

Carl Gaardhøje f. 1874 og død 1941. (Foto ca. 1935).

Anna Gaardhøje f. 1884. (Foto fra 1953).

Eva og Poul Richard Gaardhøje (Foto ca. 1930).

Bente Gaardhøje f. 1956. (Foto fra ca. 1970).

gade og var derefter i mange Aar i Søndergade. Gaardhøje var en dygtig Haandværker og personligt en meget elskværdig Natur. I mange Aar var han Formand for den lokale Snedkermester Forening. I den sidste Tid havde Gaardhøje følt sig sløj, og for en halv Snes Dage siden maatte han indlægges paa Sygehuset, hvor han blev underkastet en Operation for en Mavelidelse. Snedkermester Gaardhøje efterlader sig Hustru, som i adskillige Aar har drevet selvstændig Forretning, og en Søn, der er ansat i Postvæsenet. For nogle Aar siden havde Ægteparret den tunge Sorg at miste en lovende ung Datter, netop som hun havde taget Studentereksamen«. Det sidste er ikke korrekt, det var massøse eksamen. Carl Gaardhøje's enke boede siden i Kolding, hvor hun i en aar-række drev en legetøjsforretning. Hun døde d. 16. februar 1978, 93 aar gammel, og havde indtil det sidste et godt helbred og havde kunnet bevare egen bolig. Carl Gaardhøje's søn Poul Richard indtraadte som elev i postvæsenet i 1931 og steg derefter i graderne, indtil han i 1965 blev overkontrollør. I 1966 udnævntes han til postmester i Nykøbing Mors og tog per 31. marts 1978 sin afsked fra postvæsenet. Han blev i 1956 gift med Ella Rasmussen f. 22/2 1913. I ægteskabet er der en datter Bente f. 7/9 1956, hun er under uddannelse indenfor sygeplejen. Poul Richard Gaardhøje bor fortsat i Nykøbing M.

Poul Jørgensens yngste søn, Peder Aksel Jørgensen Gaardhøje f. i 1878, tog studentereksamen fra et kursus i København og blev derefter cand. phil. i 1898, d.v.s. at han havde taget den et-aarige filosofikum eksamen ved universitetet. Han gik derefter til handelen og havde bl. a. stilling i Esbjerg. Omkring 1905 emigrerede han til USA, hvor han havde stillinger baade i Chicago og New York. Han paadrog sig imidlertid en alvorlig sygdom og kunne tilsidst ikke arbejde, hvorfor han rejste hjem i 1913. Han fik ophold hos søsteren Else Elken, hvor han døde i 1914, 36 aar gammel. Han var ugift.

Kildehenvisning til afsnittet

»6. kendte generation (ca. 1860 - ca. 1950)
og dens efterkommere«

- (1) Original skudsmaalsbog i forfatterens besiddelse
- (2) Holstebro Dagblad 28/8 1961
- (3) O. Nielsen »Histor. Topografiske Efterretninger om Hjerme-Ginding Herred (1895)«
- (4) Fyens Tidende 15/7 1936
- (5) Hof- & Statskalenderen 1902
- (6) Nekrolog af postmester K. Høvring
- (7) Kolding Folkeblad juli 1941

Den første slægtsfest i Gaardhøje familien den 8. september 1963 i Holstebro.

Staaende fra venstre til højre: Harald Nielsen, Poul Richard Gaardhøje, Aase Gaardhøje, Karl Jørgen Gaardhøje, Kirsten Gaardhøje, Børge Gaardhøje, Gunnar Gaardhøje, Birgit Gaardhøje, Eyner Gaardhøje, Toke Elken, Dagny Hansen, Erik Gaardhøje, Poul Gaardhøje, Egon Hansen, Christian Aggerholm.

Siddende fra venste til højre: Lis Nielsen, Ella Gaardhøje, Nanna Aggerholm, Anna Gaardhøje, Else Gaardhøje, Helga Gaardhøje.

Børn siddende foran siddende fra venstre: Poul Gaardhøje, Lars-Henrik Gaardhøje, Jens Jørgen Gaardhøje, Bo Gaardhøje, Gitte Gaardhøje, Lisbeth Hansen, Lene Hansen, Bente Gaardhøje.

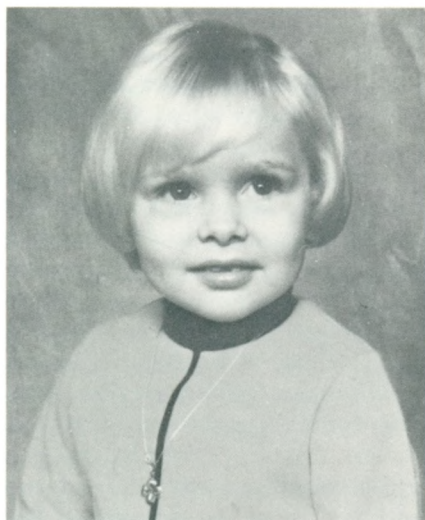

Familiebillede 1961/Kolding. Fra venstre: Ella Gaardhøje, Aase Gaardhøje med Jens Jørgen, Marianne Gaardhøje, Poul Rich. Gaardhøje med Bente, Lise, Eva og Anna Gaardhøje.

Den yngste Gaardhøje generation.

Jan Erik Gaardhøje, Annette Gaardhøje Johansen, Jette Gaardhøje, Marianne Gaardhøje Johansen.

Birgitte Binderup datter af Lise Binderup født Gaardhøje.

Slægtshistoriske bemærkninger og analyser.

Naar man som i det foregaaende har foretaget studier over en slægts historie gennem aarhundreder, føler man ligesom trang til at standse op og analysere det fremskaffede materiale, og her falder alder og helbred først i øjnene, idet beskæftigelsen jo næsten udelukkende indtil det sidst behandlede slægtsled var koncentreret omkring landbruget, og skole- og anden uddannelse var saa beskeden, at den ikke giver mange muligheder for nærmere omtale.

Alder og antal børn og dermed slægtens livskraft kan derimod læses ud af det fremskaffede slægtshistoriske materiale, og her er der mange interessante detaljer at hente. I den direkte linie indbefattet 5. generation ser alderstallene saaledes ud:

Mand: Jens Willadsen, Tradsberg	(død 1709)	Alder kendes ikke, men uden tvivl over 70 aar.
Jørgen Jensen, Gaardhøje	(død 1757)	85 aar
Jens Jørgensen, Gaardhøje	(død 1808)	86 aar
Jørgen Jensen, Gaardhøje	(død 1851)	82 aar
Poul Jørgensen, Gaardhøje	(død 1882)	74 aar

Kone:	Anne Jørgensdatter, Tradsberg	(død 1713)	78 aar
	Anna Madsdatter, Gaardhøje	(død 1772)	78 aar
	Maren Povelsdatter, Gaardhøje	(død ?)	Alder kendes ikke, men ialtfald over 65 aar
	Ane Pedersdatter, Gaardhøje	(død 1846)	67 aar
	Johanne Sørens datter, Gaardhøje	(død 1927)	87 aar

Dette er hovedlinien op til den generation, der fødtes paa »Gaardhøje«, men som ved gaardens salg i 1888 helt kom ud af landbruget. For denne generation svinger alderen ved død meget; har omplantningen fra landboliv til bytilværelse haft indflydelse herpaa? Den ældste blev 81, det var Kristine Gaardhøje, derefter kom søsteren Else med 80 aar og broderen Jørgen med 74. Christian og Carl blev henholdsvis 67 og 66 aar, medens Anna kun blev 47 og den yngste Aksel endda kun 36.

Sidelinierne viser ogsaa ret høje aldre, saaledes blev Jens Willadsens søster Zidsel 79 aar, medens næste generation, Jørgen Jensens 3 søstre, blev 77, 63 og ca. 56, hvorefter den følgende generation, Jens Jørgensens søskende, naaede henholdsvis 78 og 88 leveaar. I sønnen, Jørgen Jensens generation, opnaaede hans søskende 88, 87 og 72 aar, bortset fra en søster, der døde med 31 aar. Af næste slægtsled, Poul Jørgensens søskende, opnaaedes aldre som 85, 84, 80, 73, 62 samt en enkelt paa kun 34 aar.

Et andet interessant punkt er alder ved ægteskabets indgaaelse for mændenes vedkommende og antal børn. Her ser det saadan ud for hovedliniens vedkommende:

	Alder v. ægteskab:	Antal børn:	Sidste barn født, da faderen var:
Jens Willadsen	omkring 38	4	omkring 47
Jørgen Jensen	44	4	51
Jens Jørgensen	37	7	56
Jørgen Jensen	29	9	51
Poul Jørgensen	48	9	73

Var mændene ikke just unge, var kvinderne det derimod:

Jens Willadsens kone	omkring 33 aar
Jørgen Jensens kone	22 aar
Jens Jørgensens kone	21 aar
Jørgen Jensens kone	19 aar
Poul Jørgensens kone	16 aar

Man maa jo sige, at Poul Jørgensen, forfatterens bedstefar, bærer prisen. 48 aar gammel giftede han sig med en pige paa 16. Det blev til 9 børn – det sidste da han var 73 aar gammel, men det døde dog kort efter, hvilket han ogsaa gjorde! Dermed ikke være antydnet, at der skulle være nogen forbindelse!

Om sygdomme siger slægtshistorien ikke meget, naar bortses fra de seneste slægtsled, men naturligvis har der været sygdomme i familien og ikke mindst har

børnedødeligheden ramt næsten hver generation. Om sygdomme i almindelighed siger byfogeden i Holstebro i en indberetning fra 1743, at det især var brystsvagheder, tandpine, katar, formedelst luften og vejrligets idelige forandringer. Af akutte sygdomme nævnes »den hitzige Feber« og af kroniske svindsot og skørbugs vattersot.

Som de tidligere nævnte tal viser, blev de gamle i Gaardhøje familien, selvom der naturligvis er undtagelser. Om sygdomme ved vi ikke noget, før Jørgen Jensen, der døde i 1851. Han var i halvfjerserne, da »Alderdømmens Svaghed og Skrøbelighed lod sig indfinde, hvilket afkræftede ham alt mere og mere, saa at han i nogle Aar har maattet, for det meste, holde sig i Sengen«. Sønnen Poul Jørgensen fik, da han var 74, lungebetændelse, hvad der jo dengang i 1882 – uden penicillin – var meget alvorligt især i den alder, saa det blev døden. Men ellers var det tuberkulosen, der bortrev saa mange endnu i den unge alder. I Jørgen Poulsen Jørgensen Gaardhøje's familie i Vinderup var der saaledes 2 unge døtre, der døde af tuberkulose med henholdsvis 23 og 24 aar. I konsul Husted, Ringkøbing's familie skal alle børnene være døde af denne sygdom. Først i indeværende aarhundrede støder man paa kræft som dødsårsag, her kan nævnes Anna Østergaard Nielsen i 1908 og Jørgen Poulsen Gaardhøje i 1932, dog sidstnævnte i en alder af 74 aar.

Som helhed maa det siges, at familien fra »Gaardhøje« har været en sund og livskraftig slægt og det i en tid, hvor lægevidenskaben laa langt fra det stade, den har i dag. Dertil kommer en »vis Kraft, Vitalitet og Foretagsomhed« som den kendte højesteretsgrafolog Vilhelm Birch siger i en skriftanalyse af 5 generationers haandskrift, begyndende med Jørgen Jensen f. 1672, og foretaget i 1946.

Alfabetisk Personregister

Navn:	Opholdssteds- reference:	Side:
A.		
Aggerholm, Christian	Borbjerg	75
do , Isach Preetzmann	Holstebro	45
do , Kaj	Skive	75
do , Nanna f. Gaardhøje	Borbjerg	71 - 75
do , Signe	Borbjerg	75
Andrup, Simon	Lemvig	15 - 17
B.		
Binderup, Birgitte	Taastrup	83
do , Ernst	Taastrup	83
do , Lise f. Gaardhøje	Taastrup	83
Brigidi, Giuseppe (Pino)	Firenze	77
do , Johanne f. Wille	Helsingør	75 - 77
do , Pia	Helsingør	77
Bruhn, Mette Marie Conradine Schønau	»Ryberg«	51
do , Thomas	»Ryberg«	51
C.		
Christensdatter, Inger	»Særkjær«	44
do , Karen	»Lægaard«	45
Conradi, Mette Marie Johansdatter	»Kjølbygaard«	50
D.		
Dinesen, Peder	»Nørre Holmgaard«	15
E.		
Elken, Else f. Gaardhøje	Kolding	63 - 77
do , Frederik	Kolding	77
do , Inga	Jyderup	77 - 79
do , Lars	Rungsted	79
do , Toke Gaardhøje	Rønde	79
F.		
Frøjk, Povel Pøvelsen	»Frøjkgaard«	48

Navn:	Opholdssteds- reference:	Side:
G.		
Gade, Niels Pedersen	Oslo, Norge	17 - 63 - 66 - 67
Gyldenstiern, Elisabeth	»Nørre Holmgaard«	12
do , Peder	»Thimgaard«	12
do , Sophie	»Nørre Holmgaard«	13
Gaardhøje, Aksel	USA/Kolding	63 - 85
do , Anna Christiansen	Kolding	83 - 85
do , Anne Strange	Charlottenlund	73
do , Bente	København	85
do , Birgit Nørby Hansen	Esbjerg	81
do , Børge Sigurd Guldager	Hareskovby	81 - 83
do , Carl	Kolding	63 - 71 - 83
do , Christine Lindskov Laursen	Holstebro	73
do , Ella Rasmussen	Nykøbing M.	85
do , Else Foersom	Esbjerg	81
do , Erik Bo	Holstebro	73
do , Erik Foersom	Esbjerg	81
do , Eva	Kolding	83
do , Eyner Johannes Guldager	Esbjerg	79 - 81
do , Gitte	Holstebro	73
do , Gunnar	Charlottenlund	73
do , Helga Hedegaard Jensen	Holstebro	73
do , Jacob Foersom	Esbjerg	81
do , Jan Erik	Esbjerg	81
do , Jens Jørgen	Herlev	83
do , Jette	Esbjerg	81
do , Johanne Margrete Jørgensen	Vejle	71 - 73
do , Johanne Sørensdatter	Maabjerg	17 - 63 - 65 - 67
do , Jørgen Poulsen Jørgensen	Vinderup	17 - 63 - 67 - 69 - 71
do , Karl Jørgen	Holstebro	73
do , Kirsten Hendriksen	Charlottenlund	73
do , Lars-Henrik	Charlottenlund	73
do , Maren Vejrum Christensen	Vinderup	69 - 71
do , Marianne	Herlev	83
do , Nico Cecilie Guldager	Løgumkloster	79 - 81
do , Poul	Charlottenlund	73
do , Poul Julius Jørgensen	Holstebro	71 - 73
do , Poul Richard	Nykøbing M.	83 - 85
do , Søren Christian Jørgensen	Løgumkloster	63 - 79 - 81
do , Aase Nonny f. Petersen	Hareskovby	83

Navn:	Opholdssteds- reference:	Side:
H.		
Hagen, Gertrud Jensine	København	65
Hansen, Dagny f. Gaardhøje	Nykøbing F.	73
do , Egon	do	73
do , Lene Gaardhøje	do	73
do , Lisbeth Gaardhøje	do	73
Have, Johanne Jensdatter	Maabjerg	44
Husted, Andreas Christian	Ringkøbing	51
do , Christine Frederikke Christiane f. Schönau	do	51
J.		
Jensdatter, Anna	Maabjerg	39
do , Anne	Holstebro	21 - 26 - 31 - 35 - 39 - 43
do , Cathrine	Maabjerg	55
do , Christine	do	45
do , Grethe Amalie	Holstebro	45
do , Johanne	Maabjerg	45
do , Johanne (Jannetze Jans)	Amsterdam/Holland	21 - 27 - 29
do , Maren (Tradsbjerg)	Maabjerg	21 - 26 - 31
do , Maren (Døes)	do	65
do , Mariane	do	65
do , Mette	Sir	39 - 60
do , Sidsel Marie	Maabjerg	45
Jensen, Anders		
do , Annelise f. Wille	Borbjerg	39 - 60
do , Christen	Virum	77
do , Elisabeth Wille	Maabjerg	45
do , Hans Jørgen	Virum	77
do , Jørgen	do	77
	Maabjerg (1788)	17 - 39 - 40 - 41 - 55 - 57
do , Jørgen	do (1700)	13 - 21 - 23 - 24 - 26 - 31
do , Lars Wille	Virum	77
do , Niels	Maabjerg	39 - 60
do , Peder	Maabjerg	45
do , Poul	do	39 - 40 - 60
do , Søren Wille	Virum	77

Navn:	Opholdssteds- reference:	Side:
Johansen, Annette Gaardhøje	Bramming	81
do , Charlotte Gaardhøje	do	81
do , Eva Foersom f. Gaardhøje	do	81
do , Kurt	do	81
do , Marianne Gaardhøje	do	81
Jørgensdatter, Anna (Anna Jurgens)	Amsterdam/Holstebro	25 - 31 - 36 - 45 - 49
do , Anne	Tradsbjerg	21
do , Anne (Anna Jurriaans)	Amsterdam	25 - 31 - 45
do , Ane Kathrine	Hjerm	55 - 60 - 63 - 67
do , Maren	Maabjerg	55 - 66
Jørgensen, Jens	Maabjerg (1747)	15 - 17 - 25 - 27 - 31 - 36 - 39 - 48
do , Jens	do (1830)	55 - 60 - 65
do , Jens Christian	Sir	55 - 60 - 68
do , Kristen	Maabjerg	55 - 60 - 68
do , Mads	do (1747)	25 - 31 - 36 - 40 - 43
do , Mads	do (1842)	55 - 60 - 66
do , Peder	Naur	55 - 60 - 63 - 66
do , Poul	Maabjerg (1845)	17 - 55 - 60 - 63
K.		
Keld, Mariane f. Thomasdatter Lund	Maabjerg	47 - 49 - 52
do, Poul Jensen	do	52 - 58
Kirkegaard, Ane	do	66
do , Ane Marie	do	66
do , Ane Marie f. Madsen	do	66
do , Jens Jørgen	do	66
do , Jensenius	do	66
do , Jørgen	do	66
do , Kristen Jørgensen	do	66
do , Kirstine Marie	do	66
do , Laust	do	66
do , Marius	do	66
do , Niels	do	66
Kornerup, Dagny f. Wille	Hellerup	75 - 77
do , Jacob Ove	do	77
do , Jørgen	do	77
do , Lis f. Petersen	do	77

Navn:	Opholdssteds- reference:	Side:
do , Lisbeth Dagny	do	77
do , Niels Jørgen	do	77
do , Uffe Jørgen	do	77
Krog, Andreas Jensen	Maabjerg	65
do , Eva Marie	do	65
do , Gustav Adolf	Klampenborg	65 - 66
do , Jenny Marie	Maabjerg	65
do , Jette Kristine	do	65
do , Karl August	do	65
do , Peter	do	65
L.		
Lauritsdatter, Karen	Vinding	25
Laursen, Else Kathrine	Maabjerg	44
do , Johanne	do	44
do , Mads	do	44
do , Peder	do	44
do , Peder Christian	do	44
Linde, Christen de	»Nørre Holmgaard«	13
Lund, Anne Margrethe	Holstebro	47 - 52
do , Hans Hartvig	do	47
do , Johanne Cathrine	do	47 - 52
do , Thomas Bastrup	do	45 - 46 - 47
do , Thomas Thomsen	do	47
do , Villatz	do	47
M.		
Madsberg, Ane Nielsdatter	Maabjerg	66
Madsdatter, Anne	Vinding	25 - 26
do , Anne Kierstine	Hjerm	43
do , Emmerentz	Nauer	44
do , Maren	Holstebro	43
do , Mariane	Nauer	44
do , Mette	Sir	68
Madsen, Jørgen	Maabjerg	43
do , Niels	do	44
do , Peder	do	39 - 44
Munksgaard, Mads Andersen	Vinding	25

Navn:	Opholdssteds- reference:	Side:
N.		
Nielsdatter, Anna	Maabjerg	60
do , Ane Maria	Nauer	66
do , Karen	Maabjerg	60
Nielsen, Christen	do (1696)	13 - 24
do , Elisabeth (Lis) f. Elken	Kalundborg	77 - 79
do , Harald	do	79
do , Peder	Maabjerg (1799)	55
Nyboe, Emmerentze Nielsdatter	do	43
do , Niels Mortensen	do	40 - 43
O.		
Olufdatter, Anne	Maabjerg	24
P.		
Pedersdatter, Ane	Maabjerg (1799)	55
do , Margrethe	do (1760)	44
do , Margrethe	do (1800)	44
do , Maren	do	44
Pedersen, Jens	do	44
do , Jørgen	do	44
do , Jørgen	Nauer	66
do , Laust	Maabjerg	44
do , Peder	do	44
do , Søren Christian	Hjerm	60 - 67
Povelsdatter, Maren	Maabjerg	39 - 41
Powelsen, Jens	do	23
Povelsen, Peder	do	41
R.		
Reisig, Peder Thomsen	Holstebro	47
Riis, Juliane f. Krog	København	65
S.		
Schønau, Arenth Varelman	Ringkøbing	51
do , F. Chr.	Lemvig	50
do , Nicolai	Hundstrup	50
do , Ulrik Peter	Ulstrup	51
do , Vilhelmine Maria Christina f. Varelman	Hundstrup	50

Navn:	Opholdssteds- reference:	Side:
Sehested, Jens	»Nørre Holmgaard«	13
do , Jens Thomesen	do	13
do , Mogens	do	12
Springborg, Andreas	Hillerslev	51
do , Christine f. Schönau	do	51
Strandbygaard, Bertel Rindom	Vedersø	45 - 61
do , Mette Nielsdatter	do	44 - 60
Sønderby, Anders	Vammen	79
do , Esben Understrup	do	79
do , Grete f. Elken	do	79
do , Niels	do	79
Sørensdatter, Anna (Anna Sijbrandtz)	Amsterdam	26 - 31 - 36
Sørensen, Jens (Jan Sijbrandtz)	do	26 - 31 - 36
do , Niels Christian	Hjerm	67
V.		
Vareldman, Anne Hendrichsdatter	Holstebro	45 - 52
do , Arent Peter Hendrichsen	Hundstrup	45 - 50 - 52
do , Hendrich	Amsterdam	37 - 45
do , Henrich Hendrichsen	Holstebro	45 - 46
do , Mette Marie f. Conradi	Hunstrup	50
W.		
Wardil, Janne	Herlev	83
Willadsdatter, Anne (Annitje Kats)	Amsterdam	23 - 27
do , Zidsel	Maabjerg	21 - 23
Willadsen, Christen	do	23
do , Jens	do (1664)	21 - 23 - 24
Wille, Anna Fabritius f. Voigt	Gentofte	77
do , Augusta	Brobyværk	75
do , Carl Ejnar	Gentofte	75 - 77
do , Emil	Brobyværk	65 - 75
do , Kristine f. Gaardhøje	do	63 - 75 - 77
Ø.		
Østergaard-Nielsen, Anna f. Gaardhøje	Nørre Sundby	63 - 75
do , H. F.	do	75
AA.		
Aakjær, Jeppe	»Jenle«	65
do , Nielsine Juliane Nanna f. Krog	do	65

Oversigts-Stamtavle

1. Generation		Zidse Willadsdatter (1628 - 1707) ~ Jens Powelsen - 2 børn -	Jens Willadsen (død 1709) ~ Anne Jørgensdatter (1635 - 1713)	Anne Willadsdatter (død i Amsterdam)				
2. Generation		Maren Jensdatter (ca. 1674 - ca. 1730) ~ Søren Jacobsen (1674 - 1761) - 2 børn -	Jørgen Jensen (1672 - 1757) ~ 1) Anne Olufdatter (1633 - 1715) ~ 2) Anne Madsdatter (1693 - 1772)	Anne Jensdatter (ca. 1677 - 1754) ~ Peder Jepsen (død 1748) - ingen børn -	Johanne Jensdatter (1679 - 1742) ~ 1) Pieter Jans Blom (død 1726) ~ 2) Erasmus Janz Bergh (1685 - ca. 1737) - ingen børn -			
3. Generation		Mads Jørgensen (1717 - 1794) ~ 1) Emmerence Nyboe (1720 - 1759) ~ 2) Margrethe Pedersdatter (1733 - 1816) - ialt 9 børn -	Anne Jørgensdatter (ca. 1719 - 1740) - ugift -	Jens Jørgensen (1722 - 1808) ~ Maren Povelsdatter (1738 - ca. 1803)	Anna Jørgensdatter (1723 - 1812) ~ 1) Hendrich Varelmann (1719 - 1753) ~ 2) Thomas Bastrup Lund (1734 - 1769) - ialt 8 børn -			
4. Generation	Anna Jensdatter (1760 - ?) ~ Anders J. Lund - ingen børn -	Mette Jensdatter (1762 - 1793) ~ Niels Pedersen - 3 børn -	Anna Kristina Jensdatter (1765 - 1772)	Jørgen Jensen (1769 - 1851) ~ Ane Pedersdatter (1779 - 1846)	Poul Jensen (1772 - 1861) ~ Anna Nielsdatter (1777 - 1865) - 7 børn -	Anders Jensen (1775 - 1862) ~ Ane Branth (1760-1850) - ingen børn -	Niels Jensen (1778 - 1850) ~ Karen Nielsdatter (1781 - 1852) - 8 børn -	
5. Generation	Jens Jørgensen (1799 - 1862) ~ Ane Pedersdatter (1802 - 1872) - 3 børn -	Mads Jørgensen (1803 - 1883) ~ Ane Madsberg (1823 - 1907) - 9 børn -	Maren Jørgensdatter (1806 - 1840) ~ Christen Nielsen (1817 - ?) - ingen børn -	Poul Jørgensen (1808 - 1882) ~ Johanne Sørensdatter (1840 - 1927)	Peder Jørgensen (1810 - 1895) ~ Ane Marie Nielsdatter (1823 - 1893) - 2 børn -	Ane Katr. Jørgensdatter (1815 - 1899) ~ Søren Chr. Pedersen (1809 - 1903) - 1 barn -	Kristen Jørgensen (1816 - 1890) ~ Ane Marie Jensdatter (1820 - 1889) - ingen børn -	Jens Chr. Jørgensen (1820 - 1904) ~ Mette Madsdatter (1821 - 1897) - 4 børn -
6. Generation	Jørgen Poulsen Gaardhøje (1858 - 1932) ~ Maren Vejrum Christensen (1857 - 1940)		Anna Gaardhøje (1861 - 1908) ~ Østergaard Nielsen - ingen børn -	Kristine Gaardhøje (1865 - 1947) ~ Emil Wille (1864 - 1936)	Else Gaardhøje (1869 - 1950) ~ Frederik Elken (1871 - 1915)	Christian Gaardhøje (1872 - 1940) ~ Nico C. Guldager (1870 - 1947)	Carl Gaardhøje (1874 - 1941) ~ Anna Christiansen (1884 - 1978)	Aksel Gaardhøje (1878 - 1914)
7. Generation	1) Poul Julius Gaardhøje (1886 -) ~ Christine Laursen (1889 - 1962) 2) Johanne M. Gaardhøje (1888 - 1956)	3) Nanna Gaardhøje (1890 - 1969) ~ Chr. Aggerholm (død 1975)	1) Dagny Wille (1895 - 1965) ~ Jørgen Kornerup (1883 - 1974) 2) Johanne Wille (1896 - 1978) ~ Giuseppe Brigidi (1899 -)	3) Carl Ejnar Wille (1901 -) ~ Anna Voigt (1898 -)	1) Inga Elken (1902 - 1963) ~ Henrik Møller (1888 - ?) 2) Elisabeth Elken (1908 -) ~ Harald Nielsen (1909 -)	1) Eyner Gaardhøje (1905 -) ~ Else Foersom (1904 -) 2) Børge Gaardhøje (1910 -) ~ Aase Petersen	1) Eva Gaardhøje (1913 - 1935) 2) Poul Richard Gaardhøje (1914 -) ~ Ella Rasmussen (1913 -)	
8. Generation	ad 1) Børn: Gunnar, Karl Jørgen og Dagny Gaardhøje (1922 & 1924) ad 3) Børn: Kaj og Signe Aggerholm (1916 & 1928)		ad 1) Børn: Uffe Kornerup (1932) ad 2) Børn: Pia Brigidi (1925) ad 3) Børn: Annelise Wille (1936)	ad 1) Børn: Gunhild, Else, Toke (1932, 1934, 1937) ad 2) Børn: Grete, Lars (1941, 1945)	ad 1) Børn: Erik, Eva (1938, 1943) ad 2) Børn: Lise, Marianne, Jens Jørgen (1944, 1947, 1954)		ad 2) Børn: Bente (1956)	
9. Generation	ad Gunnar: Børn: Poul og Lars-Henrik Gaardhøje (1951 & 1955) ad Karl Jørgen: Børn: Bo og Gitte Gaardhøje (1953 & 1959) ad Dagny: Børn: Lisbeth og Lene Hansen (1958 & 1961)		ad Uffe: Børn: Niels Jørgen, Jacob Ove og Lisbeth Dagny (1960, 1963 og 1968) ad Annelise: Børn: Elisabeth, Lars og Søren (1964, 1966 og 1973)	ad Grete: Børn: Anders og Niels (1974 og 1976)	ad Erik: Børn: Jette, Jan Erik, Jacob (1964, 1968, 1976) ad Eva: Børn: Annette, Marianne, Charlotte (1965, 1972, 1977) ad Lise: Børn: Birgitte (1970)			